

Kestävät kokousjärjestelyt Suomen EU-puheenjohtaja- kaudella 1.7.–31.12.2019

Elina Mäkipää

Tekijä Elina Mäkipää	
Koulutusohjelma Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi Kestävät kokousjärjestelyt Suomen EU-puheenjohtajakaudella 1.7.–31.12.2019	Sivu- ja liitesivumäärä 81 + 5
<p>Opinnäytetyö kuvaa valtioneuvoston kanslian Suomen EU-puheenjohtajuussihteeristön toteuttamia kestäviä kokousjärjestelyjä Suomen EU:n puheenjohtajakaudella 1.7.–31.12.2019. Puheenjohtajakauden kokoukset järjestettiin kestävän kehityksen periaatteita noudattaen.</p> <p>Kestävien kokousjärjestelyiden toteuttamiseen löytyy tutkimuskirjallisuutta, oppaita ja muistilistoja kokousjärjestäjille. Myös erilaisia sertifikaatteja ja ympäristömerkkejä on tarjolla. Valtionhallinnossa ei kuitenkaan ollut puheenjohtajakaudella vakiintuneita käytäntöjä kestävien kokousten järjestämiseen. EU-puheenjohtajuussihteeristö toimi tässä osin edelläkävijänä ja loi uusia käytäntöjä.</p> <p>Tutkimuksessa selvitettiin, miten kestäviin kokousjärjestelyihin valmistauduttiin ja miten niitä käytännössä toteutettiin puheenjohtajakaudella eri osa-alueilla. Kokousjärjestelyiden osa-alueita olivat mm. kokouspaikan valinta, kokouskäytännöt, liikkuminen, ruokajärjestelyt ja vieraille jaettavat lahjat. Lisäksi selvitettiin, miten kestävässä kokousjärjestelyissä onnistuttiin ja miten kestävästä kokousratkaisusta viestittiin sidosryhmille.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusmateriaalina olivat valtioneuvoston kanslian kokousjärjestelyiden asiantuntijoiden haastattelut, jotka tehtiin vuodenvaihteessa 2019–2020, sekä valtioneuvoston kanslian viestintäosaston tuottama aineisto Twitterissä, Instagramissa ja YouTubeissa. Tutkimusmenetelmänä oli kvalitatiivinen tutkimus ja haastattelujen analyysimenetelmänä oli sisällönanalyysi. Kestävät kokousjärjestelyt linkittyvät tietoperustassa osaksi kestävä matkailun tutkimusta.</p> <p>Kestäviä kokousjärjestelyitä toteutettiin käytännössä mm. keskittämällä kokoukset Finlandia-talolle, vähentämällä kokousten määrää ja kuljetuksia, painottamalla kasvisruokaa ja luopumalla lahjoista sekä kompensoimalla kokousvieraiden lennoista aiheutuvat päästöt. Opinnäytetyössä esitetään toimia, joissa onnistuttiin, sekä toimia, joissa olisi ollut parannettavaa. Kestävästä kokousjärjestelyistä viestittiin melko maltillisesti.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää paitsi Suomen seuraavalla EU-puheenjohtajakaudella, myös kokous-, konferenssi- ja seminaarijärjestelyissä yleisemmin. Ympäristötietoisuuden kasvaessa kaikki kokousjärjestäjät joutuvat pohtimaan samoja kysymyksiä kestävydestä, perustelemaan tehdyt valinnat sekä viestimään kokousratkaisuiden kestävydestä ja kokousvieraiden hiilijalanjäljestä.</p>	
Asiasanat Kokousmatkailu, kestävä matkailu, kokouspalvelut, kestävä kehitys	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.....	3
3	Kokousten ympäristöystävällisyys	6
3.1	Vihreät tapahtumat ja kestävät kokousjärjestelyt.....	6
3.2	Kokouskiinteistö osana kestäviä kokousjärjestelyjä.....	12
3.3	Ruokatarjoilut ja majoitus osana kestäviä kokousjärjestelyjä.....	14
4	Ympäristöjohtaminen, vastuullisuusviestintä ja EU-kokoukset.....	16
4.1	Ympäristöjohtaminen ja ympäristömerkit.....	16
4.2	Vastuullisuusviestintä osana kokousjärjestelyjä	21
4.3	Kestävyys huomioiminen EU-puheenjohtajakausilla	23
5	Aineiston keruu ja analysointi	29
5.1	Aineiston keruu	29
5.2	Aineiston analysointi	32
6	Kestävät kokousjärjestelyt haastattelujen valossa	35
6.1	Kestäviin kokousjärjestelyihin valmistautuminen	35
6.2	Kestävien kokousten toteuttaminen käytännössä.....	39
6.2.1	Kestävät kokouskäytännöt ruokailussa ja majoituksessa.....	40
6.2.2	Kokousvieraiden kuljetusjärjestelyt.....	43
6.2.3	Uudenlaiset kokouskäytännöt ja päästöjen kompensointi.....	46
6.3	Miten kestävässä kokousjärjestelyissä onnistuttiin?	49
6.4	Viestintä kestävästä kokousjärjestelystä.....	52
6.5	Instagram-, Twitter- ja YouTube-viestien analysointi	55
7	Yhteenveto tutkimuksen tuloksista	59
8	Johtopäätökset ja tutkimuksen luotettavuus	64
8.1	Tutkimuksen johtopäätökset.....	64
8.2	Tutkimuksen luotettavuus ja tutkimustulosten hyödyntäminen	70
	Lähteet	73
	Liitteet.....	82
	Liite 1. Instagram-kuvien analyysi	82
	Liite 2. Twitter-viestien analyysi.....	84
	Liite 3. YouTube-videoiden analyysi	86

1 Johdanto

Liiketoiminnan aiheuttama kasvihuonekaasupäästöjen huomioinen ja hiilijalanjäljen laske-
minen alkavat olla osa normaalia liiketoiminnan yhteiskuntavastuuta monella alalla. Kulut-
tajat vaativat yrityksiltä selontekoa liiketoiminnan aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä sekä
niiden kompensoinnista. Useassa Euroopan maassa puhutaan ilmastoahdistuksesta, joka
vaikuttaa kulutuspäätöksiin ja näkyy mm. lentämisen vähentämisenä.

Kansainvälisissä kokouksissa ja konferensseissa kokousvieraat lentävät pariksi päiväksi
kokouspaikalle. Heitä varten varataan kokoustilat, hotellihuoneet, ruoka sekä oheisohjel-
maa ja mahdollisesti myös autoja tai busseja liikkumiseen. Kokousmatkailun ympäristöys-
täväällisyydestä ja kestävyydestä on alettu viime aikoina keskustella yhä enemmän.

Tulevaisuudessa ympäristönäkökulma ja kokousmatkailun kuormitus ympäristölle sekä
keinot pienentää kuormitusta nousevat todennäköisesti entistä vahvemmin esille. Kokous-
järjestäjien tulee olla valmiita vastaamaan kokousvieraiden, sidosryhmien ja esimerkiksi
median ja ympäristöjärjestöiden esittämiin kysymyksiin kierrätyksestä, ruokahävikistä, liik-
kumisen käytännöistä sekä mm. kokouspaikalle lentämisen aiheuttamien päästöjen kom-
pensoinnista.

Suomi toimi 1.7.–31.12.2019 Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana eli EU-pu-
heenjohtajajana. Suomen EU-puheenjohtajakauden aikana Suomessa järjestettiin noin
130 virkamieskokousta sekä epävirallista ministerikokousta. Nämä kokoukset järjestettiin
EU-puheenjohtajakauden keskitetystä budjetista tai ministeriöiden toimintamäärära-
hoista. Lisäksi järjestettiin virallisen EU-puheenjohtajakauden statuksen saaneita sivuta-
pahtumia, vierailuja ja muita tilaisuuksia. Helsingissä pidettyjen kokousten lisäksi järjestet-
tiin yli tuhat viralliseen päätöksentekoon liittyvää kokousta Brysselissä tai Luxemburgissa.

Suomen EU-puheenjohtajakaudella kokousjärjestelyjen kulmakiveksi otettiin kestävät rat-
kaisut, kiertotalous sekä huomion kiinnittäminen siihen, mitä ilmastovaikutuksia kokouk-
sista aiheutuu ja miten negatiivisia vaikutuksia voidaan pienentää. Puheenjohtajakauden
hiilijalanjälki haluttiin pitää mahdollisimman pienenä ja Suomi halusi luoda tuleville pu-
heenjohtajamaille uusia toimintatapoja kokousten järjestämiseen (Eu2019.fi 2019a).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kuvata valtioneuvoston kanslian EU-puheenjohtajuus-
sihteeristön toteuttamia kestäviä kokousjärjestelyjä Suomen EU-puheenjohtajakaudella
1.7.–31.12.2019. Tutkimuksessa selvitetään, miten kestäviin kokousjärjestelyihin valmis-

tuttiin, miten niitä käytännössä toteutettiin eri osa-alueilla ja miten järjestelyissä onnistuttiin. Näitä kokousjärjestelyjen osa-alueita olivat mm. ruokavalinnat, kokouspaikan valinta, liikkumisratkaisut ja kokousvieraille jaettavat lahjat. Lisäksi selvitetään, miten kestävästä valinnoista viestittiin kokousvieraille ja sidosryhmille.

Valtioneuvoston kanslia on yksi Suomen 12 ministeriöstä. Suomessa järjestettävien EU-puheenjohtajakauden kokousten käytännön järjestelyistä vastasi valtioneuvoston kanslian alaisuuteen, valtioneuvoston EU-sihteeristön yhteyteen perustettu Suomen EU-puheenjohtajuussihteeristö, joka toimii kokousten valmistelussa väliaikaisena organisaationa. EU-puheenjohtajuussihteeristö vastasi keskitetysti hoidettavien kokousten kokousjärjestelyistä ja sen vastuualueisiin kuuluvat mm. kokousten tilat, majoitusjärjestelyt ja akkreditointi, kokousvieraiden kuljetukset, turvallisuusjärjestelyt, ateriat, kokoustekniikka, kokousten oheismateriaali ja mahdolliset lahjat kokousvieraille. Viestinnästä EU-puheenjohtajakaudella vastasi valtioneuvoston viestintäosasto.

Kestävät kokousjärjestelyt ovat alkaneet kiinnostaa yhä laajempaa toimijajoukkoa sekä valtionhallinnossa että yksityisellä sektorilla. Edelläkävijä kestävässä kokousjärjestelyissä valtionhallinnon puolella on ulkoministeriö, joka on yhdessä WWF:n kanssa kehittänyt ympäristövastuullisen kokoustamisen ohjeiston. Suomi toimi Arktisen neuvoston puheenjohtajana 2017 toukokuuhun 2019 ja mm. näissä kokouksissa noudatettiin ympäristövastuullisen kokoustamisen ohjeistoa. Lisäksi kokousjärjestäjien tueksi löytyy verkosta paljon erilaisia oppaita ja muistilistoja kestävästä kokousjärjestelyistä. Tutkimus voi tarjota valtionhallinnon toimijoille ja muille kokousjärjestäjille tietoa käytännön toimista sekä tietoa siitä, miten sudenkuopat voidaan välttää, mitä tulee huomioida ja millä keinoin päästään onnistuneeseen lopputulokseen.

Suomi on seuraavan kerran EU-puheenjohtajamaana todennäköisesti aikaisintaan vuonna 2033. Kokouskäytännöt ja ympäristötietoisuus voivat olla silloin erilaisia, mutta kestävästä kokousjärjestelyistä voi olla hyötyä muissa kokouksissa jo sitä ennen. Tapahtumien ja kokousten järjestäminen koostuu monen yksityiskohdan huomioimisesta ja yhteensovittamisesta. Reunaehtoja asettavat mm. budjetti, sopivan kokouspaikan valinta, tapahtuman koko ja osallistujamäärä sekä kokouksen päämäärä ja järjestävän tahon tavoitteet kokoukselle. Aikaa ja resursseja kokouksen järjestämiseen voi olla niukasti. Suuria linjoja mietittäessä kokouksen ympäristöjalanjäljen pienentäminen ja vastuullisuusnäkökulman huomioiminen saattavat jäädä muiden asioiden jalkoihin. Tutkimus voi auttaa kokouksen suunnittelijoita huomaamaan, mitkä vastuullisuuden osa-alueet ja asiat tulee ottaa suunnittelussa ja hankinnoissa huomioon ja miten suuri rooli milläkin osa-alueella on kokouksesta aiheutuvien päästöjen minimoinnissa.

2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tässä luvussa kerrotaan tarkemmin opinnäytetyön tutkimuksen kohteesta, tutkimusongelmasta ja tavoitteista sekä mitä hyötyä tutkimuksesta on tradenomityön kehittämislle. Luvussa kerrotaan lyhyesti myös aineistonkeruumenetelmistä ja aineiston analyysistä.

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset ovat:

Miten kestäviä kokousjärjestelyitä toteutettiin Suomen EU-puheenjohtajakaudella 1.7.–31.12.2019 valtioneuvoston kanslian EU-puheenjohtajuussihteeristön toimesta.

Miten kestäviin kokousjärjestelyihin valmistauduttiin?

Miten kestäviä kokousjärjestelyjä käytännössä toteutettiin?

Miten onnistuttiin tavoitteessa järjestää kokoukset mahdollisimman kestävästi?

Miten kestävästä kokousjärjestelystä viestitettiin?

Laaja käsite kokousjärjestelyt voidaan kuvata viitekehysellä, jossa kokoustapahtuman osia ovat mm. kokouskiinteistö, kuljetukset, ravintolat & catering, kokouspaikalla tapahtuva kokoustoiminta, majoitus ja hankinnat (kuviokuva 1). Tutkimuksessa selvitetään, mitä ratkaisuja kokousjärjestelyjen eri osa-alueilla tehtiin ja miten niissä onnistuttiin. Näitä kokousjärjestelyjen osa-alueita olivat mm. kokouspaikan valinta, liikkumisratkaisut, ruokatarjoilut ja kokousvieraille jaettavat lahjat sekä päästökompensaatio. Lisäksi tutkitaan, miten kestävästä valinnoista viestitettiin kokousvieraille ja sidosryhmille. Tavoitteena on kuvata, miten kokousjärjestelyjä toteutettiin niin, että voidaan puhua kestävästä kokousjärjestelystä.

Kuvio 1. Kokoustapahtuman viitekehys (mukaan Finland Convention Bureau 2014, 24.)

Oma kiinnostukseni aiheeseen heräsi työskennellessäni valtioneuvoston kanslian EU-puheenjohtajuussihteeristössä työharjoittelussa 1.8.–31.12.2019. Hyppäsin liikkuvaan junaan, jossa valmisteleva työ ja hankinnat oli pitkälti jo tehty, mutta kokoukset olivat käynnissä ja pieniä kokousarjen ratkaisuja jouduttiin pohtimaan päivittäin.

Kestävästä kokousjärjestelyistä löytyy oppaita yritysmaailmaan ja kokousjärjestäjille. Julkishallinto on suuri kokousten järjestäjä, mutta kestävät kokousjärjestelyt ovat vasta saamassa jalkaa oven rakoon julkishallinnossa. Valtionhallinnon puolelta puuttuvat vakiintuneet käytännöt kestävästä kokousjärjestelyistä, vaikka eri suuruusluokan kokoukset ovat osa valtionhallinnon arkipäivää. EU-puheenjohtajakausi oli omaa luokkaansa kokousten määrässä ja suuruudessa. Tutkimus tarjoaa tietoa ja kuvausta siitä, miten valtionhallinnossa toteutettiin kestäviä kokousjärjestelyjä.

Tärkeimpänä tutkimusaineistona ovat EU-puheenjohtajuussihteeristön asiantuntijoiden haastattelut. Haastattelut tarjoavat tietoa valmistelutyöstä, käytännön järjestelyistä ja viestinnästä sekä näkemyksiä siitä, miten kokousjärjestelyissä onnistuttiin. Sekundaarisena aineistona ovat EU2019.Fi-tileiltä lähetetyt Instagram-, Twitter- ja YouTube-viestit kestävästä kokousjärjestelyistä. Materiaalia analysoidaan kvalitatiivisilla tutkimusmenetelmillä. Laadullinen tutkimus sopii hyvin tutkimusmenetelmäksi, kun halutaan saada tutkittavasta aiheesta lisää ymmärrystä ja tarkempaa kuvausta tapahtuneesta.

Tutkimuksen aihe on rajattu niin, että tutkimuksessa ei selvitetä kokousvieraiden näkemyksiä kestävästä kokousjärjestelyistä ja niistä viestimisestä. Tämä olisi vaatinut laajaa, kansainvälisille kokousvieraille tehtyä kyselyä esimerkiksi kokouspaikalla, eikä se ollut käytännössä mahdollista. Yksi mahdollinen näkökulma olisi ollut selvittää sidosryhmien näkemyksiä kestävästä kokousjärjestelyistä, esimerkiksi haastatteleamalla ministeriöistä kokousjärjestelyihin osallistuneita henkilöitä tai selvittämällä miten suuri yleisö, suomalaiset, saivat tietoa kestävästä kokousjärjestelyistä. Tutkimuksen aihe on kuitenkin rajattu niin, että kestäviä kokousjärjestelyitä selvitetään käytännön järjestelyistä vastanneen eli EU-puheenjohtajuussihteeristön toimien ja onnistumisen kautta.

Luvuissa 3 ja 4 esitellään aiempaa tutkimusta kestävästä kokousjärjestelyistä yleensä ja kokousjärjestelyiden eri osa-alueista sekä selvitetään, miten kestävät kokousjärjestelyt liittyvät laajempaan ympäristöjohtamisen käsitteeseen. Lisäksi luvussa 4 esitellään aiempaa tutkimustietoa vastuullisuusviestinnästä sekä kootaan yhteen, missä roolissa kestävät kokousjärjestelyt ovat olleet EU-puheenjohtajakausilla. Luvussa 5 kerrotaan tarkemmin aineiston keruusta ja analyysistä ja luvussa 6 vastataan tutkimuskysymyksiin tutkimusaineiston pohjalta sekä analysoidaan kestävien kokousjärjestelyiden viestintää. Luvussa 7

kootaan yhteen tutkimuksen tulokset ja luvussa 8 esitellään tutkimuksen johtopäätökset ja arvioidaan tutkimuksen onnistumista.

Moni tradenomi vastaa työssään erilaisten kokousten ja tapahtumien järjestämisestä sekä viestinnästä. Työstä voi olla yleisesti apua tradenomityössä erityisesti tapahtumajärjestämisen ja viestinnän työtehtävissä, kun pohditaan vastuullisuuden ja kestävyuden näkökulmia. Tutkimus tarjoaa muille tradenomeille apua vastuullisten kokousten järjestämiseen ja avaa silmät sille, miten pienilläkin valinnoilla voidaan saada aikaan ympäristön kannalta kestävämpi lopputulos. Tutkimus antaa lisätietoa erityisesti valtionhallinnon kokousjärjestelyistä ja vastuullisuusvalinnoista. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää kokousjärjestelyissä yleisemmin, sillä samoja kysymyksiä ruokahävikistä, päästöistä, kierrätyksestä ja vastuullisuudesta yleensä sekä vastuullisuudesta viestimisestä joudutaan miettimään kaikkien kokousten yhteydessä. Tutkimus nostaa esiin tehtyjä valintoja ja mitä haasteita ja onnistumisia käytännön kokousjärjestelyissä on kohdattu. Seuraavat kokousjärjestäjät voivat ottaa käyttöön parhaiten toimivia ratkaisuja, välttää pahimmat ongelma-kohtat ja osaavat asettaa myös entistä kunnianhimoisempia tavoitteita kokousten ympäristöystävällisyyden suhteen.

Vastuullisuus ja kestävyys ovat myös teemoja, jotka nousevat tulevaisuudessa yhä vahvemmin esiin paitsi yritysten viestinnässä, myös julkisen hallinnon viestinnässä. Viestijät joutuvat pohtimaan miten viestiä vastuullisuudesta ilman, että se vaikuttaa viherpesulta. Tutkimus tarjoaa lisätietoa myös tehdyistä viestintäratkaisuksista ja siitä, millaisia asioita kestävyydestä nostettiin viestinnässä esiin.

3 Kokousten ympäristöystävällisyys

Tässä luvussa esitellään ensin aiempaa tutkimusta kestävästä kokousjärjestelyistä globaalisti ja Suomessa sekä avataan tärkeimpiä termejä. Sen jälkeen esitellään tarkemmin kokouskiinteistön valinnan sekä ravintoloiden, ruokatarjoilujen ja majoituksen roolia osana kestäviä kokousjärjestelyitä.

3.1 Vihreät tapahtumat ja kestävät kokousjärjestelyt

Kun pyritään päästövähennyksiin, ovatko tapahtumat merkittävässä roolissa vai tulisiko enemmän keskittyä teollisuuden ja liikenteen päästöjen vähentämiseen? Tapahtumien aiheuttamat päästöt ovat ehkä vain pisara valtameressä, mutta toisaalta suuriin tuloksiin voidaan päästä tekemällä pieniä tekoja monella eri toimialalla. Suomi on maailman 19. suosituin kongressimaa, ja esimerkiksi vuonna 2018 Suomessa järjestettiin 752 kansainvälistä järjestökongressia ja niihin osallistui 88 882 henkilöä (Business Finland 2019). Finland Convention Bureau'n kongressipäällikön Ines Antti-Pojan mukaan vuonna 2019 kongresseja järjestettiin enemmän kuin koskaan aikaisemmin, 835 kappaletta, kokousvieraita oli jo yli 136 000 ja kongresseissa suurin trendi oli vastuullisuus (Congress Network Finland 2020). Lisäksi Suomessa järjestetään vuosittain suuri määrä mm. yleisötapahtumia, urheilutapahtumia, kokouksia ja konsertteja. Suomen EU-puheenjohtajakaudella järjestettiin 130 virkamieskokousta ja epävirallista ministerikokousta. Kokousten, kongressien ja muiden tapahtumien ympäristöystävällisyyteen ja kestävyysvaikutusten vaikuttaminen voikin siis olla yksi tehokas keino vähentää päästöjä.

Viime vuosina on julkaistu useita käytännönläheisiä opaskirjoja ja listauksia siitä, miten kokousten ympäristöystävällisyyttä voidaan parantaa. Verkosta löytyy kansainvälisiä ja kotimaisia oppaita, tutkimusraportteja, blogeja ja erilaisia muistilistoja tapahtumajärjestäjille. Alla olevassa taulukossa 1 on lista muutamista pätevistä oppaista, joita opinnäytetyön tekemisessä on hyödynnetty.

Taulukko 1. Kestävien kokousjärjestelyiden oppaita

Oppaan nimi	Tekijä	Vuosi	Sisältö
Green Meeting Guide 2009. Roll out the Green Carpet for your Participants	UNEP. United Nations Environment Programme	2009	Opaskirja kokousjärjestäjille kokousten ympäristövaikutusten tunnistamiseksi ja ohjeita toimista, joilla tehdä kokouksesta vihreämpi.
Ympäristövastuullisen kokoustapahtuman manuaali	Finland Convention Bureau	2009	Ohjeistus kokoustoimialalle toiminnan aiheuttamien ympäristövaikutusten tunnistamiseksi ja vähentämiseksi

Sustainable Events Guide 2012. Give your large event a small footprint	UNEP, United Nations Environment Programme	2012	Työkalu tapahtuma- ja kokousjärjestäjille tapahtuman negatiivisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja positiivisten vaikutusten kasvattamiseksi.
Sustainable Conference in Practice	Aaltonen	2012	Esitellään millä ratkaisulla toteutettiin Solutions – local, together, Nordic Conference on Sustainable Development in the Baltic Sea Region -konferenssi Turussa 2011.
The Aalto University event handbook	Häkkinen	2014	Toimia, jotka otettava huomioon kestävän tapahtuman tai kokouksen järjestämisessä.
Greening Events	Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit	2014	Tapahtumille kevennetty Ekokompassi tapahtuma -ympäristöjärjestelmä.
Siisti tapahtuma! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjille	Helsingin kaupungin ympäristökeskus	2014	Käytännön vinkkejä tapahtumien järjestäjille.
Kestävien kokousjärjestelyjen muistilista	MeetTurku	s.a.	Muistilista kokousjärjestäjälle Turun kaupungin kongressiyksikön kotisivuilla.
Sustainable Work. Guidelines on organising sustainable meetings and events at the Commission	Euroopan komissio	2018	Euroopan komission ohjeet jäsenmaille kestävien kokousten ja tapahtumien järjestämiseen.
Sustainable meeting checklist	EUROSAI	s.a.	Muistilista kestävästä kokousjärjestelyistä.

Mitä vihreällä tai kestäväällä kokouksella tarkoitetaan? ICLEI:n Greening Events Symposiumissa Barcelonassa syyskuussa 2004 määriteltiin vihreälle kokoukselle seuraavia edellytyksiä: Vihreä tapahtuma suunnitellaan, järjestetään ja toteutetaan tavalla, joka minimoi negatiiviset vaikutukset ympäristöön ja jättää positiivisen perinnön isäntäyhteisölle. Laajemmassa kansainvälisessä keskustelussa tapahtumien ”viherryttämisen” katsotaan käsittävän ympäristönäkökulmien lisäksi myös tapahtuman sosiaaliset vaikutukset. (UNEP 2009, 9.)

Termit kestävyys (sustainability) ja kestävä kehitys (sustainable development) ovat arkipäiväistyneet kielenkäytössä, mutta myös ne vaativat tarkempaa määrittelyä. Ensimmäisenä määrittelynä mainitaan useissa tutkimuksissa Yhdistyneiden Kansakuntien YK:n ympäristön ja kehityksen maailmankomission WCED:n eli ns. Brundtlandin komission vuonna 1987 tekemä määritelmä. Määritelmän mukaan kestävä kehitys on sellainen, joka tyydyttää nykyiset tarpeensa vaarantamatta tulevien sukupolvien kykyä tyydyttää omat tarpeensa. (Lampinen 2011, 12; United Nations 1987.) Kestävän kehityksen tarve onkin tunnustettu jo yli 30 vuotta sitten.

Kestävän kehityksen ajatellaan yleisesti muodostuvan kolmesta osa-alueesta eli taloudellisesta, ekologisesta ja sosiaalisesta ulottuvuudesta. Ekologinen kestävyys kattaa mm. ilmastomuutoksen torjunnan ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen. Kestävän kehityksen indikaattoreista kasvihuonekaasupäästöjä on pidetty Suomen kestävä kehityksen strategiassa tärkeimpänä painopisteenä. Lisäksi kestävä kehityksen mittauksessa voidaan arvioida mm. energian kokonaiskulutusta ja happamoittavien päästöjen määrää. Hiilijalanjälki kertoo, kuinka paljon kasvihuonekaasupäästöjä jonkin tuotteen tai palvelun tuottamisesta aiheutuu. Hiilijalanjälki ilmoitetaan yleisesti hiilidioksidiekvivalenttikiloina. (Business Finland 2014, 7–10.) EU-puheenjohtajuussihteeristön kokousjärjestelyissä pyrittäessä kestävyteen, pyrittiin ennen kaikkea kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen.

Termillä kestävä kokousjärjestelyt tarkoitetaan yleensä kokousjärjestelyjä, joissa on huomioitu yllä mainittu kestävyden periaate. Lampisen mukaan kestävälle yleisötilaisuudelle ei löydy yksiselitteistä määritelmää, mutta sillä tarkoitetaan tapahtumaa, jossa otetaan huomioon kestäviä toimintatapoja. Näitä ovat mm. luonnonympäristön säästäminen, joukkoliikenteen suosiminen, energian ja veden kulutuksen minimoiminen, hankinnat ja materiaalien uudelleenkäyttö ja jätteiden määrän vähentäminen. (Lampinen 2011, 12.) Myös tässä työssä kestävien kokousjärjestelyiden käsitettä käytetään tässä merkityksessä, eli järjestelyissä on pyritty vähentämään tapahtuman negatiivisia vaikutuksia ympäristöön ja otettu käyttöön erilaisia kestäviä toimintatapoja mm. liikennejärjestelyissä, ruokailuissa, kokouskäytännöissä ja hankinnoissa.

YK:n alaisen Maailman matkailujärjestö UNWTO:n eli The World Tourism Organizationin yhtenä päätehtävänä on kestävä matkailun edistäminen, ja järjestö on määritellyt, mitä tarkoitetaan kestävällä matkailulla. UNWTO:n määritelmän mukaan kestävä matkailu on matkailua, joka ottaa huomioon nykyiset ja tulevat taloudelliset, yhteiskunnalliset ja ympäristöön liittyvät vaikutukset ja huomioi matkailijoiden, toimialan, ympäristön ja kohteiden tarpeet. Kestävä matkailun ohjeet ja käytännöt ovat sovellettavissa kaikkeen matkailuun eli myös kokousmatkailuun. (UNWTO s.a. a, UNWTO s.a. b.) YK:n jäsenvaltiot hyväksyivät syyskuussa 2015 YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelman eli Agenda 2030:n, joka sisältää 17 kestävä kehityksen päätavoitetta (Sustainable Development Goals, SDGs), joissa on yhteensä 169 alatavoitetta. Päätavoitteisiin kuuluvat mm. kestävä kulutus ja tuotanto, ja sen alatavoitteena on kestävä matkailu. Yhtenä päätavoitteena on myös toiminta ilmastomuutoksen pysäyttämiseksi. (United Nations s.a.)

Taulukossa 1 listatussa tutkimuskirjallisuudessa ja kestävien kokousjärjestelyiden oppaissa nostetaan esiin tyypillisimpiä tapahtumien ympäristövaikutuksia, jotka on koottu

alla olevaan kuvioon 2. Päästöjä aiheutuu liikenteestä ja energiankulutuksesta, ja ympäristöä kuormittavat mm. jätteet, melu, vedenkulutus ja materiaalien käyttö sekä ruoka ja juoma. Oppaissa kehoitetaan kiinnittämään huomiota tapahtumapaikan valintaan, jotta paikka on helposti saavutettavissa ja hyvien julkisten liikenneyhteyksien varrella. Hankinnoissa tulisi painottaa kestävä kehityksen periaatteita noudattavia tuotteita, ja kilpailutuksessa tulisi huomioida alihankkijoiden oma ympäristötyö. Tapahtuman suunnittelussa olisi hyvä noudattaa ympäristöjärjestelmää tai -sertifikaattia. Majoituspaikat tulisi valita läheltä tapahtumapaikkaa. Tapahtuman ruoka- ja juomatarjoilussa tulisi painottaa lähellä tuotettua ruokaa ja mielellään kasvisruokaa sekä luomutuotteita ja reilun kaupan tuotteita. Keräkäyttöastioiden sijaan olisi suosittava pestäviä astioita, ja ruokahävikin määrä tulisi pyrkiä minimoimaan. Turhaa paperin käyttöä ja printtausta pitäisi välttää. Tapahtuman osallistujille tulisi myös kertoa tapahtuman ympäristöasioista. Negatiivisten vaikutusten lisäksi muistutetaan myös tapahtumien positiivisesta vaikutuksesta, eli tapahtumat luovat työpaikkoja, tukevat paikallista taloutta ja matkailua ja lisäävät sosiaalista kanssakäymistä ja yhteisöllisyyttä. Oikein järjestettynä tapahtumat voivat lisätä osallistujien ympäristötietoisuutta. Kuvioon 2 on koottu tutkimuskirjallisuudesta yhteen yleisimmät osa-alueet, jotka kestävä kokouksen järjestäjän tulisi ottaa huomioon.

Kokousten määrä	Kestävät hankinnat	Sopimukset alihankkijoiden kanssa	Kokouskiinteistön valinta sijainti, kierrätys, energiankulutus, catering, johto
Ruokapalvelut luomu, lähiruoka, kasvisruoka, reilu kauppa, hanavesi, ruokahävikki, jätteiden kierrätys	Hotellien valinta sijainti, ympäristöohjelmat	Liikkumisratkaisut	Kestävydestä viestintä
Vastuu kestävyystoimista kokousorganisaatiossa	Tietoisuuden lisääminen kestävydestä sidosryhmille	Paperin vähentäminen, sähköiset palvelut	Ympäristöjärjestelmän käyttö
Jätteiden määrän ja kierrätyksen suunnittelu ja seuraaminen	Kokouksesta aiheutuvien päästöjen kompensointi	Ympäristövaikutusten mittaaminen, hiilijalanjäljen laskeminen	Toteutuneiden päästöjen laskeminen

Kuvio 2. Kestävissä kokousjärjestelyissä huomioitavat osa-alueet

Oppaissa ja tutkimuskirjallisuudessa painotetaan myös raportointia kestävästä kokousjärjestelyistä. Raportointi puolestaan perustuu tarkkaan mittaamiseen. Raportointi tarjoaa tietoa kestävien järjestelyiden sisällöstä, laajuudesta ja uskottavuudesta sekä tarjoaa tietoa

sidosryhmille. Tutkimuskirjallisuudessa esitetään mm. prosessikohtaista päästöjen seuranta. Raportoinnissa on monia käytäntöjä ja sen voi tehdä esimerkiksi APEX:n standardien tai ISO 20121:n pohjalta tai hyödyntämällä Global Reporting Initiativen niin sanottuja GRI-klustereita, joissa vaikutuksia tarkastellaan talouden, ympäristön ja sosiaalisen ympäristön näkökulmista. (Henderson & McIlwraith 2013, 218–221; Finland Convention Bureau 2014, 28–33; UNEP 2012, 57–62.)

Yhdistyneiden Kansakuntien Sustainable United Nations -yksikkö (SUN) on koonnut vihreän tapahtuman edellytyksiä. Tapahtuman kasvihuonekaasupäästöt tulisi minimoida ja syntyvät päästöt kompensoida. Luonnonvarojen käyttö, mukaan lukien vesi ja energia, tulisi minimoida. Jätteen syntymistä pitäisi välttää ja jäljelle jäävä jäte pitäisi kierrättää tai uusiokäyttää. Biodiversiteettiä, vesistöä, ilmaa ja maaperän resursseja tulisi suojella. Paikallisen yhteisön tulisi hyötyä kokouksesta taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristönäkökulmasta sekä kokouksen aikana että kokouksen jälkeen. Lisäksi SUN katsoo, että yllä olevia periaatteita tulee toteuttaa hankinnoissa, kokouspaikan valinnassa, kuljetuksissa, tarjoiluissa sekä majoitusjärjestelyissä. Myös osallistujien ja järjestäjien tietoisuutta ympäristöasioista ja vastuullisuudesta pitää lisätä. (UNEP 2009, 11; UNEP 2012, 2.)

Henderson ja McIlwraith muistuttavat kokousten kolmesta vastuullisuusnäkökulmasta. Kokousjärjestäjien tulee järjestää kokoukset niin, että resursseja käytetään säästeliäästi. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi energian kulutuksen ja materiaalien vähentämistä. Toiseksi kokoukset voivat toimia positiivisen muutoksen luojina yhteisöjen ja ympäristön näkökulmasta. Sen sijaan että pyrittäisiin neutraaliin hiilijalanjälkeen, voidaan pyrkiä jopa positiiviseen hiilijalanjälkeen tai positiivisen jäljen jättämiseen paikalliseen yhteisöön. Kolmanneksi kokoukset voivat toimia vastuullisuuden katalysaattoreina, ja saada aikaan muutosta kokousvieraiden käyttäytymisessä. Vieraille voidaan näyttää esimerkkiä kestävästä toimista mm. ruoka- ja juomavalinnoilla ja vähentämällä lahjojen määrää. (Henderson & McIlwraith 2013, 21–22.)

Osassa tapahtumista on alettu viime vuosina laskea osallistujien tapahtumapaikalle liikkumisesta aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä. Henderson ja McIlwraith esittelevät tavan laskea niin sanottu Event Mile/Event Kilometre. Mallissa osallistujien kotipaikan ja kokouspaikan välinen kilometrimäärä kerrotaan luvulla 0,10928, jolloin saadaan hiilidioksidipäästöjen määrä kilogrammoina. Tämä auttaa esimerkiksi verrattaessa kokouspaikkoja, jos osallistujat ovat tiedossa. Silloin voidaan alustavasti arvioida, millaiset päästövaikutukset kokouspaikan valinnalla on. (Henderson & McIlwraith 2013, 104.) Goldblatt esittelee keskimääräisiin päästöihin perustuvia tapoja laskea esimerkiksi juna-, bussi-, henkilöauto- tai lentomatkan aiheuttamat hiilidioksidipäästöt. Verkosta löytyy laskennan avuksi myös

useita ilmaisia laskureita, Carbon Mile Calculators. Lentomatkustamisesta aiheutuu kaikissa malleissa suurimmat päästöt. (Goldblatt 2012, 72–74, 84.) International Civil Aviation Organizaion ICAO on luonut verkkoon ICAO Green Meetings Calculator (IGMC) -työkalun, jonka avulla voi laskea kokousvieraiden lentomatkustamisesta syntyviä hiilidioksidipäästöjä. Työkalu laskee kokoukselle optimaalisen sijaintipaikan, ottaen huomioon mm. vieraiden kotipaikkakunnat ja muita tekijöitä. (ICAO). EU-puheenjohtajakaudella kokouspaikkana oli Helsinki, vaikka ICAO:n työkalulla mitattuna kestäväntä olisi todennäköisesti ollut keskittää kaikki kokoukset Brysseliin tai muualle Keski-Eurooppaan.

YK:n alaisella hallitusten välisellä ilmastopaneelilla, Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), on ollut vaikutusta siihen, että kestävyuden näkökulmaan on havahduttu globaalisti myös kokousjärjestelyissä. Lokakuussa 2018 IPCC julkaisi yhteenvetoraportin, jossa arvioitiin ilmastomuutoksen vaikutusta maapallolla. Global Warming of 1,5 °C -raportti oli suunnattu päättäjille, ja sen keskeinen sisältö oli, että maapallon lämpeneminen pitää pysäyttää 1,5 asteeseen, kun aiemmin turvallisena rajana oli pidetty kahta astetta. Raportissa painotettiin sitä, että toimiin lämpenemisen estämiseksi tulee ryhtyä heti ja päästöjä on vähennettävä reippaasti, ja lisäksi esitettiin vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa päästöttömyys. (IPCC 2018.) Kuten haastatteluista myöhemmin käy ilmi, tämän raportin julkaiseminen havahdutti päättäjiä myös Suomessa, ja vaikutti siihen, että kokousjärjestelyissä päädyttiin kestävyuden teemaan.

Suomessa kestävien kokousjärjestelyiden eteen on tehty töitä jo pitkään. Esimerkiksi Finland Convention Bureau julkaisi ympäristövastuullisen kokoustapahtuman oppaan ensimmäisen version jo vuonna 2009. Visit Finland päivitti keväällä 2019 kansalliset kestävän matkailun periaatteet yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Matkailualan toimijat määrittivät kantansa mm. ekologiseen kestävyteen, ilmastomuutokseen ja resurssiviisauteen, vastuullisuusviestintään sekä taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyteen. Allekirjoittamalla kestävän matkailun periaatteet, alalla sitouduttiin työskentelemään kestävämmän matkailu-Suomen puolesta. (Business Finland s.a. b.) Visit Finland on myös kehittänyt matkailuyrityksille ja matkailualueille Sustainable Travel Finland -ohjelman, jonka suorittaneet organisaatiot saavat käyttöönsä Sustainable Travel Finland -merkin ja jatkuvan kehittämisen mallin, tietoa ja markkinointitukea. Sustainable Travel Finland on seitsemän askeleen kehittämisspolku, joka sisältää mm. kehittämissuunnitelman, vastuullisuusviestintää, auditoinnin sekä todentamisen ja mitattavuuden. Sustainable Travel Finland -merkin (STF-merkki) hakeminen tuli mahdolliseksi 1.6.2020, ja merkki on jo myönnetty ensimmäisille yrityksille. (Business Finland s.a. c.)

3.2 Kokouskiinteistö osana kestäviä kokousjärjestelyjä

Kestävien kokousjärjestelyiden oppaat painottavat mm. kokouspaikan merkitystä osana kestäviä kokousjärjestelyitä ja kokouskiinteistön valinnalla oli tärkeä merkitys myös EU-puheenjohtajakauden kestävässä kokousjärjestelyissä. Oppaissa nostetaan tärkeimpinä toimina esiin kokouskiinteistön keskeinen sijainti lähellä liikenneyhteyksiä ja majoitusta, kokouskiinteistön energiankulutus ja energiatehokkuus, jätteiden lajittelu kokouskiinteistössä, veden kulutuksen vähentäminen, sähköiset kokousvälineet sekä kiinteistön johdon sitoutuminen kestävyysperiaatteisiin. Kiinteistöjen vähähiilisyttä voidaan sertifioida mm. kansainvälisillä BREEAM- tai LEED-sertifikaateilla. (UNEP 2012, 28–30; EUROSAL s.a; Finland Convention Bureau 2014, 15–18, 37–38; Euroopan komissio 2018, 8.)

Suomessa suuri osa kiinteistöjen energiankulutuksesta kuluu lämmitykseen. Rakennusteollisuus RT:n tekemän vähähiilisyys-tiekartan nykytila-analyysin mukaan rakennusten käytönaikainen energiankulutus aiheuttaa kolme neljäsosaa koko rakennetun ympäristön vuotuisesta hiilijalanjäljestä. Rakennusten suurin kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttaja on niiden energiankulutus. Rakennuksissa käytetään yli neljännes kaikesta Suomessa kuluttavasta energiasta. (Rakennusteollisuus 2020.) Lämmityksen ja ilmastoinnin säätäminen energiatehokkaasti toimivaksi on usein helpoin keino puuttua kiinteistön energiankulutukseen. Seuraamalla tarkasti kiinteistön sähkön- ja vedenkulutusta voidaan puuttua mahdollisiin energiavuotoihin ja ongelmakohtiin. Esimerkiksi huonelämpötilan laskeminen yhdellä asteella vähentää energiankulutusta viidellä prosentilla. (Asikainen 2006, 31–33.)

Finlandia-talo valittiin maaliskuussa 2018 kilpailutuksella EU-puheenjohtajakauden pääasialliseksi kokousten järjestämispaijaksi eli epäviralliset ministerikokoukset ja virkamieskokoukset keskitettiin Finlandia-talolle. Finlandia-talolla oli kaikkiaan 86 kokousta, joista kuusi oli epävirallisia ministerikokouksia. Finlandia-talon toimintajärjestelmät on sertifioitu ISO 9001 -laatujärjestelmän ja ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän mukaisesti. Finlandia-talolle on lisäksi myönnetty Excellency For Quality Management (EFQM) -laatujärjestelmän mukainen sertifikaatti. Finlandia-talo kertoo kierrättävänsä aina mahdollisuuksien mukaan kaiken kiinteistössä syntyvän jätteen. Osa kiinteistön käyttämästä sähköstä tuotetaan katolle asennettujen aurinkopaneelien avulla. (Finlandia-talo s.a.) Finlandia-talo on kansainvälisestikin arvostettu tapahtumatalo, joka mm. vuonna 2018 voitti Bea World Festivalsissa Best Local Awardissa parhaiden kongressi- ja konferenssitilojen kilpailun (Congress Network Finland 2018 b). Finlandia-talon valinnan kokouspaikaksi voidaankin katsoa olleen kestävien periaatteiden mukaista.

Kuva 1: Finlandia-talo

EU-puheenjohtajakaudella oli Finlandia-talolle myös suuri taloudellinen merkitys. Finlandia-talo toimii itsenäisenä osakeyhtiönä ja tarjoaa kokous- ja juhlatiloja eri tapahtumille. Vuonna 2018 Finlandia-talo Oy:n liikevaihto oli 8,7 miljoonaa euroa ja liiketulos 725 000 euroa. Maaliskuussa 2019, ennen EU-puheenjohtajakautta, Finlandia-talo arvioi vuoden 2019 liikevaihdon kohoavan huippulukemiin, yli 20 miljoonaan euroon, kun mukaan lasketaan ravintolapuolen liikevaihto. (Finlandia-talo 2019.) Vuoden 2019 tilintarkastamaton liikevaihto oli 15,9 miljoonaa euroa ja liiketulos ennen veroja 3,3 miljoonaa euroa ilman ravintolapuolen lukuja. Finlandia-talon mukaan merkittävä rooli ennätystuloksessa oli EU-puheenjohtajakauden kokousten järjestämisellä. (Finlandia-talo 2020.)

Samaan aikaan kun EU-puheenjohtajuussihteeristö järjesti Finlandia-talolla puheenjohtajakauden kokouksia, Helsingin kaupungin Helsinki Marketing järjesti Finlandia-talolla Sustainable meeting -toimintamallinsa mukaisen Helsingin tekijät -kumppaniverkoston tilaisuuden. Sustainable Meeting -toimintamalli oli pilottihanke, jossa jaettiin tietoa ja kokemuksia kaikille tapahtumien järjestäjille. Ensimmäinen tilaisuus järjestettiin Finlandia-talolla syyskuussa 2019. Pilottihankkeessa haluttiin luoda vastuullisen tapahtumajärjestämisen työkalu kansainvälisille kokouksille ja kongresseille. Toimintamallia kehittävät Helsinki Marketing ja Woltti Group. (Helsingin kaupunki 2019.)

Finlandia-talo täytti osana hanketta lomakkeen, jossa selvitettiin tapahtumapaikan kokoa, energian käyttöä, veden käyttöä tapahtuman aikana, jätteiden lajittelua sekä ruoka- ja juomatarjoiluun liittyviä mittareita. Osa-alueina olivat mm. kasvisruoan osuus, vastuullisesti pyydetyn kalan osuus, kertakäyttöastioiden käyttö, veden käyttö ja luomuraaka-aineiden käyttö. Finlandia-talolla oli tietoa näistä vuositasolla, mutta tilaisuuskohtaisesti asiaa oli selvitetty vain kerran aiemmin. Sadan hengen tilaisuudessa osallistujien hiilijalanjälki saatiin mitattua tarkkaan. Tässä tilaisuudessa hiilijalanjälki osallistujaa kohti oli 2,89 kg, kun keskimäärin vastaavan tilaisuuden hiilijalanjälki on 6–8 kg/henkilö. Suuri vaikutus oli mm. ruoka- ja juomavalinnoilla ja ruokahävikin torjunnalla. Osallistujia pyydettiin useita kertoja ilmoittamaan poissaolosta nimenomaan ruokahävikin torjumiseksi, mutta silti no-show

määrä oli 30. Ruokahävikiksi jäi lopulta 120 g osallistujaa kohti. Tilaisuudessa mitattiin myös, kuinka paljon kyseinen tilaisuus kulutti energiaa ja määräksi saatiin 454 Kwh, josta 57 Kwh tuotettiin Finlandia-talon katon aurinkopaneeleilla. Koko tilaisuuden hiilijalanjäljeksi laskettiin 294,75 kg. (Helsingin kaupunki 2019.) EU-puheenjohtajakauden tapahtumista ei ole saatavilla vastaavaa mitattua tietoa kiinteistön energian kulutuksesta, jätteen lajittelusta, ruokahävikistä ja osallistujien hiilijalanjäljestä Finlandia-talolla, joten Helsinki Marketingin tutkimus antaa hyödyllistä tietoa kokouksen hiilijalanjäljestä ja ruokahävikistä.

3.3 Ruokatarjoilut ja majoitus osana kestäviä kokousjärjestelyjä

Kaikissa kestäviä kokousjärjestelyitä koskevissa oppaissa nostetaan ruokailu yhdeksi osaluokaksi, jolla on mahdollista pienentää hiilidioksidipäästöjä. Oppaissa kehoitetaan mm. välttämään kertakäyttöastioiden käyttöä, tarjoamaan paikallisia ja satokauden tuotteita ja mahdollisuuksien mukaan luomua ja reilun kaupan tuotteita, tarjoamaan mahdollisimman paljon kasvisruokaa sekä tarjoamaan hanavettä pulloveden sijaan. Lisäksi tulisi ennakoida ruokailijoiden määrää, jotta ruokahävikki jää mahdollisimman pieneksi, sekä kierrättää biojäte. (EUROSAI s.a.; UNEP 2009 26, 49–51; UNEP 2012, 32–34, 73–75; Euroopan komissio 2018, 10–11.)

EU-puheenjohtajuussihteeristö tiedotti noudattavansa kokousjärjestelyissä valtioneuvoston kanslian kesäkuussa 2019 julkaisemaan Kohti kestävästä suomalaista ruokakulttuuria - ohjeistusta. Ohjeistus tarjoaa tilaisuuksien järjestäjille konkreettisia neuvoja siihen, miten tehdä valintoja kestävästä ruokakulttuurin puolesta. Puheenjohtajuussihteeristö kertoi, että kokouksissa tarjotaan puhdasta suomalaista hanavettä pulloitetun veden sijaan, ja että Suomessa järjestettävissä kokouksissa on tarjolla suomalaista, sesonginmukaista lähi- ja luomuruokaa. Myös ruokahävikin minimoiminen oli keskeistä. (Valtioneuvoston kanslia 2019; Eu2019.fi 2019a; Eu2019.fi 2019b.). Finlandia-talon keittiöpäällikkö Timo Lepistö kertoi, että lähtökohtaisesti aterioilla käytettiin paljon lähi- ja luomuraaka-aineita sekä pidettiin suomalaisuutta ohjenuorana ruokien suunnittelussa. Ruokien menekkiä laskettiin jatkuvasti, jotta raaka-aineiden määrä olisi optimaalinen ja hävikki mahdollisimman pieni. (Eurooppatiedotus 2019.)

Valtioneuvoston kanslia, ELO-säätiö ja ruoka-alan asiantuntijat julkaisivat kesäkuussa 2019 yhdessä ohjeistuksia kestävästä kehityksen periaatteiden soveltamisesta tilaisuuksien järjestäjille. Myös puheenjohtajuuskaudella tuli noudattaa näitä ohjeita vastuullisista ruokavalinnoista, vaikka ohjeistus julkaistiin siinä vaiheessa, kun kokousten suunnittelutyö oli

jo tehty. Ohjeissa keskityttiin siihen, miten tapahtumissa voidaan tehdä vastuullisia ruoka- ja juomavalintoja sekä viestiä suomalaisesta ruokakulttuurista puheenjohtajakaudella ja sen jälkeen. Ohjeistuksessa muistutettiin, että valtion toimijoita sitoo vuonna 2016 annettu valtioneuvoston periaatepäätös julkisista vastuullisista elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoista. Julkisissa elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoissa tulee mm. painottaa ympäristövastuullisilla viljely- ja tuotantomenetelmillä tuotettujen elintarvikkeiden käyttöä, sekä huomioida eläinten hyvinvoinnin ja elintarviketurvallisuuden edistäminen. Ohjeen mukaan tilaisuuden järjestäjä voi edistää vastuullisuutta ja tehdä suomalaista ruokakulttuuria näkyväksi lähialueen tuotteita hankkimalla, kotimaisten elintarvikkeiden käyttöä lisäämällä, ruokalistasuunnittelulla, raaka-ainevalinnoilla ja kestävästi kilpailutettujen ruokapalvelutuottajien avulla. Tilaisuuden järjestäjille tarjottiin tarkistuslista kestävästä ruokakulttuurin edistämisestä. Siinä tuotiin esiin mm. ruokahävikin minimointi ja ylijäämätuotteiden hyödyntäminen, vieraiden odotuksien huomioiminen, sesonki-, luomu- ja vastuullisuusmerkkityjen tuotteiden sekä lähellä tuotetun suosiminen, pulloveden välttäminen ja hanaveden suosiminen sekä suomalaisten EU-nimisuojattujen tuotteiden suosiminen. (Valtioneuvoston kanslia 2019, 14, 19–20, 25–26.)

Majoitus muodostaa suuren osan kokouksien päästöistä. Hotellien kilpailutuksessa ja hankinnoissa voidaan suosia ympäristömerkinnän saaneita hotelleja. Tapahtuman järjestäjä voi ennakolta valita sopivat ympäristövastuulliset hotellit tai suositella niitä osallistujille, ja tapahtumajärjestäjän tulisi suosia ympäristömerkin saaneita ja ympäristöohjelmaa noudattavia hotelleja. Hotellin olisi myös hyvä sijaita lähellä kokouspaikkaa, jotta osallistujat voivat siirtyä sinne kävellen tai julkisilla liikennevälineillä. (UNEP 2012, 30–31; EUROSAL s.a.; UNEP 2009, 23–25, 43–45.)

Kokousvieraita majoittui EU-puheenjohtajakaudella mm. Scandic-ketjun hotelleihin Helsingin keskustassa, Hotel Crown Plazaan, Hotel Kämpiin, Hotel St. Georgeen ja Clarion Hotel Helsinkiin. Kokousvieraille tarjottiin akkreditoitumisen yhteydessä mahdollisuutta varata majoitus hotelleista, joihin puheenjohtajuussihteeristö ja CWT olivat etukäteen neuvotelleet sopimushinnat ja majoituskiintiöt. Hotellien kilpailutuksessa ja hankinnoissa voidaan suosia ympäristömerkinnän saaneita hotelleja. Käytännössä Helsingin hotellihuoneiden kapasiteetti on kuitenkin rajallinen. Kun samaan aikaan tarvitaan suuri määrä hotellihuoneita, hankinnassa painottuvat ympäristönäkökulman lisäksi myös huoneiden saatavuus ja riittävyys sekä hinta ja hotellin sijainti. Osa kokousvieraiden käyttämistä hotelleista oli Green Key -sertifioituja hotelleja. Näitä olivat mm. Radisson, Hotel Kämp, Klaus K Hotel, GLO Hotelli Kluuvi, Original Sokos Hotel Presidentti, Hotel Haven, Hotel Lilla Roberts ja Hotel St. George (Green Key Finland s.a.) Scandicin mukaan ketjun hotelleista 90 prosenttia oli vuoden 2018 lopussa Joutsenmerkittyjä (Scandic s.a.)

4 Ympäristöjohtaminen, vastuullisuusviestintä ja EU-kokoukset

Tässä luvussa kerrotaan ympäristövastuun ja ympäristöjohtamisen merkityksestä osana kestäviä kokousjärjestelyjä sekä kokousjärjestelyissä käytössä olevista ympäristömerkeistä ja -standardeista ja hankintojen merkityksestä kestävässä kokousjärjestelyissä. Lisäksi kerrotaan vastuullisuusviestinnän roolista kokousjärjestelyissä sekä siitä, miten kestäviä kokousjärjestelyitä on toteutettu aiemmilla puheenjohtajuuskausilla.

4.1 Ympäristöjohtaminen ja ympäristömerkit

Kestävät kokousjärjestelyt ovat osa laajempaa organisaatioiden ympäristövastuun ja yhteiskuntavastuun alaa. Ympäristöjohtaminen ja yhteiskuntavastuun raportointi alkavat olla normaalia toimintaa kaikissa yrityksissä, mutta valtion organisaatioihin ja julkishallintoon ympäristöjohtamisen termiä ei yhdistetä yhtä usein. Päivi Kippo-Edlundin mukaan ympäristöjohtamisella tarkoitetaan sitä, että organisaation toiminnasta aiheutuvien ympäristövaikutusten hallinta kytketään osaksi organisaation johtamista ja osaksi jokapäiväistä toimintaa. Johtamisen apuvälineenä voidaan käyttää ympäristöjärjestelmää, joista tunnetuimpia ovat mm. ISO 14001 -standardi ja EMAS eli EU:n ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmäasetus. Standardointijärjestelmät voivat olla raskaita ja siksi useat organisaatiot ovat rakentaneet niin sanotun kevennetyn ympäristöjärjestelmän. Järjestelmässä ovat silloin mukana ISO 14001:n tai EMASin keskeiset kohdat, jotta ympäristöjärjestelmä voidaan tarvittaessa myöhemmin täydentää ja sertifioida vastaamaan täyttä järjestelmää. Tärkeintä on tunnistaa, mitkä ovat organisaation merkittävimmät ympäristövaikutukset, sopia pitkän aikavälin ympäristötavoitteista, sekä seurata ohjelman toteutumista. Oma mallia voidaan verrata muiden organisaatioiden järjestelmiin ja saada sieltä kehittämisideoita. (Kippo-Edlund 2006, 118–125.)

Tutkijoiden keskuudessa on pitkään ollut erimielisyyttä siitä, mitkä ovat vastuullisuuden vaikutukset yrityksen liiketoiminnalle eli seuraako vastuullisuudesta taloudellista hyötyä vai haittaa. Valtion tavoitteena ei ole liiketoiminnan voitto, mutta myös EU-puheenjohtajakautta toteutettiin tietyn budjetin rajoissa ja eri valintojen taloudellisia vaikutuksia puntaroiden. Tässä mielessä on hyödyllistä arvioida tutkijoiden näkemyksiä vastuullisten ratkaisujen taloudellisesta merkityksestä. Lankosken ja Halmen mukaan tutkijat ovat olleet pitkään erimielisiä yritys vastuun taloudellisista vaikutuksista, vaikka asiaa on tutkittu 1970-luvulta lähtien. 1990-luvulle saakka vallalla oli näkemys, että yrityksen itselleen asettamat rajoitteet ovat haitallisia, eli myös vastuullisuuden taloudellisia vaikutuksia pidettiin negatiivisina. Yhdysvaltalainen liiketaloustieteen professori Michael Porter kyseenalaisti näkemykset vuonna 1995 ns. Porter-hypoteesillaan, jonka mukaan vastuullisuus voi myös johtaa

tehokkuuteen ja kustannussäästöihin sekä sidosryhmäsuhteiden ja imagon paranemiseen. Tämä kumoaa osan vastuullisuuden aiheuttamista lisäkustannuksista ja voi tuoda enemmän tuloja kuin kustannuksia. Lankosken ja Halmen mukaan tutkijat ovat sen jälkeen yrittäneet todistaa jompaakumpaa näkemystä oikeaksi tai vääräksi, mutta tutkimustulokset ovat olleet hyvin ristiriitaisia. Tuoreimpien tutkimusten mukaan vastuullisuuden vaikutus olisi lievästi positiivinen eikä ainakaan negatiivinen. Lisäksi taloudellisten hyötyjen katsotaan riippuvan tilanteesta. Kaikki ei myöskään ole yrityksen itse valittavissa, vaan lainsäädännön rooli on vahva taustalla. (Lankoski & Halme 2011, 31–37.)

Kestävyyden näkökulman unohtamista puolustellaan liike-elämässä ja kokousjärjestelyissä edelleen sillä, että kestävyyden huomioimisen uskotaan nostavan kustannuksia. Razaqin, Waltersin ja Rashidin mukaan tämä este voidaan voittaa muuttamalla kokousjärjestäjien käsityksiä, näyttämällä hyviä esimerkkejä kestävästä järjestelyistä, hyödyntämällä muiden esimerkkejä ja mm. ISO-standardia. Kokousjärjestäjien ei tule jäädä odottamaan, että kestävyydelle on markkinakysyntää, vaan toimia etupainotteisesti. Suuret kansainväliset tapahtumat todennäköisesti kiinnittävät huomiota kestäviin järjestelyihin, ja tämä osaltaan kasvattaa kestävien järjestelyiden kysyntää ja yleistä hyväksyntää. Lisäksi hallitukset ja yritysasiakkaat ovat todennäköisesti ensimmäisten joukossa vaatimassa kokousjärjestäjiltä kestäväyyden huomioimista. (Razaq, Walters & Rashid 2015, 411–412.) Miksi kokousjärjestäjien kannattaa pyrkiä järjestämään kokoukset kestävien periaatteiden mukaisesti eikä vanhaan tuttuun tapaan? Kestävien kokousjärjestelyiden etuja ovat mm. edellä mainittu kustannusten säästäminen, mutta myös positiivinen vaikutus imagoon, tietoisuuden kasvattaminen kestävydestä, hyödyt paikalliselle yhteisölle mm. työllisyysvaikutusten kautta, sekä hyvien käytäntöjen levittäminen paitsi oman organisaation sisällä, myös kokousvieraiden kautta edelleen uusiin organisaatioihin. (UNEP 2009, 10–11.)

Tavaroiden ja palveluiden kestävyys ja ympäristöystävällisyys voidaan todentaa erilaisilla puolueettomien tahojen myöntämillä ympäristömerkeillä. Matkailuyrityksille on luotu kymmeniä erilaisia ohjelmia ja sertifiointeja kestävä ja vastuullisen liiketoiminnan kehittämiseksi. Business Finland on koontanut yhteen Suomessa matkailuyritysten käytössä olevia kestävä matkailun sertifikaatteja, jotka Business Finland myös hyväksyy osaksi Sustainable Travel Finland -merkkiä. Näistä kotimaisia ovat **Ekokompassi** ja **Joutsenmerkki**. Kansainvälisistä ohjelmista tunnetuimpia ovat **EU Ecolabel** eli EU-kukka, **Green Key**, joka on globaali majoitusalan ympäristöohjelma, **EMAS** (Eco-Management and Audit Scheme), joka on EU-asetukseen perustuva kaikille organisaatioille avoin vapaaehtoinen ympäristöasioiden hallintajärjestelmä. **ISO 14001** puolestaan on maailman tunnetuin ympäristöjärjestelmän malli, ja standardi sopii kaiken kokoisille organisaatioille. **Tourcert** on voittoa tavoittelematon matkailun sertifiointijärjestelmä, joka tarjoaa erilaisia indikaattoreita

yhteiskuntavastuun mittaamiseen ja **Green Globe** on kansainvälinen matkailualalle kehitetty korkea kestävän matkailun standardi, jonka yhtenä kohderyhmänä ovat mm. kongressikeskukset. Kansainvälisiä järjestelmiä ovat mm. **Travelife for Accommodation** ja **Travelife for Tour Operators** -sertifiointiohjelmat. Muita Suomessa käytettäviä sertifikaatteja ovat mm. Suomen luomumatkailuyhdistyksen **ECEAT Suomi** -sertifikaatti, **WWF Green Office**, **Green Activities** luontoaktiviteetteja tarjoaville pienyrityksille, **HI-Quality & Sustainability** hostelleille, golfyritysten **GEO Golf** sekä **Biosphere**-sertifikaatti matkailun biosfäärialueille. (Business Finland s.a. a.) Seuraavaksi esitellään ympäristömerkeistä tarkemmin niitä, jotka sopisivat parhaiten myös kokousjärjestelyihin.

Ympäristömerkintä Suomi Oy hallinnoi Suomessa sekä pohjoismaista ympäristömerkkiä Joutsenmerkkiä että EU-ympäristömerkkiä (EU Ecolabel) eli niin sanottua EU-kukkaa. EU-ympäristömerkki voidaan myöntää sekä tuotteille että palveluille, jotka täyttävät merkin saamiselle asetetut vaatimukset. Joutsenmerkki on Pohjoismaiden yhteinen ympäristömerkki ympäristön kannalta parhaalle tuotteelle ja palvelulle. Merkin myöntämisperusteista päättää Suomen ympäristömerkintälautakunta. (Motiva s.a.)

Ekokompassi-sertifikaatti on Suomen luonnonsuojeluliiton omistama maksullinen palvelu, jossa keskitytään konkreettisiin toimenpiteisiin, ja tarjotaan työkaluja ja neuvontaa ympäristöjärjestelmän rakentamiseen. Ekokompassi on käytössä yrityksissä ja tapahtumissa. Sertifikaatin käyttäjinä ovat olleet mm. Slush, Maailma kylässä -tapahtuma, Flow Festival, Helsinki City Run ja Helsingin Juhlaviikot. Ekokompassi-hanke toteutettiin vuosina 2008–2011 ja vuosina 2012–2014 luotiin Ekokompassista tapahtumille sopiva versio. Ekokompassi pohjautuu ISO 14001 -standardiin ja sisältää kymmenen kriteeriä, joiden noudattamiseen tapahtuma tai virasto sitoutuu. Tapahtuma auditoidaan ja järjestäjä saa siitä sertifikaatin. (Ekokompassi s.a.) Ekokompassi oli yksi sertifikaateista, joka nousi esiin EU-puheenjohtajakautta suunniteltaessa.

EU-puheenjohtajuussihteeristössä keskusteltiin myös WWF:n Green Office -järjestelmästä. WWF on kehittänyt organisaation ympäristöjohtamisen tueksi Green Office -ympäristöjärjestelmän, jonka avulla voi pienentää organisaation päästöjä ja saada ympäristötyöhän lisää tavoitteellisuutta ja mitattavuutta. Käytännössä organisaatio rakentaa WWF:n tarjoaman mallin pohjalta organisaatiolle sopivan ympäristöjärjestelmän hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Valmis järjestelmä auditoidaan, ja organisaatio saa käyttöönsä WWF Green Office -sertifikaatin, jota voi hyödyntää mm. viestinnässä. Järjestelmässä pureudutaan päästöjen vähentämiseen seitsemällä eri osa-alueella, joita ovat johtaminen, viestintä ja sitouttaminen, energia ja vesi, hankinnat, kierrätys, lajittelu ja siivous, liikkuminen sekä

ruoka. Suomessa Green Office -malli oli keväällä 2019 käytössä noin 150 organisaatiossa. (WWF s.a.)

GDS-indeksi eli Global Destination Sustainability Index on matkailualalla globaalisti laajasti käytössä oleva työkalu kohteiden kestävyysvertailun työkalu. Global Destination Sustainability Movementin ylläpitämä GDS-indeksi tarjoaa organisaatioille tilannekatsauksen nykytilasta benchmarkingin kautta. Indeksiperustuu 69 indikaattoriin, joiden perusteella arvioidaan matkailukohteiden kestävyyttä eri osa-alueilla. GDS-indeksiin liittyneet kohteet ja organisaatiot saavat vertailukohteita ja tukea toimintansa kehittämiseen, ja voivat mm. hyödyntää sijoitustaan GDS-indeksissä markkinoinnissaan. (GDS s.a.) Global Destination Sustainability -vertailussa verrataan vuosittain mm. maailman kongressi- ja kokouskaupunkeja. Helsinki sijoittui vuonna 2018 vertailussa jaetulle viidennelle sijalle Uppsalan kanssa, ja vertailun voitti Göteborg. Kaupunkeja mitataan ympäristökojen ja sosiaalisen vastuun toimenpiteiden osalta sekä arvioidaan palveluntuottajien sitoutumista tavoitteisiin. (Congress Network Finland 2018a.)

Erilaisia kestävä tapahtuman standardeja löytyy maailmalta useita. Yksi usein viitatuista standardeista on APEX/ASTM eli Environmentally Sustainable Event Standards. Standardin kehittivät yhteistyössä yhdysvaltalainen The Convention Industry Council's Accepted Practices Exchange (APEX) ja kansainvälinen standardointiorganisaatio ASTM. Ohjeituksen mukaan jokaisessa tapahtumassa tulisi huomioida mm. majoitus, audiovisuaalisuus, viestintä ja markkinointimateriaali, kohteet, ruoka ja juoma, kokouspaikka, kokoustoimisto sekä liikkuminen ja kuljetukset. (Henderson & McIlwraith 2013, 194; Goldblatt 2012, 16–17; Green Event Ninjas 2014.)

ISO 20121 on puolestaan vastuullisen tapahtumajärjestämisen standardi, joka on kehitetty minkä tahansa tapahtuman tai tilaisuuden tueksi ilmastotoimien ja sosiaalisen vastuullisuuden ottamiseksi huomioon tapahtumassa. Ensimmäisen kerran standardia käytettiin Lontoon olympialaisissa vuonna 2012 ja Tanska käytti sitä EU:n puheenjohtajuuskauden tapahtumien järjestämisessä vuonna 2012. Suomessa esimerkiksi Messukeskus suunnittelee sertifikaatin hakemista ISO 20121 -standardille. (Evento 2020, SFS 2019.) ISO 20121 on ennen kaikkea tapahtuman johtamisen standardi, ja se määrittelee elementit, jotka organisaatiolta vaaditaan standardin saavuttamiseksi. Standardi ei ole varsinainen kestävä tapahtuman tarkastuslista. Standardi ei myöskään määrittele, mitä kestävyysosa-alueita tulee johtaa tai mille tasolle tulee pyrkiä, vaan edellyttää organisaatiolta läpinäkyvää prosessia, jolla järjestelmällisesti arvioidaan toimintaa, ja asetetaan tavoitteita toiminnan parantamiseksi. (ISO 20121 s.a.)

Kestävien kokousjärjestelyiden onnistuminen edellyttää kestävyysnäköalman huomioimista jo hankintojen kilpailutusvaiheessa. Harmaalan ja Jallinojan mukaan julkisissa hankinnoissa pääperiaatteita ovat avoimuus, tasapuolisuus, tarjoajien syrjimätön kohtelu ja julkisuus. Julkisissa hankinnoissa ei voida suoraan edellyttää esimerkiksi ympäristömerkin olemassaoloa tai ISO 14001 -sertifikaattia, mutta tuotteille voidaan kuitenkin asettaa päästörajoja tai vaatia esimerkiksi ympäristömerkkikriteerien täyttymistä. Jallinoja ja Harmaala muistuttavat, että julkiset hankinnat ovat merkittävässä roolissa vastuullisten ratkaisujen edistämisessä. Vastuulliset julkiset hankinnat luovat esimerkkiä yrityksille ja kuluttajille, ja luovat markkinoita vastuullisille tuotteille. Huomionarvoista on, että julkisten hankintojen muuttaminen ympäristöystävällisemmiksi ei useinkaan tuo lisäkustannuksia. (Harmaala & Jallinoja 2012, 188–190). EU:lle vuonna 2009 tehdyn tutkimuksen mukaan sisällyttämällä ympäristönäkökulma hankintoihin, hankintaorganisaatio voi pienentää kasvihuonekaasupäästöjä 25 % (Finland Convention Bureau 2014, 19).

Hankintalaki mahdollisti ja velvoitti kestävyysnäköalman huomioon ottamisen myös puheenjohtajuuskauden hankinnoissa. Laki julkisista hankinnoista 1397/2016 kannustaa huomioimaan ympäristönäkökohdat julkisissa hankinnoissa. Lailla halutaan tehostaa mm. kestävien hankintojen tekemistä. Hankintalain 2 §:n mukaan hankintayksiköiden on järjestettävä hankintatoimintansa niin, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti mm. ympäristönäkökohdat huomioon ottaen. Lain 93 ja 98 §:ien mukaan ekologinen kestävyys voidaan huomioida hankinnan kohteen määrittelyssä, vähimmäisvaatimuksissa, vertailuperusteissa ja sopimusehdoissa. Ekologisesti kestävässä hankintojen tavoitteet voivat liittyä mm. uusiutuvan energian käyttöön, energiatehokkuuteen, vähähiilisyyteen, jätteen määrän vähentämiseen ja materiaalivalintoihin. Ruokahankinnoissa painottuvat myös ruokahävikin vähentäminen, elintarviketurvallisuus ja eläinten hyvinvointi. Hallitusohjelman mukaan valtion on toimittava suunnannäyttäjänä ympäristöystävällisten ratkaisujen käyttöönotossa ja julkisten hankintojen avulla voidaan edistää sosiaalisten, ilmasto- ja kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista. (Valtiovarainministeriö 2020, 96–97, 111).

Tapahduman kestävyttä voidaan edesauttaa myös tekemällä mahdollisimman vähän hankintoja. Sarkkinen tiivistää ekotehokkaan kuluttamisen kolmeen kohtaan, joista ensimmäinen on kuluttamisen vähentäminen ja harkitumpi kuluttaminen. Toinen keino on käyttää hankittuja tavaroita mahdollisimman tehokkaasti ja vasta kolmas on kierrättäminen. Sarkkinen muistuttaa, että uuden ostamisen sijaan tulisi miettiä voidaanko tavara vuokrata tai liisata tai voidaanko sitä yhteiskäyttää. Jos ostamiseen päädytään, tulee hankkia pitkäikäistä ja helposti kierrätettävää sekä suosia ympäristömerkittyjä tuotteita. (Sarkkinen

2006, 25.) Esimerkiksi Finlandia-talolla käytössä olleet atk-laitteet olivat lainassa Finlandia-talolta tai Valtorilta, eikä puheenjohtajuuskautta varten ostettu varsinaisesti uutta tietotekniikkaa, kuten tulostimia.

4.2 Vastuullisuusviestintä osana kokousjärjestelyjä

EU-puheenjohtajakauden viestinnästä vastasi valtioneuvoston viestintäosasto yhteistyössä EU-puheenjohtajuussihteeristön kanssa. EU-puheenjohtajakaudella yksi tärkeimmistä viestintäkanavista oli puheenjohtajuuskautta varten avattu puheenjohtajuuden verkkosivusto eu2019.fi, jossa julkaistiin mm. puheenjohtajuuskauden ohjelma, teemat, tapahtumat, tietoa kokousjärjestelyistä, sekä kolumneja ja uutistiedotteita kokousten aiheista ja päätöksistä. Muita tärkeitä viestintäkanavia olivat Twitter ja Instagram, ja viestinnässä hyödynnettiin myös omalle YouTube-tilille ladattuja videoita, joita jaettiin mm. Twitterin kautta.

Twitterin katsottiin sopivan hyvin puheenjohtajakauden viestintään, koska Twitter erottuu muista sosiaalisen median palveluista mm. avoimuudellaan. Viestintä Twitterissä on julkista ja nähtävillä myös niille, jotka eivät ole kirjautuneita Twitteriin. Twitterissä kynnys olla vuorovaikutuksessa ennestään tuntemattoman kanssa on erityisen matala. Avoimuutensa takia Twitteristä on tullut erityisen suosittu politiikassa ja yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Twitterissä korostuu oman asiantuntijuuden edistäminen, ja monet julkiset organisaatiot ovatkin omaksuneet Twitterin käytön viestinnässään. Twitterissä voi lähettää korkeintaan 280 merkin pituisia viestejä ja Twitter-tilit merkitään symbolilla @. Palvelussa keskeistä on aihetunnisteiden eli hashtagien käyttö, mikä helpottaa tiedon esittämistä ja löytämistä ja uudelleentwiittaus, eli jonkun muun viestin lähettämistä uudelleen omalle seuraajajoukolle. (Isotalus, Jussila & Matikainen 2018, 9,10, 22.)

Myös videot olivat tärkeässä osassa puheenjohtajuuskauden viestinnässä. Matter Agency Oy:n sisältöspesialisti Anniina Keiskander arvioi vuoden 2019 alussa blogitekstissään, että vuosi 2019 on videomarkkinoinnin kasvuvuosi, ja että markkinointivideoiden lisäksi yleistyvät mm. videohaastattelut, videot asiantuntijaesityksistä, vlogit ja livestriimausten tallenteet. (Matter 2019.) Puheenjohtajakauden viestinnässä hyödynnettiin myös Instagramia. Älypuhelimien yleistyminen on nostanut kuvien jakamisen yhdeksi sosiaalisen median suurimmista trendeistä viime vuosina. Instagram toimii kuvanjakopalveluna ja yhteisöpalveluna, ja oletusasetuksena on, että julkaistut kuvat ja videot ovat kaikkien nähtävissä. (Pönkä 2014, 121–122.)

Puheenjohtajakauden viestinnässä noudatettiin yhtenäistä visuaalista ilmettä, ja kestävyys-
den teema tuotiin esiin visuaalisessa ilmeessä, joka luotiin kierrättämällä ja uudistamalla
vanhaa. Visuaalisen ilmeen suunnitteli graafikko Timo Kuoppala, joka oli suunnitellut
myös vuoden 2006 ilmeen. Hän hyödynsi uuden ilmeen suunnittelussa vuoden 2006 tun-
nuskuviota sekä uutta EU2019.FI-logoa, ja muokkasi niistä uuden visuaalisen ilmeen. Vi-
suaalista ilmettä voitiin käyttää stabiilina tai liikkuvana, ja sen teemana olivat kasvu, yh-
teenkuuluvuus ja läpinäkyvyys. (Eu2019.fi 2019c; Eu2019.fi 2019d).

Puheenjohtajuuskauden viestinnässä tuotiin esiin myös vastuullisia kokousjärjestelyjä.
Matkailun vastuullisuusviestinnästä puhuttaessa ajatellaan usein sen koskevan vapaa-
ajan matkailua ja korostetaan, miten yritykset voivat kilpailla matkailijoista toimimalla vas-
tuullisesti. EU-puheenjohtajuussihteeristön ei tarvinnut kilpailla matkailijoista ja erityisesti
houkuttaa heitä vastuullisuudella, sillä ministerit ja virkamiehet osallistuivat kokouksiin
työnsä puolesta. Osa vastuullisuusviestintää koskevista huomioista voidaan kuitenkin
yleistää myös virkamieskokouksiin. Katja Pasanen on luonut matkailuyrityksille tietopake-
tin vastuullisuusviestinnästä. Pasanen nostaa tietopaketissaan esille, että viesti tulee
suunnata asiakkaalle, jotta hän tietää mitä voi itse tehdä, ja viestissä tulee käydä ilmi,
kuinka asiakas hyötyy vastuullisuudesta. Viestin tulisi vedota tunteisiin, korostaa elämystä
ja olla uskottava ja todisteita korostava. Toiminnasta tulisi kertoa rehellisesti ja selkein ter-
mein. Jos viestinnässä halutaan tuoda esiin hiilijalanjälkeä, sitä olisi hyvä esittää mm. väri-
koodattuina pylväinä, kuten kodinkoneiden energiatehokkuutta. Vastuullisuusviestinnässä
tulisi myös käyttää kannustimia, ja vastuullisuudesta tulisi tehdä näkyvää ja viestin voisi
tehdä kiinnostavaksi mm. hauskoilla faktoilla. (Pasanen 2017.) Nämä huomiot sopivat
myös puheenjohtajuuskauden vastuullisuusviestintään.

Kestävistä kokousjärjestelyistä viestiminen sisältää vaiheet ennen kokousta, kokouksen
aikana ja kokouksen jälkeen. Viestinnällä voidaan vaikuttaa mm. osallistujien valitsemiin
liikkumismuotoihin, roskien lajitteluun ja alihankkijoiden toimintaan. Hyvissä ajoin ennen
kokousta tulee viestiä yleisesti kestävyysperiaatteista sekä yksityiskohtaisemmin mm.
tavaroiden tai esitteiden jakamisen rajoittamisesta. Viestinnässä on määriteltävä mitä ta-
voitellaan ja miksi. Kokouksen aikana tulee seurata tavoitteiden saavuttamista. Tarvitta-
essa voidaan tehdä korjausliikkeitä, ja samalla voidaan kerätä tietoa kokousten raportoin-
tiin ja seuraavia kokouksia varten. Tulosten raportointi ja viestintä kokouksen jälkeen aut-
taa kestävien järjestelyiden toteuttamista jatkossa. (Henderson & McIlwraith 2013, 143–
145; UNEP 2009, 15–16.)

Puheenjohtajakauden viestintä oli osa yhteisöviestintää. Yhteisöviestintä on yksinkertaisen määritelmän mukaan kaikkea sitä viestintää, joka tapahtuu yhteisön sisällä sekä yhteisön ja sen ulkopuolisen maailman välillä. Yhteisöviestintä kattaa sekä vuorovaikutteisen ja kaksisuuntaisen viestinnän että yksisuuntaisena pidetyn tiedottamisen. Yhteisöviestintä voidaan jakaa mm. sisäiseen ja ulkoiseen viestintään, viralliseen ja epäviralliseen viestintään, tai jakaa se eri osa-alueisiin sen pohjalta, millaisesta viestinnästä on kyse. Yksi jakotapa on käytettävien viestintäkanavien perusteella jako välitettyyn viestintään, jossa viestijä esitetään usein kirjallisesti jonkin viestintävälineen kautta tai suoraan viestintään, jossa viestit esitetään kasvokkain. (Lohtaja & Kaihovirta-Rapo 2007, 13–18.) Puheenjohtajakauden viestintä sisälsi kaikkea tätä. Tarkemman analyysin kohteena olevat Twitter-, YouTube- ja Instagram-viestit ovat ennen kaikkea ulkoista, virallista ja välitettyä viestintää. Viestintää oli paitsi viestintäosaston sidosryhmille suuntaama viestintä, myös puheenjohtajuussihteeristön työntekijöiden ja ministeriöiden välinen viestintä kokousjärjestelyistä. Haastatteluiden kautta päästään kiinni sekä puheenjohtajuussihteeristön tiimin sisäiseen viestintään, että puheenjohtajuussihteeristön ja ministeriöiden väliseen epävirallisempaan viestintään liittyen kestäviin kokousjärjestelyihin.

Viestintää on perinteisesti jaettu ulkoiseen ja sisäiseen viestintään ajatellen, että osa viestien vastaanottajista on sisäpiirissä, esimerkiksi organisaation työntekijöitä, ja osa edustaa ulkopuolista maailmaa ja on mm. asiakkaita, yhteistyökumppaneita ja muita kohderyhmiä. Juholinin mukaan raja ei ole näin jyrkkä eikä mielekäs, koska erilaiset sidosryhmät keskustelevat ja muodostavat verkostoja keskenään. (Juholin 2013, 51–53.) EU-puheenjohtajakaudella kestävyysteema piti perustella ja viestiä sisäisesti, yhteistyökumppaneille eli ministeriöille ja ulkoisesti eli mm. medialle ja kokousvieraille. Sisäisen ja ulkoisen viestinnän raja saattoi tässäkin olla heiluva. Juholin muistuttaa myös viestinnän muuttumisesta entistä proaktiivisemmaksi, jolloin yhteisöllä on tarve keskustella, olla vuorovaikutuksessa ja kuunnella sidosryhmiään (Juholin 2013, 51–53). Kestävyysteema oli mielipiteitä herättävä ja edellytti viestinnässä vuorovaikutusta ja myös sidosryhmien kuuntelua.

4.3 Kestävyysden huomioiminen EU-puheenjohtajakausilla

EU:n neuvoston puheenjohtajuus eli EU-puheenjohtajuus kiertää EU:n jäsenmaiden välillä puolen vuoden välein. Puheenjohtajamaa johtaa puhetta neuvoston kokouksissa kaikilla tasoilla, ja puheenjohtajamaat työskentelevät kolmen maan ryhmässä eli puheenjohtajakolmikkona 18 kuukauden ajan. Kolmikko tekee tiiviimpää yhteistyötä kuin muut maat ja laatii mm. pitkän aikavälin tavoitteet ja yhteisen ohjelman, jossa ovat pääaiheet, joita neuvosto käsittelee kolmikon johtoajan. Puheenjohtajamaalla on kaksi päätehtävää, jotka ovat

neuvoston ja sen valmisteluelinten kokousten suunnittelu ja johtaminen sekä neuvoston edustaminen suhteessa muihin EU:n toimielimiin. Suomi toimi kolmikossa, johon kuuluivat edeltävä puheenjohtajamaa Romania ja Suomen jälkeen puheenjohtajana aloittanut Kroatia.

Suomen edellinen EU-puheenjohtajakausi oli heinä-joulukuussa 2006 ja vastuullisuusasiat olivat esillä silloinkin. Valtioneuvoston kanslian vuonna 2006 julkaisemassa muistilistamuotoisessa oppaassa ”Kokousta vastuullisesti. Työkalu Suomen EU-puheenjohtajakauden järjestelyihin”, listattiin mitä asioita tulisi ottaa huomioon vastuullisen kokouksen järjestelyissä. Painotettavat asiat olivat mm. hankinnat, hotellit ja kokouspaikat, jätteiden vähentäminen, liikkuminen ja kuljetukset, ruokailu, lahjat, oheistapahtumat, sukupuolisen tasa-arvon valtavirtaistaminen ja esteetön liikkuminen. Ympäristönäkökulma oli ohjeissa hyvin esillä, mutta erityistä painoarvoa laitettiin hallitusohjelman tavoitteelle sukupuolisen tasa-arvon valtavirtaistamisesta kokouskäytännöissä. Vuoden 2006 listauksessa tuotiin esiin muutamia toimia, jotka kuitenkin toteutettiin vasta vuonna 2019. Näitä olivat mm. lentojen hiilidioksidipäästöjen kompensointi. Samoin vuoden 2006 ohjeissa puhuttiin Suomen erinomaisen hanaveden mainostamisesta, mutta vuonna 2019 päädyttiin jo hanaveden tarjoamiseen ensisijaisena juomana kokouspaikalla. Vuonna 2006 painotettiin kokousmateriaalien tulostamista kaksipuoleisina, mutta vuonna 2019 oli jo luovuttu materiaalin tulostamisesta kokonaan. Joissain ehdotuksissa ei edetty täysin 13 vuodessakaan. Esimerkiksi vuonna 2006 esitettiin, että alle kahden kilometrin matkat voitaisiin kävellä. Käytännössä siirtymisille paikasta toiseen varataan edelleen busseja myös lyhyillä matkoilla. (Nikula, Kekki, Koivusalo & Gorschel'nik 2006.)

Suomen edellisellä EU-puheenjohtajakaudella vuonna 2006 kokouksia järjestettiin 21 paikkakunnalla eri puolella Suomea. Tästä aiheutui väistämättä paljon liikkumista sekä kokousten valmisteluvaiheessa että itse kokouspäivinä. Vuoden 2019 kokoukset päätettiin keskittää Helsinkiin. Kokousten keskittäminen Helsinkiin herätti närää ja arvostelua muissa kaupungeissa, koska kaupungit odottivat saavansa näkyvyyttä ja matkailutuloja kokouksista. Lännen Median keväällä 2019 tekemään kyselyyn vastasi 20 kaupunginjohtajaa, ja kaikki olivat sitä mieltä, että kokouksia olisi pitänyt järjestää myös maakuntakaupungeissa. Edes perustelut keskittämisen tuomista kustannussäästöistä ja järjestelyjen helpottamisesta eivät vakuuttaneet vastaajia. Osa oli lobannut päättäjiä kokousten saamiseksi kaupunkiinsa. Vastaajat katsoivat mm., että logistiikan ja kustannusten kannalta järkeviä paikkoja olisivat olleet 1–1,5 tunnin päässä Helsingistä sijaitsevat kaupungit. (Kuikka, 2019.) Puheenjohtajakaudella kuitenkin järjestettiin muutama kokous Suomessa Helsingin ulkopuolella, kuten COREPER-matkat Savonlinnaan ja Leville ja COPS-matka

Ahvenanmaalle. Samaan aikaan Brysselissä ja Luxemburgissa järjestettiin noin 37 ministerikokousta, 40 suurlähettiläskokousta ja 1 500 virkamieskokousta.

Kestävyys oli tärkeä teema Tanskan puheenjohtajakaudella 1.1.–30.6.2012. Tanskan tavoitteena oli järjestää ensimmäinen kestävän kehityksen tavoitteiden mukainen EU-puheenjohtajakausi. Tanskan ulkoministeriöstä tuli maailman ensimmäinen organisaatio, joka sai ISO 20121 -sertifikaatin. Tanska panosti paljon myös kestävästä kokousjärjestelyistä viestimiseen sidosryhmille. Ulkoministeriön henkilökuntaa ohjeistettiin asiassa ja alihankkijoiden kanssa seurattiin tavoitteessa pysymistä. Kansainvälisille delegaatioille viestittiin kestävästä järjestelystä mm. ministeriöiden ja lähetystöjen kautta sekä rekisteröitymisen yhteydessä. Kestävät kokousjärjestelyt toivat noin 40 miljoonan euron säästön verrattuna aiempien vuosien kuluihin. Suurimmat säästöt saatiin aikaan karsimalla kokousten määrää, keskittämällä kokoukset vain kolmeen kokouspaikkaan, vähentämällä autojen, lahjojen ja pulloveden käyttöä sekä ottamalla mukaan yrityskumppaneita, kuten autosopimukset. Kestävyys asetettiin tärkeimmäksi kriteeriksi myös kilpailutettaessa alihankkijoita ja mm. hotellioperaattoreita. (Danish Presidency of the Council of the European Union 2012.)

Tanskan hankkima ISO 20121 -sertifiointi oli maailman ensimmäinen suurelle kansainväliselle ministeriön järjestämälle tapahtumalle myönnetty sertifiointi. Tanska järjesti kaudellaan 110 kokousta kolmessa eri kokouspaikassa noin 15 000 kokousvieraalle. Tanskan ulkoministeriön logistiikkavastaavan Andreas Clausen-Boorin mukaan ISO-standardit auttoivat yhdistämään kestävyuden tavoitteet käytännön liike-elämän prosesseihin käytännölläisellä tavalla. Kestävät kokousjärjestelyt myös toivat kustannussäästöä ja takasivat tapahtumien laatua. Kööpenhaminan matkailunedistämiseen erikoistuneen Wonderful Copenhagenin mukaan ulkoministeriön kokousjärjestelyiden tiimi toimi esimerkkinä ja inspiraation lähteenä koko kokousjärjestelyiden toimialalle. (Razaq, Walters & Rashid 2015, 370–371.)

Kestävyys oli teemana myös Irlannin puheenjohtajakaudella vuonna 2013. Irlanti mm. mainosti, että kokouspaikkana oleva Dublinin linna oli saanut sekä ISO 20121 -sertifiointin että ISO 14001 -sertifiointin, kun aiemmin Tanskalla oli vain ISO 20121 -sertifiointi. Käytännön toimina Irlannissa olivat mm. jätteiden lajittelu ja kierrätys, energiatehokas valaistus, vedenkulutuksen seuranta ja hanaveden tarjoaminen, vieraiden majoittuminen ympäristömerkittyihin hotelleihin ja kokousvieraiden kannustaminen kävelyyn, bussien suosiminen autokuljetusten sijaan sekä vastuulliset ruokahankinnat. (Eu2013.ie.) Suomen EU-puheenjohtajuussihteeristön henkilöstö haki mallia kokousjärjestelyihin edeltävistä puheenjohtajamaista eli Romaniasta, joka oli puheenjohtajana tammi-kesäkuussa 2019 ja

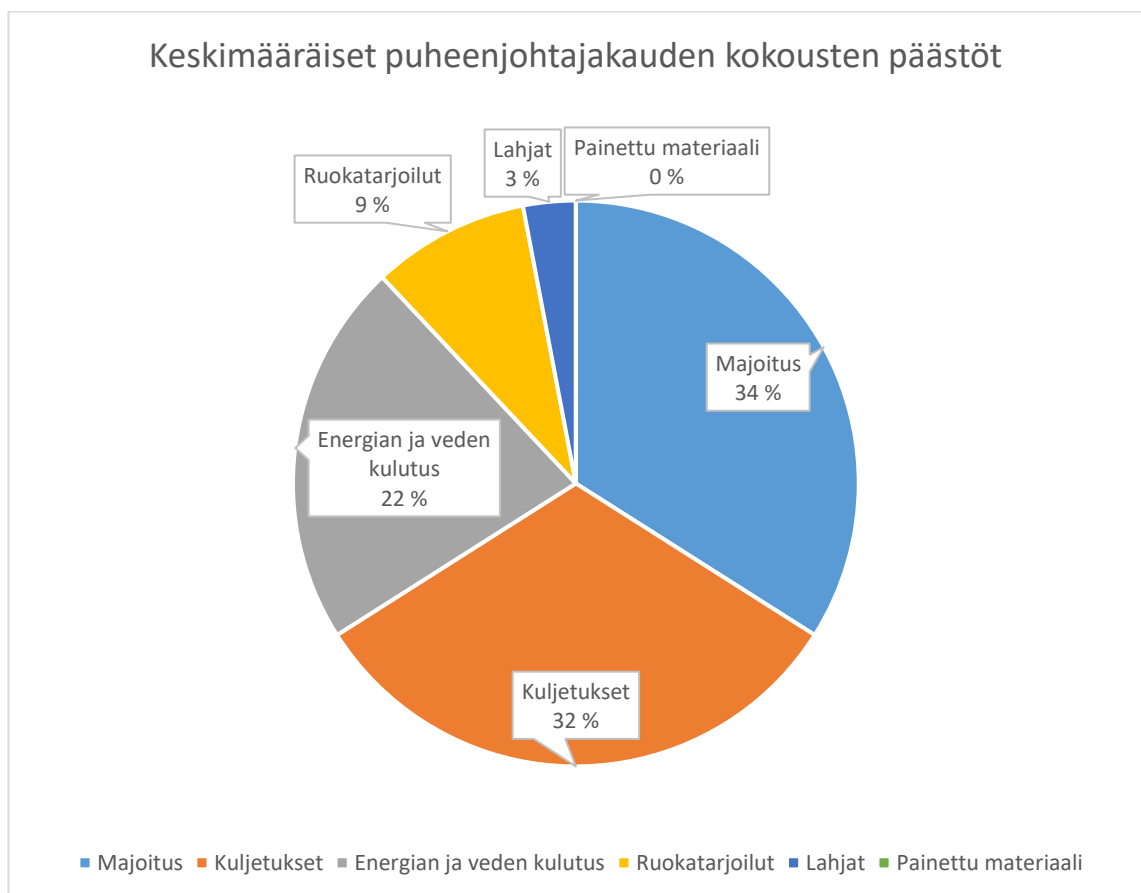
Itävallasta, joka oli puheenjohtajana heinä-joulukuussa 2018. Haastatellut kertovat luvussa 6, mitä ideoita maista saatiin.

Neuvoston pääsihteeristö on julkaissut jäsenmaille oppaan EU-puheenjohtajakauden tehtävien hoitamiseen, mutta oppaassa ei ole ohjeita puheenjohtajamaassa pidettävien epävirallisten kokousten kokousjärjestelyihin eikä kestävyiden huomioimiseen järjestelyissä. (General Secretariat of the Council 2018). Sen sijaan Euroopan komissio julkaisi vuonna 2018 oppaan Sustainable Work, Guidelines on organising sustainable meetings and events at the Commission. Komission tavoitteena on johtaa esimerkin avulla, ja osoittaa, miten jokapäiväisessä toiminnassa voidaan vähentää ympäristöhaittoja. Komissio on mm. ensimmäisenä EU-organisaationa hyväksytty EMAS-ympäristöjärjestelmään. Opas tarjoaa komission työntekijöille ohjeita kestäviin kokousjärjestelyihin. Oppaasta löytyy seitsemän kohtaa, jotka on otettava huomioon kokousjärjestelyissä. Näitä ovat kokouspaikan kestävyys, painetun materiaalin tarpeellisuus, kierrätysmahdollisuudet, kestävät ruokatarjoilut, ympäristöystävälliset majoitus- ja kuljetusratkaisut, yhteiskunnallisten vaikutusten huomioiminen, ympäristötietoisuuden kasvattaminen sekä sen pohtiminen, tarvitaanko fyysistä kokousta ylipäänsä. Jokaiselle seitsemästä askeleesta on paitsi minimitalvoitteet, myös vaativammat ja kunnianhimoisemmat tavoitteet. (Euroopan komissio 2018.) Oppaassa julkaistut ohjeet ovat käytännössä samoja, mitä on muissa kestävien kokousjärjestelyiden oppaissa, mutta on huomionarvoista, että komissio nostaa nämä esiin, ja haluaa luoda kestäville kokousjärjestelyille jäsenmaissa edes minimitason.

EU-puheenjohtajakauden kestäviin kokousjärjestelyihin saatiin mallia myös ulkoministeriöstä. Ulkoministeriö otti keväällä 2019 käyttöön uudet ympäristövastuulliset kokousjärjestelyohjeet, joita oli käytännössä toteutettu jo kahden vuoden ajan Arktisen neuvoston kokouksissa Suomessa. Ympäristövastuullisen kokoustamisen konseptin kehittivät yhdessä Arktisen neuvoston puheenjohtajuustiimi ja WWF Suomi. Ohjeiden mukaan mm. hankintoja tulee tehdä vain tarpeeseen, roskan ja hävikin määrää tarjoilussa tulee vähentää ja lisäksi tulee suosia sesonki- ja lähiruokaa. Kokousmateriaalien tulisi olla vain sähköisessä muodossa, kokouslahjoista tulisi luopua ja siirtymiset kokouspaikoille tulisi tehdä joukkoliikenteen avulla. WWF Suomi aikoi ottaa ympäristövastuullisen kokoustamisen osaksi Green Office -konseptia. Kokouksiin mm. luotiin arktinen menu ja kokousvieraille tarjottiin ympäristöystävällistä lähiruokaa. WWF:n pääsihteerä Liisa Rohweder arvioi, että hävikkiä tulee vähemmän, kun annokset ovat pienempiä, eikä lähiruoka maksa enempää kuin perinteisesti tarjottu. (Mauno 2019; Ulkoministeriö s.a.; Valtioneuvosto 2019.)

Tarkkaa tietoa puheenjohtajakauden aiheuttamasta päästömäärästä ei entuudestaan ollut. EU-puheenjohtajuussihteeristö tilasi konsulttiyritys Gaialta laskelman keskimääräisistä

EU-puheenjohtajakauden kokousjärjestelyiden hiilidioksidipäästöistä. Tavoitteena oli selvittää, kuinka Suomen vuoden 2019 puheenjohtajakauden päästöt eroavat keskimääräisistä kokouskauden päästöistä. Gaian tekemä laskelma pohjautui oletukseen, että keskimääräisellä kokouskaudella järjestetään eri kaupungeissa 300 kokousta, joista 10 on epävirallista ministerikokousta, ja että kokouksiin osallistuu noin 36 000 henkilöä. Laskelman mukaan puheenjohtajakauden päästöt olivat keskimäärin 2 405 hiilidioksidiekvivalenttonnia. Päästöistä majoituksen osuus oli 34 %, kuljetuksen 32 %, energian ja veden kulutuksen 22 %, ruokatarjoilujen 9 %, lahjojen 3 % ja painetun materiaalin alle prosentin eli laskelmassa 0 % (kuvio 3). (Eu2019.fi 2019e).

Kuvio 3. Keskimääräiset puheenjohtajakauden kokousten päästöt (mukaillen Eu2019.fi 2019e).

Suomi arvioi etukäteen, että EU-puheenjohtajakaudella syntyy 18 000 tonnia hiilidioksidipäästöjä kokousosallistujien lennoista. Tähän määrään laskettiin Suomessa ja Brysselissä isännöitävien ministeri- ja virkamieskokousten, seminaarien ja muiden tapahtumien osallistujien lentojen päästöt. Kokousvalmisteluissa valmisteltiin pitkään lahjojen ostamista kokousvieraille, mutta lopulta lahjapolitiikasta luovuttiin ja päädyttiin käyttämään lahjoihin varatut rahat lentopäästöjen kompensointiin. Kompensointi kattoi sekä Suomen omien ministerien ja virkamiesten lennot että ulkomaisten kokousvieraiden lennot. Useat muutkin

maat kompensoivat omien virkamiestenssä kokousmatkojen päästöt, mutta Suomi oli ensimmäinen EU-puheenjohtajamaa, joka kompensoi päästöjä muiden maiden kokousosallistujien puolesta. Rahaa päästöjen kompensointiin käytettiin noin puoli miljoonaa euroa. Käytännössä Suomi rahoitti Hondurasissa, Laosissa, Vietnamissa ja Ugandassa neljää hanketta, jotka vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä. Suomi hankki ja mitätöi hankkeiden tuottamia, kansainvälisiä Gold Standard CER -päästövähennysyksiköitä (Certified Emission Reduction). Yhden CER-yksikön mitätöiminen kompensoi päästöjä yhden hiilidioksiditonin verran. Suomi päätyi ostamaan puolella miljoonalla eurolla 130 000 Gold Standard CER -yksikköä, eli ylikompensoi syntyvät lentopäästöt. (Eu2019.fi 2019f; Eu2019.fi 2019g).

5 Aineiston keruu ja analysointi

Tässä luvussa kerrotaan ensin aineistosta ja sen keruusta sekä aineiston käsittelystä haastattelujen jälkeen ja sekundäärisen aineiston keräämisestä. Sen jälkeen kerrotaan tarkemmin aineistolle asetetuista kysymyksistä ja haastatteluaineiston analyysimenetelmistä, haastateltujen anonymiteetin turvaamisesta sekä haastatteluvastausten raportointitavasta. Lopuksi arvioidaan vielä laadullisen tutkimuksen luonnetta ja mahdollisuuksia yleensä.

5.1 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineistona olivat valtioneuvoston kanslian asiantuntijoiden yksittäin tehdyt, tallennetut ja sen jälkeen litteroidut haastattelut. Kuusi haastateltua olivat eri aihealueiden asiantuntijoita, jotka olivat kaikki perehtyneitä kestävyysnäkökulmaan ja olivat kokousjärjestelyiden tai viestinnän asiantuntijoita. Kysymyksillä pyrittiin selvittämään informanttien näkemyksiä kestävien kokousjärjestelyiden suunnittelusta, käytännön ratkaisuksista, onnistumisesta, ongelmista ja kestävydestä viestimisestä. Haastateltavaksi valittiin henkilöitä, joilla arvioitiin olevan suurin asiantuntemus aiheesta ja tavoitteena oli kuulla haasteista ja onnistumisista mahdollisimman monesta eri näkökulmasta.

Kaikki haastattelut tehtiin joulukuussa 2019 ja tammikuussa 2020, jolloin puheenjohtajuuskauden kokemukset olivat myös haastateltavilla tuoreessa muistissa, ja haastateltavilla oli hyvä hetki katsoa kautta taaksepäin ja arvioida onnistumisia ja epäonnistumisia.

Tutkimuksen aineisto koottiin puolistrukturoiduilla haastatteluilla, joissa oli myös teema-haastattelulle ominaisia piirteitä. Puolistrukturoidussa haastattelussa kaikille haastateltaville esitetään samat kysymykset, mutta ei välttämättä samassa järjestyksessä. Teema-haastattelulle ominaista on, että haastattelu kohdistuu tiettyihin aihepiireihin, mutta haastattelukysymyksiä ei ole lyöty tiukasti lukkoon ennakolta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.) Haastateltaville kerrottiin tutkimusaihe ja esitettiin kaikille pääasiassa samat tutkimuskysymykset, mutta ei aina samassa järjestyksessä tai sanamuodossa. Osa haastateltavista oli kokousjärjestelyiden tietyn osa-alueen erikoisasiantuntijoita, ja kommentoi haastattelussa ennen kaikkea omaa osaamisaluettaan koskevia kysymyksiä. Näistä osa-alueista saatettiin esittää haastattelussa vielä tarkentavia kysymyksiä varsinaisen kysymysrungon ulkopuolelta mahdollisimman kattavan tiedon saamiseksi. Osa kysymyksistä syntyi vasta haastattelutilanteessa, kun syntyi tarve esittää lisäkysymyksiä tai tarkentavia kysymyksiä.

Haastateltaville esitettiin kysymyksiä, joista ensimmäinen osa liittyi kokousten valmisteluun, toinen osa käytännön toteutukseen kokousjakson aikana ja kolmas osa arviointiin kestävien kokousjärjestelyjen onnistumisesta. Osalle esitettiin yksityiskohtaisempia kysymyksiä järjestelyjen tietyistä osa-alueista, kuten viestinnästä, ruokailusta tai liikkumisesta. Kaikki haastateltavat arvioivat kuitenkin kokousten valmistelua, käytännön järjestelyjä ja kestävyysteeman onnistumista.

Ensimmäinen tutkimuskysymys koski kestäviin kokousjärjestelyihin valmistautumista, ja siihen liittyen haastatelluille esitettiin seuraavat kysymykset. Ensimmäisen osan kysymyksillä selvitettiin myös, miten kestävydestä viestimiseen valmistauduttiin.

1. Missä vaiheessa alettiin puhua kestävästä kokousjärjestelyistä ja missä hengessä?
2. Miten kestävyys-teemaan päädyttiin, kuka siitä viime kädessä päätti ja oliko päätös helppo tai vaikea?
3. Oliko kestävien kokousjärjestelyiden toteuttamisessa eroa Suomessa ja Brysselissä pidettävissä kokouksissa?
4. Miten valittu lahjattomuus toteutui ministeriöiden itse järjestämissä kokouksissa?
5. Ketkä vaikuttivat hankintoihin ja kilpailutusvalmisteluun? Olisiko johonkin pitänyt päästä vaikuttamaan?
6. Mietittiinkö WWF:n Green Meetings -konseptin tai muun vastaavan ohjeistuksen ottamista käyttöön?
7. Mistä asioista EU-puheenjohtajuussihteeristö/viestintäosasto pystyi päättämään ja mistä ei?
8. Oliko kestävyysteema riittävästi esillä EU-puheenjohtajuussihteeristössä sisäisessä valmistelussa tai valmistelutyössä ministeriöiden kanssa? Mihin olisi pitänyt olla enemmän aikaa tai resursseja?
9. Miten selvitettiin edeltävien puheenjohtajuusmaiden toimintaa?
10. Mitkä olivat viestinnän tavoitteet tai mikä oli viestintästrategia?

Toiseen tutkimuskysymykseen eli miten kestäviä kokousjärjestelyjä käytännössä toteutettiin, liittyen esitettiin seuraavanlaisia kysymyksiä. Näillä kysymyksillä selvitettiin myös neljättä tutkimuskysymystä eli miten kestävästä kokousjärjestelyistä viestittiin.

1. Miten kestävien kokousjärjestelyiden tavoitteita pystyi toteuttamaan käytännössä?
2. Miten kokousten aikana onnistuttiin seuraavissa osa-alueissa: 1) ruokailut ja ruokahävikki 2) kuljetukset 3) lahjattomuus ja päästökompensaatio 4) kestävästä kokousjärjestelyistä viestiminen?
3. Oliko kestävyysnäkökulma jalkautettu riittävän hyvin kaikille eri toimijoille, kuten kokousvieraille, alihankkijoille, omalle henkilöstölle ja Finlandia-talon henkilöstölle?
4. Olisiko kestävyys toteutumista ja päästöjä voinut seurata järjestelmällisemmin paikan päällä tai kehittää etukäteen seurantajärjestelmän?
5. Miten yhteistyö sujui alihankkijoiden kanssa?
6. Mitkä olivat tärkeimmät kanavat viestimiseen?
7. Mikä oli minkäkin viestintäkanavan tarkoitus?
8. Mikä oli tehokkain kanava viestiä?

Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli selvittää, miten onnistuttiin tavoitteessa järjestää kokoukset mahdollisimman kestävästi. Tähän liittyen esitettiin seuraavia kysymyksiä:

1. Mikä oli selvin ero kokousjärjestelyjen kestävydessä vuoteen 2006 verrattuna?
2. Missä järjestelyissä onnistuttiin erityisen hyvin?
3. Missä järjestelyissä oli parannettavaa tai mitä olisi pitänyt tehdä toisin?
4. Olisiko jotkin asiat pitänyt toteuttaa eri tavalla jo hankintavaiheessa tai valmisteluvaiheessa?
5. Tuleeko kestävydestä kyselyitä tulevilta puheenjohtajuuksilta?
6. Olisiko kokousten yhteydessä voitu toteuttaa sosiaalisia hankkeita kestävyden lisäämiseksi?
7. Voisiko sponsoreita hankkimalla alentaa kustannuksia, ja voisivatko sponsorit esimerkiksi kustantaa ilmastoystävällisiä ratkaisuja?
8. Miten kokousjärjestelyjen kestävyttä voidaan parantaa ja miten kokousjärjestelyt tulevaisuudessa muuttuvat?
9. Onko joku asia, jota en kysynyt, mutta jonka haluat nostaa esiin?

Haastattelukysymysten sanamuodot ja kysymysten järjestys vaihtelivat hiukan eri haastatteluissa, koska haastatellut saattoivat innostua puhumaan jostain asiasta jo ennen kysymystä, ja myöhemmin saatettiin kysyä esimerkiksi tarkentavia kysymyksiä. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran mukaan haastattelun suurimpana etuna pidetäänkin joustavuutta aineistoa kerätessä, sillä mm. haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista säädellä. Haastattelun etuina kvalitatiivisessa tutkimuksessa pidetään usein myös sitä, että haastateltava voi kertoa aiheesta laajemmin, kuin tutkija ennakoi, haastatellun vastauksia voidaan selventää tai haastatellulta voidaan pyytää esimerkiksi perusteluja vastaukselleen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 199–200.) Haastattelu sopii hyvin aineistoksi, kun halutaan saada ymmärrys kohteesta, kuvailla tutkittavaa ilmiötä ja kuulla eri osapuolien näkökulmia asiasta (Kananen 2014, 71). Tutkimuksen haastattelut etenivät keskustelunomaisesti ja välillä rönsyillen, haastattelun aikana oli mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä ja haastatellut saivat oman äänensä kuuluviin.

Tässä tutkimuksessa ei ollut mahdollisuutta haastatella kokouskäytännöistä sidosryhmiä. Jatkossa olisi antoisaa haastatella kestävyiden onnistumisesta myös sidosryhmiä, kuten ministeriöiden asiantuntijoita, ulkomaisia kokousvieraita tai tavallisia kansalaisia, joihin viestintä kohdistui.

Sekundäärisenä aineistona olivat valtioneuvoston kanslian viestintäosaston tuottamat viestit eli käytännössä Twitterissä, Instagramissa ja YouTubessa julkaistut kestäviin kokousjärjestelyihin liittyvät viestit. Tämän materiaalin avulla tutkittiin, minkälaisia konkreettisia viestejä kestäviin kokousjärjestelyihin liittyen lähetettiin.

5.2 Aineiston analysointi

Tutkimuksellisen opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä oli kvalitatiivinen tutkimus ja haastattelujen analyysimenetelmänä oli sisällönanalyysi. Menetelmässä aineistoa pilkotaan pienempiin osiin etsimällä aineistosta ensin samankaltaisuuksia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–123). Tallennetut haastattelut litteroitiin ensin kirjalliseen muotoon ja sen jälkeen aineistoa koodattiin etsimällä puheesta pelkistetty ilmaus eli se ydin, mitä haastateltu sanomisellaan kertoi. Esimerkit haastateltujen virkkeistä:

Mutta sithän meillä ois ollut kaikkia näitä tämmösiä Ekokompassia ja tämmöisiä vähän kevyempiäkin juttuja mitä olis voinut, mutta oliko se sitten vähän ongelmallistakin, että niitä oli monenlaisia, että kenen, kenen standardi sitten otetaan käyttöön. (H6)

Sitten myöskin ehkä se, että niinkun tämä Green Meeting, kaikki tämmöset, me ymmärrettiin myöskin se rajallisuus mikä on, me ymmärrettiin se rajallisuus tän Finlandia-talon osalta, että täällä ei pystytä ihan kaikkeen taipumaan, siihen että mikä olis sitten, jos mennään ihan tämmöisen tietyn ohjelman mukaan. (H5)

Näistä haastateltujen virkkeistä pelkistetty ilmaus oli kestävien kokousjärjestelyiden standardisoiminen etukäteen. Tämän jälkeen samankaltaisia pelkistettyjä ilmaisuja merkittiin aineistoon yhtäläisillä väreillä. Osa haastateltujen kommentteista saattoi liittyä kahteen eri pelkistettyyn ilmaisuun, jolloin ne merkittiin molemmilla väreillä. Seuraavaksi ilmaisuista etsittiin yhtäläisyyksiä. Oheisissa esimerkeissä alkuperäisten ilmaisujen yhtäläisyytenä oli näkemys siitä, että valmiin standardin ottaminen käyttöön olisi ollut hankalaa. Pelkistettyjä ilmauksia jaoteltiin edelleen tutkimuskysymysten alle. Esimerkiksi yllä olevat ilmaukset liittyivät tutkimuskysymykseen kestävien kokousten valmistelusta. Erityisesti keskityttiin niihin ilmauksiin, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin.

Haastatteluvastaukset raportoidaan luvuissa 5 ja 6 niin, että aineistosta nousevien yhtäläisten ilmaisujen perusteella koostetaan ja kerrotaan neljä tarinaa, jotka liittyvät neljään tutkimuskysymykseen. Haastattelukysymykset raportoidaan valikoiduin osin niin, että raportoinnissa keskitytään niihin vastauksiin, joissa nousee tutkimuskysymysten kannalta kiinnostavia vastauksia. Kaikkea haastatteluissa kerättyä aineistoa ei raportoida.

Tutkijan on huolehdittava siitä, että yksittäistä vastaajaa ei tunnusteta vastauksista (Tuomi & Sarajärvi 2018, 27). Haastateltujen henkilöiden anonymiteetti turvattiin niin, että suorien lainausten yhteydessä käytetään haastatelluista sattumanvaraisessa järjestyksessä tunnisteita haastateltu 1 (H1), haastateltu 2 (H2) jne., ja viitataan näihin koodeihin. Haastatel-

tujen henkilöiden nimiä ei kerrota tutkimuksessa haastateltujen anonymiteetin turvaamiseksi. Haastatteluaineiston muun raportoinnin yhteydessä haastatelluista ei käytetä koodeja, vaan haastattelujen anti raportoidaan sisällönanalyysin menetelmän kautta.

Pertti Alasuutari muistuttaa, että aineistoa ei useinkaan kerätä autenttisissa tilanteissa, vaan esimerkiksi haastattelu on tutkimusta varten järjestetty. Haastatteluaineisto koostuukin tarkasti dokumentoiduista tilanteista. (Alasuutari 1999, 85.) Käytännössä analyysin kohteena on litteroitu kuvaus tutkimuskysymyksistä ja vastauksista.

Alasuutarin mukaan laadulliselle tutkimukselle on luonteenomaista kerätä aineistoa, joka tekee mahdolliseksi mahdollisimman monenlaiset tarkastelut. Kvalitatiiviselle aineistolle ominaista on sen ilmaisullinen rikkaus, monitasoisuus ja kompleksisuus. (Alasuutari 1999, 84.) Haastattelut saattoivat esimerkiksi innostua puhumaan kysymyksen ja asian ulkopuolelta, joka toisaalta toi esiin uusia näkökulmia, joita suorilla tutkimuskysymyksillä ei välttämättä olisi saanut esiin. Alasuutarin mukaan haastatteluaineisto on kuin pala tutkittavaa maailmaa ja se on avoin monenlaisille tarkasteluille. Kun haastatteluaineistoista tehdään tulkintoja, tutkijan tulee ymmärtää mitä tulkintoja aineistosta voidaan tehdä. Onko esimerkiksi tutkittavien otos riittävän suuri yleistysten tekemiseen. Tai ovatko tutkimuskysymykset sellaisia, että informantit eivät joudu valitsemaan tutkijan tarjoamista valmiista vaihtoehdoista, vaan pääsevät puhumaan asioista omin sanoin. (Alasuutari 1999, 83, 87.)

Validiteetti kertoo, miten hyvin tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä mittaa tutkittavaa ilmiötä. Tutkimuksen validiteetti tutkimusmenetelmän näkökulmasta on hyvä, kun tutkimuksen kohderyhmä ja kysymykset ovat oikeat (Hiltunen 2009). Tulosten näkökulmasta validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä, eli oikeuttavatko käytetty aineisto, tutkimusmenetelmät ja saadut tulokset esitetyt väitteet. Tutkijan on pohdittava, onko esimerkiksi aineisto riittävä, jotta siitä voidaan tehdä johtopäätöksiä, ja mitä tuloksista voidaan oikeasti päätellä. Tutkijan tulee arvioida myös tutkimustulosten luotettavuutta ja toistettavuutta. Tulokset eivät voi olla sattuman aiheuttamia, vaan samoissa olosuhteissa uusitussa tutkimuksessa tulisi syntyä sama lopputulos. Esimerkiksi laadullisessa tutkimuksessa haastattelut on tehtävä huolellisesti ja kysymysten on oltava yksiselitteisiä (Hiltunen 2009.) Validiteettiin ja tutkimustulosten luotettavuuteen palataan vielä loppupäätelmissä.

Laadullinen tutkimus on tyypillisesti kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa aineistoa kootaan todellisissa tilanteissa, ja jossa tutkijan tavoitteena on paljastaa odottamattomia seikkoja, eikä testata valmista teoriaa tai hypoteesia. Tavoitteena on päästää tutkittavien ääni ja näkökulmat esille, minkä mm. haastattelut mahdollistavat hyvin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen, mutta pohjalla on

ajatus, että yksityisessä toistuu yleinen. Kun tutkitaan yksityistä tapausta tarpeeksi tarkasti, saadaan näkyviin ilmiön merkittävyys ja yleisemmän tason merkitys. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160, 177.) Myös Pertti Alasuutarin mukaan laadullisen tutkimuksen yhteydessä pitäisi puhua mieluummin tutkimustulosten suhteuttamisesta kuin yleistämisestä (Alasuutari 1999, 251). Opinnäytetyössä kuvataan laadullisella tutkimuksella kokousjärjestelyjä yhdessä organisaatiossa ja tapahtumassa, Suomen EU-puheenjohtajuuskauden kokouksissa, ja samalla lisätään ymmärrystä kestävästä kokousjärjestelystä julkishallinnossa ja yleisemmällä tasolla.

6 Kestävät kokousjärjestelyt haastattelujen valossa

Tässä luvussa raportoidaan haastattelutulokset niin, että jokaista kolmea ensimmäistä tutkimuskysymystä käsitellään omassa alaluvussa. Tärkeitä kokousjärjestelyiden osa-alueita kestävyuden näkökulmasta olivat ruokailu, liikkuminen, päästökompensaatio ja lahjoista luopuminen, joten näitä teemoja käsitellään tarkemmin omissa alaluvuissaan.

6.1 Kestäviin kokousjärjestelyihin valmistautuminen

Ennen puheenjohtajakauden alkua Suomessa piti päättää Suomessa järjestettävien epävirallisten ministerikokousten määrä, ja miltä ministeriöiden toimialoilta kokoukset ovat. Samoin virkamieskokousten määrän ja tarpeellisuuden arviointi pohjautui siihen, mitä asioita Suomi halusi puheenjohtajuuskaudella edistää. Puheenjohtajamaa vastaa suurimmasta osasta kokousten järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista. Kokousten valmistelu alkoi jo vuonna 2016, kun hallituksen EU-ministerivaliokunnassa tehtiin asiasta linjauksia. EU-puheenjohtajuussihteeristön toiminta alkoi syyskuussa 2017. Kokoukset päätettiin keskittää Helsinkiin ja yhteen kokouspaikkaan syksyllä 2016, ja kestävien kokousjärjestelyiden tarina alkoi jo tästä päätöksestä.

Haastateltavien mukaan kestävät kokousjärjestelyt eivät olleet esillä ensimmäisissä poliittisissa linjauksissa, koska ne eivät alkuvaiheessa nousseet kokousjärjestelyissä esiin otettavaksi asiaksi. Esimerkiksi vuoden 2017 aikana kestävyys ei ollut vielä määräävä teema. Tilanne muuttui lokakuussa 2018, kun IPCC:n ilmastoraportti julkaistiin. Sen jälkeen kestävä kehitys ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen olivat asioita, joita ei voinut jättää huomioimatta. Kestävyysteema oli kuitenkin epämääräisemmin mukana puheissa ja suunnitelmissa jo hyvin alkuvaiheessa, mutta sitä ei tuotu järjestelmällisesti esiin ennen IPCC:n ilmastoraporttia, joka antoi vahvaa selustaa toiminnalle. Raportin julkaisun jälkeen kestävyysteema otettiin kantavaksi teemaksi kokousjärjestelyissä ja EU-ministerivaliokunnan kokousjärjestelyjä koskevissa linjauksissa. Kestävyysteemaa pohdittiin ja selvitettiin paljon sisäisessä valmistelussa ja samalla perusteltiin, miksi sitä tehdään, koska kestävyys ei haluttu olevan päälle liimattua. Valinnat myös haluttiin tuoda oikea-aikaisesti julkisuuteen.

Ja ensimmäisissä poliittisissa linjauksissa ja siinä vaiheessa ei kestävyys ollut juuriakaan esillä. Vaikka silloin tehtiin sellaisia ratkaisuja, jotka sitten on osoittautunut kestäviksi. Mutta kun puheenjohtajuussihteeristö aloitti syksyllä 2017 niin ihan heti oli keskusteluissa se, että nyt, nyt kestävät järjestelyt. Kestävyysteema oli mukana niin kuin puheissa ja suunnitelmissa, mutta ei sillä tavalla, että sitä olisi tuotu esille millään tavalla. (H5)

[Tähän kestävyteen on päädytty] osittain sattuman kautta, että huomattiin, että nämähän onkin osittain kestävyttä edistäviä päätöksiä, mitä on tehty. Koska usein myös kestävyttä edistävät päätökset on myöskin resurssitehokkaita. Niin myös säästettiin. Niin ehkä sitten alettiin huomaamaan, että itse asiassa nää meidän päätökset noudattaakin niitä periaatteita, niin sit siitä alettiin tehdä vähän kunnianhimoisempaa eteenpäin mennessä. (H2)

Kestävyysteemaan päädyttiinkin alkuvaiheessa osin intuitiivisesti, ilman että se olisi asetettu varsinaiseksi tavoitteeksi. Kokousvalmisteluiden aikana yleinen tietoisuus ympäristövaikutuksista ja keskustelu päästövähennyksistä kasvoivat, mikä edesauttoi asian esille nostamista myös puheenjohtajuussihteeristön kokousvalmisteluissa. Puheenjohtajakautta toteutettiin tiukalla budjetilla ja järjestelyissä tuli hakea resurssitehokkuutta. Resurssitehokkuuden kautta saatiin kaupanpäällisenä kestävyttä ja vähitellen järjestelyissä siirryttiin kunnianhimoisempiin tavoitteisiin kestävyden suhteen. Osa ratkaisuista tehtiin käytännön syistä, ja jälkikäteen todettiin, että ratkaisu sopi myös kestävyden vaatimukseen.

EU-puheenjohtajakauden kokouksissa on ollut perinteenä antaa kokousvieraille muistoksi lahjakassi, jossa on puheenjohtajamaalle tyypillisiä tuotteita tai esim. puheenjohtajakauden logolla varustettu huivi tai kravatti. Suomi halusi toimia lahjojen kanssa eri tavalla. Valmistelutyössä puhuttiin alusta lähtien mahdollisuudesta antaa aineettomia lahjoja ja lisäksi etsittiin erilaisia ekologisia vaihtoehtoja tavaralahjoiksi. Perinne lahjojen antamisesta oli niin vahva, että Suomen toimiminen linjasta poiketen koettiin hankalaksi. Myös asenteet lahjoihin muuttuivat ilmastoraportin julkaisemisen jälkeen. Hyväksyntä lahjattomalle puheenjohtajakaudelle tuli hallituksen EU-ministerivaliokunnalta ja myös aineettomien lahjojen antamisesta luovuttiin. EU-puheenjohtajuussihteeristön ajama linja kestävästä kokousjärjestelyistä sai lopulta ministerivaliokunnalta yleisen hyväksynnän.

Lahjattomuus oli alusta lähtien mukana, mutta siihen täytyy sanoa, että se prosessi oli pitkä ja vaikea. Meillä oli alusta asti ajatuksena se, että nyt toimitaan eri tavalla ja me ryhdyttiin näitä aineettomia lahjoja hyvinkin varhaisessa vaiheessa miettimään. (...) Se koettiin sitten erittäin hankalaksi tämä, että Suomi toimisi eri tavalla. Sille ajatukselle ei oikein tullut maaperää. (H5)

Kokousjärjestelyiden valmistelu alkoi jo ennen päätöstä kokouspaikan valinnasta. Finlandia-talon valinta osoittautui myöhemmin kestävien tavoitteiden mukaiseksi, sillä kokouspaikka sijaitsi keskustassa, ja oli sopivan kokoinen, eli myöskään turhista neliöistä ei maksettu.

Finlandia-talon kilpailutuksessa ei otettu kestävyttä millään tavalla huomioon. Siinä oli todellakin se, että meillä oli ne kriteerit, oli se, että meille tai ylipäänsä EU-kokouksille on riittävät tilat ja se oikeestaan sitten se mikä tuli tän valinnan jälkeen, huomattiin että tämäkin tukee näitä kestäviä ratkaisuja. Meillä on helppojen liikeneyhteyksien päässä tila keskellä keskustaa. [...] Että sillä tavalla se osoittautui sitten ihan samalla tavalla kestäväksi. (H5)

Kestävät kokousjärjestelyt koskivat Helsingissä järjestettäviä epävirallisia ministerikokouksia ja virkamieskokouksia, Brysselissä järjestettäviä virkamieskokouksia sekä ministeriöiden itse järjestämiä EU-puheenjohtajakauden alaisia kokouksia. EU-puheenjohtajuussihteeristö ei kuitenkaan valvonut noudattavatko ministeriöt linjausta eikä pyytänyt raportimaan asiasta, vaan luotti siihen, että linjausta ja suosituksia noudatetaan.

Haastateltujen mukaan puheenjohtajuussihteeristö sai päättää itsenäisesti kokousjärjestelyiden kestävästä toteuttamisesta sen jälkeen, kun valitulle linjalle oli poliittinen hyväksyntä.

Kyllä meiltä tuli kaikki millaisia ruokavalintoja tehdään, kun me kerran maksetaan lounaat ja kahvit ja illalliset niin mehän vaikutetaan. (H6)

EU-puheenjohtajuussihteeristön päätäntävaltaa rajoittivat jonkin verran yleiset reunaehdot. Esimerkiksi Finlandia-talo on vanha rakennus eikä taipunut mihin tahansa. Finlandia-talon ravintolaa ei voitu erikseen kilpailuttaa, vaan Kanresta tuli vastaamaan tarjoiluista kiinteistösopimuksen osana. Joitain alihankkijoiden ehdotuksia tyrmättiin, koska ne eivät noudattaneet kestävyysperiaatteita. Esimerkiksi sisustusratkaisuiden alihankkija olisi halunnut rakentaa Finlandia-taloon ylimääräistä rekvisiittaa. Materiaalin uudelleenkäyttö kokousten jälkeen olisi ollut vaikeaa. Lopulta päätettiin, että Finlandia-talon arkkitehtuuri riittää visuaaliseksi ilmeeksi. Suunnittelun alkuvaiheessa pidettiin kiinni linjasta, että ei teetetä paljon uutta puheenjohtajakautta varten eli ei esimerkiksi osteta huonekaluja tai verhota tiloja. Kokouskoordinaattorit keskustelivat ministeriöiden kanssa paljon siitä, voidaanko kokouksissa jakaa jotain tavaraa, kuten esitteitä tai kokousmateriaalia muistituilla. Tässä pidettiin tiukkaa linjaa, eikä mitään ylimääräistä rekvisiittaa sallittu.

Hankintalaki ohjaa hankintoja valtionhallinnossa, eikä kestävyyttä ole erikseen hankintojen kriteerinä. Esimerkiksi päästökompensaation kilpailutus valmisteltiin puheenjohtajuussihteeristössä. Joitain yksittäisiä tavaroita kuitenkin hankittiin, ja niissä kestävyysnäkökulma pyrittiin huomioimaan. Esimerkiksi liaison officereiden laukut haluttiin uusiutuvasta materiaalista ja kulkulupakorttien nauhat oli tehty kierrätetyistä muovipulloista. Kokouskoordinaattorit eivät osallistuneet hankintojen valmisteluun, vaan toimivat valmiiksi annetuissa raameissa. Tämä myös selkeytti toimintaa, kun kaikesta ei tarvinnut erikseen neuvotella.

Jos näitä kestäviä ohjeita noudatetaan sääntillisesti, niin se täytyy lähteä sieltä hankinnoista liikkeelle. Ja meillä, tuota hankinnoissa, hankintatarjouspyynnöissä se [kestävyys] oli tietyllä tavalla, mutta että se olisi voinut olla vielä systemaattisempaa ja järkevämpää. (H5)

Erilaisia kestävien kokousten sertifikaatteja, standardeja ja malleja selvitettiin valmisteluvaiheessa. Kesällä 2018 mietittiin mm. WWF:n Green Meetings -konseptin ottamista käyttöön kokousjärjestelyissä. Valtionhallinnolla ei ollut yhtenäistä ohjetta kestäviin kokousjärjestelyihin ja puheenjohtajuussihteeristö loi käytäntöä tyhjästä. Haastatteluista nousi eri näkemyksiä valmiiden mallien tarpeellisuudesta, hyödyistä ja haitoista. Yksi vaihtoehto olisi ollut ottaa käyttöön joku kevyempi arviointimenetelmä, kuten Ekokompassi. Jos olisi valittu joku standardi, olisi saatu ulkopuoliset arvioitsijat tarkastamaan miten tavoitteissa onnistuttiin. Ilman standardisointia toteutuman osoittaminen on vaikeampaa. Puheenjohtajuussihteeristössä koettiin vaikeana valtionhallinnon sitoutuminen jonkun tietyn tahon standardiin. Lisäksi ajateltiin, että kaikkiin standardien ehtoihin ei ehkä päästäisi, koska mm. kokouspaikan valinta toi jo tiettyjä rajoituksia. Malleja selvitettiin, mutta lopulta ei kuitenkaan haluttu sitoutua minkään tietyn yrityksen tai kansalaisjärjestön valmiiseen malliin tai hakea sertifikaattia, vaan päätettiin sitoutua järjestelyihin, jotka voidaan käytännössä toteuttaa.

He [Tanska] olivat hakeneet tällaisen standardin. Toisaalta ois voinut olla kiva yrittää tämmöistä standardia tälle pj-kaudelle hakea, mutta se katsottiin sitten turhaksi. Että semmoseen ei kannata laittaa paukkuja. Mikä on ihan tottakin. (H6).

Varhaisessa vaiheessa tuli se, että me ei haeta. Meidän toimintamalliksi haluttiin se, että me toteutamme, lupaudumme sellaisiin kestäviin järjestelyihin, jotka me pystymme toteuttamaan, me emme hae mitään sertifikaattia, emmekä rakenna tästä mitään omaa, vaan me haluamme, että tästä tulee osa normaalia järjestelytoimintaa, ja se, että niillä teoilla, konkreettisilla teoilla, se miten me olemme tehneet, me osoitamme sen, että näinkin voidaan kokous tehdä. (H5)

Kestävyysteema oli kaikkien haastateltujen mielestä riittävästi ja vahvasti esillä sisäisessä valmistelussa. Asia tuotiin säännöllisesti esiin viikkopalavereissa. Kokouskoordinaattoreiden tehtävänä oli ajatuksen jalkauttaminen ministeriöihin ja yhteistyökumppaneille, kuten ravintoloille. Haastatellut kokivat pääasiassa, että oli hyvä ratkaisu, ettei kestävyysnäkökulma ollut yhden henkilön vastuulla.

Kyllä sen hengessä ja fiiliksessä oltiin kaikki. (H3)

Se mikä minun mielestä oli hyvä tässä meidän toimintatavassa, että se ei ollut yhden henkilön tehtävänä, vaan että se oli kaikkien tehtävänä. Ja jokainen joutui ottamaan sen omista toimissaan huomioon. (H5)

Suomen puheenjohtajakautta valmisteltaessa selvitettiin myös, miten edelliset puheenjohtajamaat olivat toimineet ja miten niissä oli järjestetty kokoukset. Kokousjärjestelyjä käytiin katsomassa paikan päällä mm. Itävallan ja Romanian puheenjohtajuuskausilla. Itävalta mainosti olevansa Green Presidency, mutta vierailun aikana huomattiin, että käytännössä toimet olivat vähäisiä. Maiden vihreä puheenjohtajuus saattoi olla vihreää vain paperilla.

Kaikilla puheenjohtajakausilla saattoi olla joitain hyviä ajatuksia, mutta lähestymistapa ei ollut horisontaalinen. Lentojen päästökompensaatiota olivat muutkin maat toteuttaneet, mutta enemmän sektoritasolla eikä koko puheenjohtajuuden tasolla. Hyvänä esimerkkinä kestävästä kokousjärjestelyistä toimivat ulkoministeriön arktisen neuvoston puheenjohtajakauden kokousjärjestelyt sekä Aalto-yliopiston käytännöt. Myös Irlannin ja Tanskan toimet olivat Suomelle esimerkkeinä.

Kestävät kokousjärjestelyt olivat valmistelutyössä aluksi mukana ilman tietoista valintaa. Esimerkiksi kokouspaikka valittiin kahdesta eri vaihtoehdosta ja jälkikäteen todettiin, että valinta oli myös kestävien kokousjärjestelyiden mukainen. Hankinnoissa ei asetettu kestävyttä erityiseksi valintakriteeriksi, mutta ympäristönäkökulma pyrittiin huomioimaan valinnoissa. IPCC:n ilmastoraportin julkaiseminen havahdutti poliitikot huomaaman kestävyysteeman tärkeyden. Se mullisti myös kokousjärjestelyt, sillä kestävyysteema ei ollut ennen ilmastoraporttia saanut vastakaikua, mutta raportin julkaisun jälkeen kestävät kokousjärjestelyt saivat yleisen hyväksynnän. Puheenjohtajuussihteeristö sai loppuvuodesta 2018 lähtien päättää itsenäisesti kokousjärjestelyiden toteuttamisesta kestävällä tavalla. Ympäristöstandardin käyttöön ottamista mietittiin, mutta siitä kuitenkin luovuttiin, ja päädyttiin toteuttamaan kestäviä järjestelyjä käytännössä. Valtionhallinnossa ei haluttu sitoutua jonkun yksittäisen tahon standardiin tai arviointimenetelmään. Sisäisessä valmistelussa kestävyysnäkökulma oli hyvin esillä. Kestäviin kokousjärjestelyihin etsittiin mallia edeltäviltä puheenjohtajamailta, mutta Itävallassa käytännön toimia näkyi vähän ja Romaniassa vielä vähemmän. Mallia jouduttiinkin hakemaan muilta toimijoilta. Hankinnoissa ei voitu erikseen ottaa valintaperusteeksi kestävyttä, mutta hankintoja päätettiin tehdä mahdollisimman vähän eli olla hankkimatta mitään turhaa tai ylimääräistä. Kipeä asia oli päätös jättää jakamatta lahjoja kokousvieraille, vaikka tähän oli budjetoitu varatkin. Ilmastoraportin jälkeen myös lahjattomuus osana kestäviä kokousjärjestelyjä oli helpompaa hyväksyä.

6.2 Kestävien kokousten toteuttaminen käytännössä

Kuljetukset aiheuttavat tavallisesti kokouksissa vajaan kolmasosan päästöistä. Ruokailun osuus kokousten hiilidioksidipäästöistä on tavallisesti vajaat kymmenen prosenttia, mutta ruokailu on näkyvä osa kokouksia ja herättää paljon kysymyksiä kokousvieraiden keskuudessa. Lahjojen ja tulostetun materiaalin osuus päästöistä on tavallisesti vain noin kolme prosenttia, mutta niilläkin on näkyvä rooli kokouspaikalla. (Eu2019.fi 2019e.) Lisäksi kaikki nämä kolme olivat asioita, joihin puheenjohtajuussihteeristö pystyi konkreettisesti vaikuttamaan päätöksillään, joten näitä kokousjärjestelyiden osa-alueita käsitellään seuraavaksi tarkemmin.

6.2.1 Kestävät kokouskäytännöt ruokailussa ja majoituksessa

Kokousvieraille tarjottava ruoka on yksi kokousjärjestelyiden tärkeimpiä osatekijöitä paitsi kokouksen onnistumisen ja kokousvieraiden viihtymisen näkökulmasta, myös kestävien kokousjärjestelyjen kannalta. Ruokatarjoilut ja erityisesti kestävyden näkökulmasta ruokahävikki nousivat esiin useiden haastateltujen kommentteissa. Majoituksessa puolestaan syntyy suuri osa kokousten päästöistä.

Sekä ministeri- että virkamieskokouksissa vieraat viipyvät Suomessa noin kaksi vuorokautta. Virkamieskokouksissa tyypillinen järjestelymuoto oli, että ensimmäisenä kokouspäivänä vieraille tarjottiin kokouspaikalla aamukahvit ja lounas seisovasta pöydästä, ja kokous jatkui lounaan jälkeen kahvitaukoineen. Ensimmäisen kokouspäivän iltana oli yleensä yhteinen illallinen ravintolassa Helsingin keskustassa. Toisena kokouspäivänä tarjottiin taas aamukahvit vieraiden saapuessa kokouspaikalle, sen jälkeen kokousistuntojen välissä oli kahvitauko, ja kokous päättyi yhteiseen buffet-lounaaseen kokouspaikalla. Epävirallisissa ministerikokouksissa delegaatioita saattoi saapua ja lähteä epätyypilliseen aikaan, mutta niissäkin tarjoiluihin sisältyi yhteinen lounas Finlandia-talolla ja pöytiin tarjottu illallinen ravintolassa Helsingissä. Kilpailutuksen kokousvieraiden illallispaikoista oli voittanut Royal Ravintolat. Lisäksi illallisia järjestettiin Scandic-hotelliketjun ravintoissa. Yhteistyöravintoloita oli kaikkiaan yli 40. Finlandia-talossa ravintolapalveluista vastasi Finlandia-talon yhteistyökumppani Kanresta, joka tuli yhteistyökumppaniksi Finlandia-talon kanssa neuvotellun puitesopimuksen kautta. Finlandia-talolla oli mm. ISO 14001 -sertifikaatti ja Ekokompassi, jotka molemmat edellyttävät kattavaa kierrätystä.

EU-puheenjohtajuussihteeristö pystyi päättämään vapaasti ruokaratkaisuihin eikä siihen kohdistunut painetta esimerkiksi ministeriöiden suunnasta. Käytännössä lounasbuffetin ruokalistat rakennettiin kiertävällä listalla niin, että edellisen päivän raaka-aineita pystyttiin hyödyntämään ruokahävikin vähentämiseksi. Seisovan pöydän lounas koostui ensimmäisenä tarjolla olevista salaateista ja sen perään katetuista kahdesta lämpimästä ruoasta, joista kasvisruoka asetettiin poikkeuksellisesti tarjolle ensimmäisenä. Toisena lämpimänä ruokana oli mm. kanaa, kalaa tai riistaa. Ratkaisulla katettiin monia erikoisruokavalioita, säästettiin kustannuksissa ja ratkaisu oli myös asennekasvatusta kestävyden suuntaan. Suunnitteluvaiheessa mietittiin myös pelkän kasvisruoan tarjoamista, mutta lopulta kasvisruoan haluttiin olevan yksi vaihtoehdoista. Vain arviolta neljä prosenttia tarjoiluista oli punaista lihaa.

Ei ole kukaan väen vängällä halunnut punaista lihaa. Sehän me ollaan suljettu täysin pois. Ja oikeastaan päinvastoin, enemmänkin ministeriöt on vaatinut ravintoiltoita kirjoittamaan auki tai kertomaan enemmän vegaanisesta ruokavaihdosta. Että on ollut kokouksia, joissa he on halunnut sen jo etukäteen näkyviin että tällainen on. (H1)

Ruokahävikin pienentäminen oli tärkeää kestävien kokousjärjestelyjen onnistumiseksi. Puolivuotisen puheenjohtajakauden aikana tarkentui se mitä syödään, miten suuria annoksia syödään ja kuinka paljon ruokaa tilataan, jotta ruokahävikki pienenesi. Finlandia-talolla jouduttiin tekemään kovasti töitä ruoan laadun parantamiseksi vastaamaan hintaa ja ruokahävikin vähentämiseksi.

Ruokahävikki on ollut teema, josta on keskusteltu useammassa yhteydessä koko tän vuoden aikana. Siitä on keskusteltu korkealla tasolla ja siitä on keskusteltu käytännön tasolla. Siihen nähden että... mikä se nyt maine onkaan maailman parhaana kongressitalona, niin tämä on kyllä ollut yllättävän haasteellista. (H1)

Keittiöhävikin vähentämiseksi olisi tarvittu aineiden punnitsemista, tarjoiluhävikin vähentämiseksi huomion kiinnittämistä tarjoiluastioiden kokoon ja lautashävikin vähentämiseksi mm. huomiota ruoan laatuun, jotta ruokaa ei jätetä syömättä sen takia, että se ei vastaa odotuksia. Reseptiikkaa muuttamalla saatiin parannettua ruoan laatua ja vähennettyä ruokahävikkiä. Tarjolle toivottiin suomalaisia tuotteita ja satokauden tuotteita, mutta ne olisi pitänyt suunnitella tarkemmin kohderyhmän tarpeita eikä katetta ajatellen.

Kävimme keskustelua mm. siitä, että kun meillä on ollut aamupalalla tomaatteja ja porkkanoita, niin että haluaako italialainen vieras espresson kanssa kalpean suomalaisen kasvihuonetomaatin aamupalaksi. Niin tota tää on ollut yllättävän kova pettymys. Ja se johtaa siihen, että ne jää siihen pöydälle. (H1)

Myös henkilökunnan ruokailu Finlandia-talolla osoittautui hankalaksi kestävyuden näkökulmasta. Haasteellista oli, että ruokailujen hinta oli sovittu jo puitesopimuksessa, mutta samalla olisi pitänyt vähentää ruokahävikkiä. Kilpailutetuissa yhteistyöravintoloissa yhteistyö sujui paremmin. Ruoan laatu oli pääasiassa hyvä ja lautashävikki oli pientä pöytiin tarjoiluissa aterioissa. Myös noutopöytäruoassa hävikin arvioitiin jääneen kohtuulliseksi.

Kokousvierailta tuli paljon kysymyksiä ruokahävikistä, mutta hävikkiruoan kohtaloon oli vaikea saada Kanrestalta selviä vastauksia. Tämä oli haastatelluista vähän yllättävää, koska Kanresta kertoi noudattavansa Ekokompassin standardeja. Ruokahävikin pienentämiseksi tehtiin töitä koko puolivuotiskauden ajan. Haastatellut kokivat, että ruokahävikin vähentämisessä ei onnistuttu tavoitteiden mukaisesti. Myös puheenjohtajuussihteeristö olisi voinut johdonmukaisemmin varmistaa, että yhteistyökumppanit toteuttavat kestävyysajattelua. Ylijäämäruoan lahjoittaminen hyväntekeväisyyteen olisi ollut käytännössä hyvin hankalaa ja mm. ruoan pikajäähdytys olisi kasvattanut kustannuksia. On yleisesti ottaen

käytännöllisempää välttää hävikkiä ja toimittaa hyväntekeväisyyteen esimerkiksi ylijäämäraaka-aineita kuin ylijäämäruokaa.

Oikeestaan se mistä tulee aika paljon kyselyitä, on, enkä edelläänkään oo saanut vastauksia, on tästä Kanrestan ruokahävikistä. Niin, monissa kokouksissa osallistujat ovat tulleet kysymään, että mitä tehdään hävikkiruualle tässä talossa. (H6)

Me siitä [ruokahävikistä] kyseltiin moneen kertaan keväällä, ja aina meille sanottiin joojoo. (H1)

Ruokalajien valinnassa, siis siinä, että mistä se ruoka tulee ja mitä syödään, niin siinä onnistuttiin erinomaisesti. Ja ruokahävikki oli taas semmoinen mihin me pyrittiin vaikuttamaan, mutta yksinkertaisesti palvelun tuottajalla oli haasteita sen asian ottamisessa meidän vaatimalla vakavuudella. (H2)

Yksi ruokahävikin perusongelmista on, että kun tapahtuma on osallistujalle ilmainen, hävikkiä syntyy, kun ihmisiä jääkin tulematta paikalle. Varsinkin iltatilaisuuksiin ei ehkä jaksatakaan osallistua.

Kyllähän näissä kaikin puolin, kun nää on ilmaisia tilaisuuksia, niin näissä on semmoinen perusongelma, kun ei tarvii mitään maksaa, niin ei oo niin väliä ilmoittaako tulemisestaan vai ei. Ja varsinkin nää tällaiset seminaarityyppiset ja konferenssit. Niissähän on valtavat hävikit, kun ihmisiä on jättänyt tulematta, vaikkakin on sen ensishokin jälkeen, kun huomattiin että näin käy, niin on sitten alettu jo vähentää niinku niitä Finlandia-talon ilmoitettuja määriä, mutta siltikin on varmasti tullut isoja hävikkejä. (H6)

Viestinnässä pyrittiin tuomaan esiin kestävyysnäkökulmaa kokousten ruokatarjoiluissa, kuten hanaveden tarjoamista pulloveden sijaan ja kestävyysnäkökulmasta mietityt tarjoilut. Ruokailusta viestiminen oli tunteita herättävää, mutta samalla ilmastonäkökulman kannalta tärkeää. Valittu ruoka ei kuitenkaan ollut täysin kasvisruokaa, ja viestinnälle ruosta puhuminen oli myös haaste. Asioista haluttiin viestiä rehellisesti ja tiedostettiin, että jos kaikki ei ole kohdallaan, helposti takerrutaan yksityiskohtiin. Ruokavalinnat nostettiin viestinnässä asiaksi, jota piti pohtia tarkasti. Toisaalta osa haastatelluista koki, että viestintä ruokavalinnoista jäi muun viestinnän jalkoihin.

Majoituksessa kokousten ja Helsingin koko asettivat reunaehdot, ja Helsingin hotellikapasiteetti ei meinannut välillä riittää. Majoitusvaihtoehtoiksi pyrittiin valitsemaan ympäristösertifioituja hotelleja, mutta sertifiointia ei voitu pitää ehdottomana kriteerinä. Hotellien oli myös hyvä sijaita lähellä kokouspaikkaa. Vieraat pystyivät varaamaan majoituksen puheenjohtajuussihteeristön varaamasta hotellihuonekiintiöstä samalla kun rekisteröityivät kokoukseen. Majoituskiintiötä oli aluksi varattu hotelleista jopa liikaa, ja kapasiteettia jäi yli, kun kokousvieraat varasivatkin majoituksia itsenäisesti hotelleista. Hotelleilla oli yleisesti käytössä omia ympäristöohjelmia, eikä puheenjohtajuussihteeristö puuttunut näihin.

Mitä enemmän vieraita majoittui samaan hotelliin, sitä helpompaa oli järjestää yhteiskuljetuksia mm. iltatilaisuuksiin.

No niiden majoitusten suhteenhan tässä on tehty tosi kovasti töitä, et alussahan kävi niin, että. Tai että meillä kai oletettiin, et ihmiset enemmän varaa meidän kautta niitä huoneita, mutta sitten kun niitä on sieltä Booking.comista saatavana, paljon halvempaan hintaan välillä, riippuu viikosta, mutta että enimmäkseen ymmärtääkseni on ollut näin että. Et ehkä 40 % varauksista vaan tulee meidän järjestelmän kautta. (H6)

Puheenjohtajuussihteeristö sai päättää vapaasti, miten ruokatarjoilut toteutettiin kestäväyden näkökulma huomioiden. Tarjoilussa nostettiin esiin kasvisvaihtoehdot ja luovuttiin lähes täysin punaisesta lihasta. Tähän valintaan löytyi yleinen hyväksyntä. Suurimmaksi ongelmakohdaksi nousi ruokahävikin estäminen ja seuraaminen sekä yhteistyö alihankkijan kanssa. Ruokahävikin vähentäminen ja seuraaminen olisi voinut olla järjestelmällisempää, ja konkreettisia toimia olisi tarvittu enemmän. Kestävästä ruokatarjoilusta haluttiin viestiä, ja joitakin näkökulmia nostettiin esille, kuten satokauden tuotteet ja hanavesi. Viestinnässä tuli kuitenkin olla tarkkana, jotta ei olisi sorruttu viherpesuun ja välitetty väärää kuvaa. Kokousvieraiden majoituksissa luotettiin hotellien omiin ympäristöjärjestelmiin ja majoituksissa oltiin riippuvaisia Helsingin hotellikapasiteetista, joten valinnanvaraa ei juurikaan ollut.

6.2.2 Kokousvieraiden kuljetusjärjestelyt

Vaikka kokoukset oli keskitetty Finlandia-talolle ja kokousvieraat majoittuivat lähistöllä oleviin hotelleihin, kokoukset edellyttivät ennalta suunniteltuja kuljetusjärjestelyjä. Kestävien kokousjärjestelyiden toteuttaminen kuljetuskoordinaatiossa oli haastavaa. Kuljetuksia suunniteltaessa ensisijainen tavoite oli toteuttaa kuljetukset turvallisesti. EU-puheenjohtajuussihteeristö pystyi tekemään päätöksiä itsenäisesti ja valmistelemaan hankinnat. Kuljetuksia varten tarvittiin 140 henkilöautoa. Ministerikokouksissa osa kuljetuksista hoidettiin yhteiskuljetuksina busseilla ja osa henkilöautoilla. Virkamieskokouksissa käytössä oli vain yhteisbussikuljetuksia eikä ollenkaan henkilöautokuljetuksia. Lyhyille matkoille kuljetuksia ei välttämättä tilattu ollenkaan, ja siirtymät esimerkiksi kokouspaikalta illanviettoon tehtiin usein kävellen.

EU-puheenjohtajamaat ratkaisevat kukin itsenäisesti, miten kuljetukset puheenjohtajakaudella järjestetään. Harvalla EU-maalla on käytössään sellaista määrää edustusautoja, jota esimerkiksi ministerikokousten kuljetuksiin tarvitaan. Viime vuosina kaikki puheenjohtaja-

maat ovat tehneet kilpailutuksen kautta ajoneuvoista yhteistyösopimuksen jonkun yrityksen kanssa. Valtioneuvoston kanslia kilpailutti ajoneuvojen tarjoajat ja kilpailutuksen voitti BMW.

Hankintailmoituksen mukaan henkilöautojen tuli täyttää Euro 6 -luokan normit. Hiilidioksidirajaa ei hankinnassa asetettu, koska haettiin ilmaisia autoja eikä autoille voitu asettaa liikaa rajoituksia ja vaatimuksia. Vaatimuksena oli mm. korkeintaan vuoden ikäinen auto, jolloin autot täyttivät automaattisesti Euro 6 -päästötason vaatimuksen. Hankinnan aikana harkittiin myös mahdollisuutta ottaa käyttöön sähköautoja tai lataushybridiajoneuvoja. Käytännössä haasteeksi tuli sopivan tilan löytäminen Helsingin keskusta-alueelta autojen säilyttämiseen, huoltoon ja pesuun. Tilan tuli täyttää myös turvallisuusvaatimukset. Sähköautojen hankkimisesta jouduttiin luopumaan, koska autojen latausasemia ei olisi ollut mahdollista toteuttaa halleihin kustannustehokkaasti. Bussien kilpailutuksessa päästöluokka oli korkeampi kuin Hanselin kilpailutuksissa yleensä.

Kuljetusratkaisuista päätettäessä jouduttiin tekemään useita pieniä ja suuria valintoja. Esimerkiksi kenelle kuljetus tarjotaan ja tarjotaanko yhteiskuljetusta busseilla vai henkilökohtaista kuljetusta henkilöautoilla. Reunaehdot valinnoille asettivat mm. turvallisuusnäkökulmat ja erityisesti ministereillä aikataulut. Yhteiskuljetuksiin pyrittiin, kun se oli aikataulullisesti järkevää. Esimerkiksi kokouspaikalta illallisravintolaan ja illalliselta hotellille kuljetuksia järjestettiin yhteiskuljetuksina bussilla. Jos yhteiskuljetukset eivät kaikille sopineet, suurlähetystöt järjestivät tarvittaessa henkilökohtaisia kuljetuksia

Ministereille järjestettiin yhteiset bussikuljetukset Finlandia-talolta hotelliin, ja se oli joillekin kova pala. Mutta toisaalta tämä oli merkittävä päätös kestävyuden näkökulmasta. (H4)

Kyl ministeriöt on ollut sitä mieltä, että on ihan hyvä kävellä pieni matka ja sateenvarjat on keksitty, jos sataa. Että ei siitä oo tullut edes nurinaa. [...] Mä olen vähentänyt tosi paljon kuljetuksia siitä mitä olen alun perin arvioinut. (H6)

Kestävyuden edistämiseksi kuljetuskäytännöissä tehtiin useita pieniä ratkaisuja. Yksi valinta oli ottaa käyttöön kokonaan jätteistä ja tähteistä valmistettu Nesteen MyDiesel-polttoaine kaikissa bussikuljetuksissa. Nesteen mukaan MyDiesel pienentää hiilijalanjälkeä 90 prosentilla tavalliseen dieseliin verrattuna. Polttoaineen kulutusta seurattiin reaaliaikaisesti sovelluksen kautta. Autohallien valinnassa otettiin huomioon, että hallista löytyvät likakäivet, joissa voidaan erotella öljy ja hiekka. Autojen pesussa käytössä olivat biohajoavat pesuaineet. Jokaiseen autoon tarvitaan kuljettajille ajopäiväkirjat. Sen sijaan että olisi tilattu paksut, turhia sivuja sisältävät ajopäiväkirjat, kuljettajille tulostettiin kompaktit ajopäiväkirjat, joissa oli vain tarvittava määrä sivuja. Tässä säästettiin paperia. Myös autojen lähtö- ja

tulotarkastukset tehtiin sähköisesti puhelimella eikä paperitulosteilla. Kuljettajien koulutuksessa painotettiin rauhallista ajotapaa ja ennakoivaa ajoa, jolloin polttoaineen kulutus on maltillisempaa. Vuoden 2019 kokouksissa henkilötila-autoihin käytettiin yhteensä noin 9 000 litraa bensiiniä ja dieseliä.

Kestävien kokousjärjestelyiden oppaissa suositellaan datan keräämistä kokousvieraiden liikkumisesta ja liikkumisen aiheuttamista päästöistä. Puheenjohtajakauden kokouksissa tarkka kokousvieraiden liikkumisen seuranta ei ollut mahdollista ja datan kerääminen olisi ollut raskasta osallistujille. Kokousvieraille jaettiin ilmaiseksi HSL:n 1–2 päivän matkalippuja julkisiin liikennevälineisiin. Lippuja jaettiin noin 5 000, kun kokousvieraita sisältäen ministerikokoukset, oli noin 9 500. Kun kokouspaikka oli lähellä juna-asemaa, saatiin kokousvieraat kulkemaan lentokentän ja kokouspaikan välinen matka junalla taksin sijaan.

[Kuljetuksissa] hankintalaki määrittelee niin paljon. Lain sallimissa rajoissa tehtiin niin hyvin kuin mahdollista. Ja toisaalta me järjestettiin niin paljon vähemmän kuljetuksia, että siinä säästettiin sit taas. Et vaikka autot ei ehkä ollutkaan sitä ympäristöystävällisintä laatua, niin me säästettiin sitten muilla tavoin. (H2)

Virkamiestasolla kokousvieraita voi ohjata julkisten liikennevälineiden käyttöön, mutta ministerit ovat tottuneet autokyyteihin osin jo aikataulupaineiden ja turvallisuuskäytäntöjen takia. Autoista luopuminen ei tunnu realistiselta lyhyellä aikavälillä. Haastatellut kokivat, että kuljetusten kestävyudessa puheenjohtajuussihteeristö teki parhaansa.

Virkamieskokouksissa virkamiestasolla onkin pystytty sitten hyvin ohjaamaan tarjoamalla julkisen liikenteen käyttömahdollisuus ja ohjaamaan tähän tuota. Mutta sitten taas esimerkiksi ministerikokouksissa, kun turvallisuussäännöt ja ministereiden aikataulut sanelee sen, että on edelleen ihan yleinen, tai oikeastaan ainut mahdollisuus, että ministereille ja delegaatioille on omat kuljetukset. (H5)

Kuljetusjärjestelyissä jouduttiin huomioimaan paitsi kestävyysnäkökulma, ennen kaikkea turvallisuus. Käytännön ratkaisuksi valittiin bussikuljetusten suosiminen henkilöautokuljetusten sijaan aina kun se oli mahdollista, sekä myös bussikuljetusten vähentäminen ja kokousvieraiden kannustaminen kävelyyn ja julkisten liikennevälineiden käyttöön. Autojen hankintakilpailutuksessa huomioitiin ympäristönäkökohtia, mutta kaikkia toiveita, kuten la-taushybridien käyttöä, ei saatu käytännön syistä toteutettua. Bussikuljetuksiin valittiin poltonesteeksi ympäristöystävällisempi Neste MyDiesel ja muillakin käytännön pienillä teoilla pyrittiin pienentämään kuljetusten ympäristörasitusta. Ilmaisen HSL-lipun tarjoaminen kokousvieraille kannusti kokousvieraita julkisten liikennevälineiden käyttöön ja osoittautui onnistuneeksi ratkaisuksi.

6.2.3 Uudenlaiset kokouskäytännöt ja päästöjen kompensointi

Haastattelujen perusteella osa uudennlaisista kokouskäytännöistä herätti närää ennen kokouskautta, mutta varsinaisella kokouskaudella asiaan sopeuduttiin hyvin, kun huomattiin kokousten sujuvan myös ilman printattua paperia ja lahjakasseja. Joissain kokouksissa ministeriöt olisivat halunneet jakaa painettuja esitteitä tai materiaalia usb-tikuilla, ja näitä toiveita jouduttiin torppaamaan ja käymään ministeriöiden kanssa keskustelua asiasta. Myös Brysselissä neuvoston sihteeristössä vallitsi erilainen käsitys kokouskäytännöistä ja lahjojen antamisesta. Lahjattomaan ja paperittomaan linjaan oltiin lopulta tyytyväisiä kokouskauden edetessä. Finlandia-talolla kokousohjelmaa ei ollut printattuna, vaan se näkyi eri puolilla kokouspaikkaa sähköisillä näytöillä (kuva 2). Myös muiden painettujen opasteiden ja kylttien käyttöä vältettiin. Lahjattomuus ei tuntunut harmittavan myöskään kokousvieraita, vaikka sitä oli hiukan etukäteen pelätty.

Tyytyväisenä ihmiset täältä lähtee, vaikka ei olekaan sitä kravattia mukana. (H6)

Se että me olis jaettu materiaalia paperilla, niin se olisi ollut melkein alkukantaista, niin kuin ei tätä aikaa. Että mun mielestä se, että käytetään näitä sähköisiä portaita on niin kun juuri se mitä nykyaika edellyttää ja esimerkillistä. (H2)

Jotta kokousten käytännön järjestelyissä pysyttiin valitussa kestävyden teemassa, kokouskoordinaattoreiden työ oli käytännön järjestelyiden lisäksi väärin valintojen karsimista ja ohjaamista oikeaan suuntaan. Koordinaattorien tuli olla jatkuvasti tietoisia kestävyden teemasta, perustella linjaukset ja ymmärtää kestävyden kattavan kaikki alueet.

Lahjakassien jakamisen sijaan kompensoitiin lennoista aiheutuvat päästöt. Kokousvieraille lähetetyissä kokouskohtaisissa ohjeissa mainittiin kokousjärjestelyiden kestävydestä ja kerrottiin, että lahjojen sijaan kompensoidaan lentomatkojen päästöt. Päästöjen kompensoimista ei erityisesti esitelty kokousvieraille kokousten aikana. Suunnitteluvaiheessa oli pohdittu asian visualisoimista kokouspaikalla esimerkiksi reaaliaikaisella käyrällä, mutta tästä luovuttiin mm. käytännön syistä. Lahjoihin varattu summa käytettiin päästöjen kompensoimiseen, ja rahaa olikin niin paljon, että päästöt tuli kompensoitua moninkertaisesti. Käytännön hankaluutta aiheutti se, että lentokompensaatioon käytetty raha ei ollut käyttökohteena EU-puheenjohtajuusmäärärahassa, vaan raha oli tarkoitettu hankintoihin. Valtion lisätalousarvioon oli tehtävä muutos käyttökohteeseen, mikä oli vaikeaa, kun asiaan ei ollut entuudestaan toimintamallia. Puheenjohtajuussihteeristö toimi tässä pioneerina ja loi uusia käytäntöjä, joita mahdollisesti voidaan jatkaa julkisista varoista järjestettävissä kokouksissa. Lennoista oli arvioitu aiheutuvan noin 18 000 tonnia päästöjä, mutta käytännössä päästöjä kompensoitiin 130 000 tonnin edestä, koska päästökompensaatioon oli budjetoitu määräraha, joka kattoi 130 000 tonnin kompensaation.

Nää luvut on aina arvioita ja niissä on niin paljon epävarmuuksia, mutta pystyy aika varmasti sanomaan, et me oltiin oikeesti hiilineutraali puheenjohtajamaa. [...] Et voi kyllä sanoa, et nekin päästöt on kompensoitu, niinkun näistä järjestelyistä (H2)

Päästökompensaatio oli uusi asia, josta ei ollut vakiintuneita toimintatapoja. Lisäksi se oli osin myös herkkä aihe. Kohteiden valintaa tai laskentatapaa ei haluttu korostaa, vaan tuoda esiin ilmastoystävällinen toimintamalli. Suomi toimi tässä edelläkävijänä ilman valmista mallia toimintaan ja viestintään. Aiemmin mikään toinen puheenjohtajamaa ei ollut vastaavalla tavalla kompensoinut kokousosallistujien lentomatkojen päästöjä.

Päästökompensaatioissa pystyttiin menemään niin pitkälle kuin oli valtiollisena toimijana mahdollista. Mutta ehkä tässä oli haasteena kanssa se viestintä. Että näistä olisi voinut... Toki verkkosivuilla on ihan valtavat paketit näistä ja on siitä viestittykin, mut et tavallaan se vaikuttavuus lisääntyy aina, kun viestitään enemmän. (H2)

Tiedettiin, että tää on semmoinen aihe, että valitaan me mitä tahansa hankkeita, niin aina löytyy joku jonka mielestä ne on väärä. Pohdittiin siinä sitten, että ei nosteta niitä hankkeita liikaa esille. Mennään sillä, että me verkkosivuilla tiedotetaan tästä asiasta, mutta ei niin, että me tänne kokouspaikalle tehtäisiin siitä omat. Tässä oli vähän tällainen suomalainen ratkaisu, että ollaan ylpeitä siitä mitä tehdään, mutta ollaan ujoja kertomaan siitä. (H5)

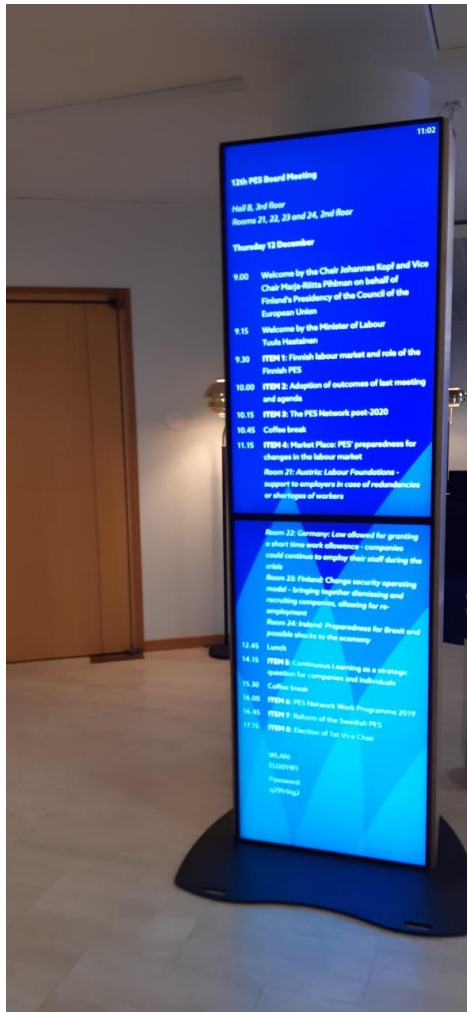
Kestävien kokousjärjestelyiden oppaissa painotetaan datan keruuta kokousjärjestelyistä ja kokouspaikalta, sekä tiedon tarkkaa analysointia ja raportointia. Oppaissa suositellaan mm. kokouspaikalla tehtävää jätemäärien ja -lajien tilastointia sekä veden- ja sähkönkulutuksen seuranta. Gaia Consulting oli valittu selvittämään päästöjen vähenemistä. Haastateltujen mukaan tarkka raportointi olisi tärkeä osa kestävyuden varmistamista. Tähän ei kuitenkaan ollut resursseja eikä valmista mallia, eli käytännössä ei esimerkiksi ollut riittävästi työaikaa asian seurantaan.

Raportointi on niin iso ydin sitä kestävyyttä ja se auditointi niistä saaduista luvuista. Mut tässä tavallaan meidät heitettiin aika syvään päätyyn, kun ei ollut mitään valmista mallia, niin se malli piti kehittää itse. [...] Eikä myöskään resursseja kellään henkilöstöllä tehdä sitä, kun oli omat työtehtävät kuitenkin päällimmäisenä hoidettavissa. Ei ollut yksinkertaisesti resursseja siihen. Toki se olis aina plussaa, jos pystyis tekemään. (H2)

Tekniikka ei mahdollistanut esimerkiksi veden- ja energiankulutuksen tarkkaa seuranta. Finlandia-talolta saatiin tietoa veden ja energiankulutuksesta, mutta vain koko talon osalta, eikä siitä voitu rajata, paljonko kulutus oli kongressisiivessä, jossa puheenjohtajakauden kokoukset olivat. Päästöjä ei myöskään pystytty arvioimaan tarkasti etukäteen.

Ei voitu lähteä sillä kärjellä, että ne kaikki [kokouksista aiheutuvat päästöt] kompensoidaan, koska ei todellakaan ollut tiedossa, miten sitten skaala, että mikä päästö-määrä sitten todellisuudessa on. Mut nyt kun se saatiin laskettua niin sitten huomattiin, että se olikin aika pieni. (H2)

Kokousjärjestelyissä tehtiin useita käytännön pieniä valintoja, joilla edistettiin kestävyyden toteutumista. Valinnat näkyivät mm. vieraille tarjottavina lainasateenvarjoina, eli omia sateenvarjoja ei jaettu. Kokousvierailta edellytettiin kokouspaikalla kaulanauhassa roikkuvaa kulkulupaa. Kulkulupien nauhat oli tehty kierrätetyistä muovipulloista ja muoviset kulkulupakortit pyydettiin kokouksen päätteeksi palauttamaan muovinkierrätykseen (kuva 3). Lahjattomasta linjasta poikettiin sikäli, että kokousvieraille tarjottiin yksi vapaaehtoinen, aineeton lahja. Kansallisgalleria tarjosi kokousvieraille ilmaiset pääsyliput museoihinsa.

Kuva 2: Kokousohjelma sähköisellä näytöllä

Kuva 3: Käytettyjen kulkulupien kierrätys

Haastattelujen perusteella uudenaista kokouskäytännöistä haastavimpana pidettiin kokouslahjoista luopumista, vaikka lopulta kokousten alettua, asiaan sopeuduttiin hyvin. Kokoukset pidettiin myös paperittomina eli kokouspaikalle ei jaettu mitään printattua materiaalia tai esitteitä, ja tästä jouduttiin muistuttamaan pitkin kokouskautta. Kokousjärjestelyissä tehtiin monia pieniä ratkaisuja, joilla pyrittiin edistämään kestävyyden toteutumista. Lahjoihin varattu raha käytettiin lennoista aiheutuneiden päästöjen kompensointiin. Puheenjohtajuussihteeristö loi tässä uutta käytäntöä. Päästöt myös kompensoitiin lopulta

moninkertaisesti suhteessa toteutuneisiin päästöihin. Päästökompensaatiosta oltiin ylpeitä ja siitä viestittiin näkyvästi mm. lehdistötiedoilla ja sosiaalisessa mediassa, mutta samaan aikaan aihe oli poliittisesti herkkä ja kompensaatiolla tuettavia hankkeita ei haluttu nostaa näkyvästi esille. Kokouskauden toteutuneiden päästöjen seurantaan ei ollut puheenjohtajuussihteeristössä aikaa ja resursseja, eikä tietoa esimerkiksi kokouskiinteistön osalta olisi ollut helposti saatavilla.

6.3 Miten kestävässä kokousjärjestelyissä onnistuttiin?

Suomen edellinen EU-puheenjohtajakausi oli vuonna 2006. Silloin liikuttiin 21 paikkakunnalla, jolloin päästöjä syntyi mm. liikkumisesta, materiaalien painamisesta ja erilaisista erikoisjärjestelyistä puheenjohtajakautta varten. Myös lahjojen ja oheistuotteiden painatus, pakkaus ja kuljetus vaativat resursseja, eikä kasvisruuasta puhuttu. Vuonna 2006 oli myös suurempi määrä kokouksia. Haastateltujen mukaan vuonna 2019 onnistuttiinkin toteuttamaan puheenjohtajakausi huomattavasti kestävämmän kuin vuonna 2006.

Kun kerran [2006] oltiin monella paikkakunnalla, niin varmasti bensaa paloi, kun mentiin ja vietiin, ja oli hirveesti kaikkea materiaalia ja kalusteita ja niitä roudattiin rekkakuormilla eri puolille Suomea, niin onhan se ollut ihan älytöntä meininkiä. Et ihmettelen mikä siellä sit on ollut sitä kestäväää. (H6)

Vuoden 2019 kokousjärjestelyissä haastatellut olivat erityisen tyytyväisiä kestävyysteemaan kokonaisuutena. Siihen, että teema ylipäänsä valittiin, ja että kestävyys oli mukana kokousjärjestelyissä horisontaalisesti. Haastatellut kokivat, että pienilläkin toimilla oli merkitystä, ja vaikka ne eivät aina näkyneet kokousvieraille, ne näkyivät datassa päästöjen vähenemisenä. Tekemällä pieniäkin valintoja oikeaan suuntaan, saatiin aikaan hyvä lopputulos. Haastatellut arvioivat, että konkreettisilla teoilla osoitettiin, että kokous voidaan järjestää myös näin. Toiminnalla kehitettiin neuvoston puheenjohtajuuteen liittyviä toimintatapoja, ja toimivuus oli kokouksissa kärkenä. Puheenjohtajuutta ohjattiin asiapitoisuuden ja toiminnalliseen suuntaan, eikä härpäkkeeseen ympärillä.

Henkilökohtaisesti olen erittäin tyytyväinen kestävyysteemaan, ja pystyimme toteuttamaan sitä todella tyydyttävällä tavalla. Suurin anti on, että on ylipäänsä ryhdytty toimiin kestävydessä, ja otettu esille. (H5)

Se me-hengen luominen, et tää oli kaikille tärkeä juttu, ja kaikki halusi siitä kertoa, niin musta siinä onnistuttiin. Ja itse koen siitä ylpeyttä, että tehtiin tällainen rohkea ratkaisu, ei anneta niitä lahoja, tai että mennään niin kuin tällaisella ilmasto ensin - ajattelulla ja tehdään sen mukaan ratkaisut. Semmoinen rohkea asenne oli mun mielestä paras onnistuminen. (H3)

Haastatellut pitivät onnistumisina me-hengen luomista kaikille tärkeän teeman ympärille. Kokouksen järjestäjät pystyivät olemaan ylpeitä siitä, että tehtiin rohkea ratkaisu ilmasto ensin -ajattelulla, luovuttiin lahjoista ja otettiin rohkea asenne. Myös yksittäisiä onnistumisia nostettiin esiin, kuten kokouspaikan valinta keskusta-alueelta ja HSL-lippu, jolloin voitiin kävellä hotellilta kokouspaikalle, vähentää bussikuljetuksia ja lisätä julkisilla liikennevälineillä liikkumista. Myös materiaalittomuudessa onnistuttiin, eikä turhaa tavaraa hankittu tai jaettu kokousvieraille.

Kehitettävää ja parannettavaa oli haastateltujen mukaan mm. hankinnoissa. Jos kestävyttä halutaan lisätä, vaatimuksen on oltava mukana hankintavaiheessa tarjouspyynnöissä. Kestävyyden huomioiminen hankintavaiheessa olisi voinut olla järjestelmällisempää. Lähivuosina hankintalakia on ehkä tarve muuttaa niin, että kestävyys voidaan huomioida kilpailutuksissa.

Ehkä yksi kohta oli, jos niitä kehittämiskohteitakin mietitään, niin että se todellakin lähtee liikkeelle sieltä, jos näitä kestäviä ohjeita noudatetaan sääntillisesti, niin sen täytyy lähteä sieltä hankinnoista liikkeelle. Ja meillä, tuota hankinnoissa, hankintatarjouspyynnöissä oli tietyllä tavalla, mutta että se olisi voinut olla vielä systemaattisempaa ja järkevämpää. (H5)

Kuljetuskoordinaation valmistelu ja hankintatyö olisi pitänyt aloittaa vieläkin aikaisemmin, koska tehdastilauksina toimitettavien autojen hankinta-aika on pitkä. Parannettavaa olisi ollut myös autojen käyttöasteen nostamisessa. Autot liikkuvat vähän ja seisovat paljon, vaikkakin täyden käyttöasteen saavuttaminen on haastavaa. Lisäksi toivottiin enemmän koko yhteisön sitouttamista kestävyiden teemaan, eli valtionhallinnon, ministeriöiden ja edustustojen. Tähän ei kuitenkaan ollut valmista mallia.

Ehkä niinkun sen koko yhteisön sitouttaminen tähän projektiin niinkun ministeriöistä, edustustoista ja koko valtionhallinnosta lähtien vois olla vielä laajempaa, mut et toki täytyy kans huomioida just se, että tavallaan ei ollut valmista mallia. (H2)

Usea haastateltu nosti parannettavana asiana esiin ruokahävikin. Yhteistyöravintolan kohdalla olisi voitu johdonmukaisemmin varmistaa kestävyysajattelun toteutuminen. Ruokahävikki oli suurta, jos jossain tilaisuuksissa jäi kymmeniä tulematta illalliselle. Jo hankintoja suunniteltaessa ja sopimusta laadittaessa aivoriihessä olisi voinut olla mukana ravintola-alan ammattilainen, jolloin olisi saatu annettua suuntaviivoja.

Kyl kai se ruokahävikki toisaalta sitten kuitenkin näissä tietyissä tilaisuuksissa on ollut se harmittava, kun näkee että sata ihmistä jää tulematta illalliselle ja tota heillekin se ruoka on siellä keittiössä varattuna niin se aina harmittaa, et ihmisten käyttäytyminen kyllä. (H6)

Tutkimuskirjallisuudessa esitetään tapahtumien kestävyuden lisäämiseksi myös paikallista yhteisöä tukevia hankkeita, jotta paikalliset yhteisöt hyötyisivät enemmän tapahtumista. Jotta valtionhallinnossa voitaisiin toteuttaa tällaisia, asia vaatisi poliittisen tason päätöksiä, teeman valitsemista ja omaa agendaa, jonka puitteissa sopivat kohteet valittaisiin, haastatellut arvioivat. Hankkeiden valinta herättäisi helposti kysymyksen valtion rahan käytöstä ja kohteiden valinnasta – jos valitaan tämä kohde, niin miksi ei tuota kohdetta. Toisaalta paikallisen yhteisön tukemista huomioitiin jo puheenjohtajuuskauden kokousjärjestelyissä mm. painottamalla ruoassa kotimaisia raaka-aineita, ja sosiaalinen näkökulma oli mukana mm. päästökompensaatiohankkeissa. Kokouksia varten ei myöskään haluttu hankkia tavaroita, jotka on tuotettu halvalla huonoissa oloissa.

Haastatellut pohtivat myös sitä, miten paljon kokousten päästöjä olisi vielä mahdollista vähentää ja mikä on kokousjärjestelyiden tulevaisuus. Päästöihin vaikuttaa mm. kokousten määrä, jota voidaan edelleen vähentää. Suomi on ajanut perinteisten kokousten rinnalle videokonferensseja, ja lisäksi kokouksia voidaan keskittää Brysseliin ja Luxemburgiin, jossa on valmiina infrastruktuuri kokouksille. Kasvokkain tapaamistakin tarvitaan, eikä siitä haluta kokonaan luopua. Kokouksiin matkustamisen lisäksi paljon päästöjä aiheutuu mm. kokouskiinteistöjen lämmittämisestä ja sähkökäytöstä, mutta sähkön säästämiseksi on jo tehty paljon. Uusiutuvan energian osuutta voitaisiin lisätä kokouspaikalla. Liikkumismuodot ovat yksi osa-alue, jossa päästöjä voitaisiin vähentää mm. lisäämällä julkisten liikennevälineiden käyttöä. Kestävyttä voitaisiin parantaa myös ruokatarjoiluissa. Uusien kokouskäytäntöjen kehittämiseksi ei ole esteitä.

On järjestetty se kokous vieraanvaraisesti, nimenomaan tinkimättä mistään, mutta uusia toimintatapoja kehittämällä. Mun mielestä, niitä uusia toimintatapoja, voidaan kehittää ihan loputtomiin. Aina voi tehdä enemmän. (H2)

Koronaviruspandemiasta ei ollut haastatteluja tehtäessä tietoa, mutta koko kokousten pitämisen välttämättömyyttä kyseenalaistettiin. Pandemian takia tämä visio toteutuikin jo muutaman kuukauden kuluttua haastattelun tekemisestä.

Ehkä seuraava askel on se et, ei pidetä näitä kokouksia täällä jäsenmaissa vaan pidetään ne siellä Brysselissä, ja sit pidetään näitä Skype-kokouksia. (H6)

Kestävät kokousjärjestelyt herättivät jonkin verran kiinnostusta myös seuraavissa EU-puheenjohtajamaissa. Suomen jälkeen puheenjohtajuus siirtyi Kroatialle ja sen jälkeen Saksalle ja Portugalille. Tulevat puheenjohtajamaat kyselivät kokousjärjestelyistä laajemmalla mittakaavassa sekä yksityiskohdista, kuten ruoka-asioista ja kuljetuksista. Haastatelussa nousi esiin toive, että Suomen hyviä käytäntöjä jäisi elämään.

Haastateltujen mielestä kestävässä kokousjärjestelyissä onnistuttiin yleisesti ottaen hyvin, ja erityisen tyytyväisiä kaikki vastaajat olivat siihen, että kestävyys ylipäänsä valittiin kantavaksi teemaksi. Käytännön järjestelyissä huomattiin, että pienilläkin valinnoilla on merkitystä lopputuloksen kannalta. Gaian toteuttama arviointi toi tähän vielä numeerista tietoa ja vahvistusta, vaikka toimien vaikutusta päästöihin ei kokousten aikana muuten järjestelmällisesti seurattu. Suurena onnistumisena pidettiin myös teeman ympärille syntyneitä innostunutta henkeä. Kokousjärjestelyitä tehtiin ylpeinä hyvistä valinnoista ja parempien käytäntöjen toivottiin jäävän elämään tulevissa kokouksissa. Haastatellut arvioivat myös epäonnistumisia. Jatkossa valintoihin pitäisi vaikuttaa suuremmin jo hankintavaiheessa, jotta yhteistyö alihankkijoiden kanssa sujuu kitkatta. Ruokahävikki oli suurin yksittäinen osa-alue, jossa nähtiin parannettavaa. Tähän tulisi vaikuttaa mm. ennakoimalla tarkasti osallistujien määrää ja puuttamalla lautas- ja tarjoiluhävikkiin. Paikallisten yhteisöjen tukeminen nähtiin hankalana valtionhallinnon kokouksissa. Kaikilla haastatelluilla oli usko siihen, että kestävät kokousjärjestelyt tulevat jatkumaan, käytäntö on toimiva, ja että toimia voidaan vielä kehittää. Paluuta vanhaan käytäntöön ei haikaillut kukaan.

6.4 Viestintä kestävästä kokousjärjestelystä

EU-puheenjohtajuussihteeristö ja valtioneuvoston kanslian viestintäosasto valmistelivat puheenjohtajuuskauden viestintää ja kestävästä kokousjärjestelystä viestimistä. Haastateltujen mukaan kestävät kokousjärjestelyt olivat jo syksyllä 2018 säännönmukaisesti esillä EU-puheenjohtajuussihteeristön kokouksissa ja kestävydestä kertovia viestejä mietittiin viestinnän valmistelutyössä. Kestävyys teema haluttiin valmistella huolella ja tuoda oikea-aikaisesti julkisuuteen. Kestävyys ei haluttu olevan tekaistua, vaan alusta lähtien pohdittiin käytännön toteutusta ja perusteltiin miksi asioita ja valintoja tehdään.

Ja myöskin, ei haluttu tehdä sellaista green wash -tyylistä, semmoista höttöä, että niin kun nyt vaan päälle liimataan joku. Vaan oikeesti tosi paljon pohdittiin ja selvitettiin niitä. (H3)

Viestinnässä yhtenä tehtävänä oli varmistaa, että kestävyys huomioidaan kaikessa, mihin viestinnällä voi vaikuttaa. Eduskuntavaalit olivat huhtikuussa 2019, ja hallitusohjelma valmistui kesäkuun alussa, ja sen myötä saatiin viestintään varmistus siitä, että kestävyys on yhtenä teemana. Sekä kestävästä kokousjärjestelystä että kestävyys poliittisena agendana oli mielekästä viestiä, koska viesti herätti positiivista vastakaikua ja palautetta.

Kun se [viesti kestävydestä] otettiin kauheen myönteisesti joka puolella vastaan, niin se aiheutti niin kuin, levisi silleen lumipallon lailla kivasti. Se aiheutti kautta linjan sellaista luontaista innostusta. (H3)

Viestintä sidosryhmille sisälsi ulkoisen viestinnän eli valtioneuvoston viestintäosaston viestinnän lehdistölle kotimaassa ja ulkomailla, muille EU-jäsenmaille, kokousvieraille ja muille sidosryhmille. Lisäksi puheenjohtajuussihteeristön henkilöstö viesti kestävydestä ministeriöiden yhteyshenkilöille ja sähköisen informaatiokirjeen, Practical Information Noten (PIN), kautta kokousvieraille. Valtioneuvoston kanslian viestintäosastolla oli neljä pääasiallista tavoitetta kokousjärjestelyiden viestinnässä. Viestinnän haluttiin tukevan poliittisen agendan toteutumista, viestinnän avulla haluttiin lisätä keskustelua yhteisistä eurooppalaisista kysymyksistä, koko valtioneuvoston haluttiin viestivän eli myös virkamiehet haluttiin viestimään ja neljänneksi viestintä haluttiin hoitaa hyvin. Tähän kaikkeen liitännäisenä tuli kestävyden narratiivi, joka oli myös yksi puheenjohtajakauden poliittisista teemoista. Viestinnän yksi tehtävä olikin varmistaa, että kestävyys otetaan huomioon kaikessa mahdollisessa, mihin viestinnällä voi vaikuttaa.

Viestintäosaston tärkeimmät kanavat viestimiseen olivat Twitter, eu2019.fi-internetsivusto, tiedotteet, Instagram, valokuvat Flickr-palveluun sekä YouTube. Lisäksi toimittajille oli oma mobiilisovellus. Twitteristä löytyivät tärkeimmät kohderyhmät poliittiselle agendalle, ja käyttäjäkunta oli helppo saavuttaa nopeasti. Twitterillä saavutettiinkin 14 500 seuraajaa tehokkaasti. Tiedotteet lähtivät laajalla jakelulla noin 50 000 vastaanottajan listalle. Videoita viestintäosasto teki itse, mutta monet videoista olivat myös ministeriöiden tekemiä puheenjohtajakauden visuaalisella ilmeellä. Facebookia ei tarkoituksella otettu mukaan viestintäkanavaksi, koska siihen on vaikea saada oikea kohderyhmä lyhyen ajan sisällä. Muita mahdollisia viestintäkanavia olisivat voineet olla esimerkiksi SlideShare, blogit, Pinterest tai Periscope, mutta näitä ei käytetty. Twitter oli sosiaalisen median kanavista tärkein, ja sieltä sai nopeat ja ajantasaiset tiedot päätöksistä. Instagramissa julkaistiin sisältöä kevyemmällä otteella ja enemmän kansalaisnäkökulmalla. Verkkosivusto eu2019.fi oli kaiken uutisoinnin kotipesä, jonne esimerkiksi johtivat Twitterissä ja Instagramissa jaetut linkit. Kestävistä kokousjärjestelyistä viestimistä varten oli lisäksi erilaisia animoituja hyödynnettäviä elementtejä viestintään ja poliitikoille lines to take -papereita ja erilaista tukimateriaalia.

Twitterin ja median kautta tieto levisi parhaiten oikealle kohderyhmälle, ja median kautta tieto levisi laajimmin. Viestinnässä oli tarkoituksella asialähtöinen ote, eikä vaan haluttu kertoa, että oli kokous ja mitä siellä oli, vaan mikä oli kokouksen sisältö, ja tähän liittyen oli kyllä paljon sellaisia tietopaketteja. (H3)

Puheenjohtajuussihteeristö viesti kokousjärjestelyistä kokousvieraille sähköisellä informaatiokirjeellä, Practical Information Notella (PIN), jonka kokousvieraat saivat ennen saapumistaan Suomeen. PIN:ssä kerrottiin käytännön tietoa mm. kokouspaikasta, julkisista

liikenneyhteyksistä ja majoituksesta ja mainittiin, että kestävyiden periaatteiden mukaisesti tietoa ei jaeta kokouspaikalla paperille painettuna. Lisäksi PIN:ssä oli maininta siitä, että kokousjärjestelyissä noudatetaan kestävyiden periaatetta, ja kokousvieraille jaettavien lahjojen sijaan hyvitetään lentämisestä aiheutuneet päästöt. Tarkemmin kestävästä järjestelystä ei kuitenkaan kerrottu PIN:ssä.

Haastatelluilla oli hiukan eri näkemykset siitä, oliko viestintää kestävästä kokousjärjestelystä riittävästi. Oli myös eri näkemyksiä siitä, kenelle olisi pitänyt viestiä lisää, eli esimerkiksi kokousvieraille, ministeriöille tai medialle. Osa kaipasi lisää viestintää kokousvieraille, osa ministeriöiden suuntaan. Viestintään median suuntaan oltiin tyytyväisiä. Toisaalta niihin viesteihin, joita kestävästä kokousjärjestelystä lähetettiin sidosryhmille, oltiin tyytyväisiä. Osa haastatelluista olisi toivonut enemmän valmista materiaalia ja enemmän konkreettisia esimerkkejä siitä mitä tehdään sekä viestintää kokousjärjestelyiden eri osa-alueista. Myös PIN:ssä olisi voinut olla lisätietoa järjestelystä. Finlandia-talon näytöillä esitettiin videota Suomen kestävästä kokousjärjestelystä kokousvieraille.

Kyllähän meillä pyöri se yksi video tuossa aulassa, mut ehkä just se, kun osallistujat ei jaksa jäädä jotain aulassa pyörivää videoo tuijottamaan kovin pitkäksi aikaa ja miten Instagram-päivitykset ja twiitit ihan kokousosallistujia tavoittaa. Mutta mikä olisi sitten ollut se paikka materiaalille, kun ei kerran materiaalia jaeta. (H6)

Ainoa mikä siinä oli, sit just se paine, et pystytään sitten tuottamaan riittävästi tukimateriaalia. Mutta ei ollenkaan tullut sellaista palautetta, että sitä tukimateriaalia olisi jotenkin puuttunut. (H3)

Haastattelujen perusteella viestinnän asiasisältöön oltiin tyytyväisiä. Haastatellut nostivat esiin joitain parannusideoita, joihin ei välttämättä kokouskauden ollessa käynnissä ollut ehditty paneutua. Puheenjohtajuussihteeristön tehtävänä oli viedä kestävien kokousjärjestelyiden ajatusta ministeriöihin, ja tähän olisi kaivattu lisää kättä pidempää eli erilaisia linjauksia ja viestintämateriaalia, jossa valittua linjausta perustellaan. Jos aikaa olisi ollut, viestinnässä olisi voinut toteuttaa myös erilaisia tempauksia tai some-haasteita.

Mun mielestä olisi voinut tehdä vielä enemmän policy papereita, tällaisia kirjallisia ohjeistuksia. Koska nää kaikki lähtee viestinnästä. (H2)

Toisaalta, jos aikaa olis ollut enemmän, olis voinut toteuttaa vielä lisää erilaisia tempauksia. Jos olis vaikka joku some-haaste. Varmasti olis voinut tehdä vieläkin enemmän av-materiaalia tukemaan. (H3)

Viestinnän koettiin kuitenkin yleisesti ottaen onnistuneen hyvin ja haastateltavat nostivat esiin koko teeman pohtimisen ongelmallisuuden, eli onko viestintä koskaan täydellistä vai onko aina löydettävissä parannettavaa. Valtio on viestijänä erilaisessa roolissa kuin yritys, ja joutuu noudattamaan mm. hallitusohjelman linjauksia. Toiveena oli, että joitain Suomen

hyviä käytäntöjä jäisi elämään seuraavilla puheenjohtajuuskausilla. Suomi mm. korvasi Brysselissä Justus Lipsius -rakennuksen muoviset puheenjohtajakauden esittelybannerit videoilla, eli luopui tässäkin väliaikaisen materiaalin painamisesta puheenjohtajakautta varten.

Viestinnässä kyllä onnistuttiin hyvin. Että se nousi poliittisella agendalla esiin, että ne kaksi osaa [kestävät kokousjärjestelyt ja kestävyys poliittisella agendalla] tukivat toisiaan, niin se oli siinä tosi olennaista myös. Se että tehtiin johdonmukaisesti, se oli tosi olennaista. (H3)

Kaikesta voi viestiä aina paremmin ja enemmän. [...] Se olis niin eri asia, jos kyseessä olisi yritys, koska yritys pystyy itse päättämään viestintälinjan ja viemään sen osaksi strategiaa ja brändiä. Mut kun valtio on valtio. (H2)

Kestävien kokousjärjestelyiden viestintää suunniteltiin syksystä 2018 lähtien huolella ja asiantuntijoita konsultoiden, koska kestävydestä viestinnän ei haluttu olevan päälle liimattua ja vaikuttavan viherpesulta, ja kestävästä kokousvalmisteluista haluttiin kertoa mahdollisimman rehellisesti ja läpinäkyvästi. Valtioneuvoston viestintäosaston tavoitteena oli ennen kaikkea kertoa kokousten asiasisällöstä ja tukea poliittisen agendan toteuttamista, ja kestävästä kokousjärjestelyistä viestiminen oli vain pieni osa viestintää. EU-puheenjohtajuussihteeristön henkilöstö puolestaan viesti kokousvieraille käytännön asioista sekä viesti kestävästä kokousjärjestelyistä ministeriöille. Haastattelujen perusteella viestinnän sisältöön oltiin tyytyväisiä ja viestit kestävästä kokousjärjestelyistä herättivät innostusta ja positiivista palautetta, mutta toisaalta haastatelluille jäi epäily, saivatko kokousvieraat tarpeeksi tietoa kestävästä kokousjärjestelyistä. Tähän sekä viestintään ministeriöiden suuntaan olisi voinut olla jotain lisämateriaalia. Lisämateriaalia ei kuitenkaan kokouskauden aikana pyydetty.

6.5 Instagram-, Twitter- ja YouTube-viestien analysointi

Tutkimuksessa analysoitiin valtioneuvoston kanslian julkaisemat Twitter-viestit ja Instagram-viestit sekä YouTubessa julkaistut videot, jotka liittyivät kestäviin kokousjärjestelyihin. Sekä kuvien visuaalinen viesti että niiden yhteyteen liitetty otsikko, kuvateksti ja hashtagit tutkittiin. Tutkimukseen analysoitiin 107 kappaletta Instagram-julkaisuja, jotka lähetettiin tililtä eu2019fi 2.4.2019-31.12.2019 (liite 1) sekä twiitit, jotka lähetettiin tililtä @EU2019FI aikavälillä 22.5.2019-31.12.2019 (liite 2). Lisäksi analysoitiin 46 videota, jotka julkaistiin tilillä EU2019FI aikavälillä 21.5.2019-24.1.2020. (liite 3)

Viesteistä tutkittiin otsikko, kuvateksti ja hashtagit sekä kuvallisesta materiaalista eli Instagram- ja YouTube-viesteistä visuaalinen sisältö eli mitä kuvassa näkyi. Ensin taulukoi-
tiin kaikki viestintämateriaali, joka viittasi otsikon, kuvatekstin, hashtagien tai kuvan perus-
teella liittyvän kestäväan kehitykseen, ympäristönäkökulmaan, hiilidioksidipäästöjen vä-
hentämiseen tai yleensä kokousjärjestelyihin. Tämän jälkeen julkaisut käytiin tarkemmin
läpi, ja tutkittiin liittyvätkö julkaisut kestäviin kokousjärjestelyihin vai yleensä kestävyiden
teemaan.

Myös Suomen puheenjohtajakauden poliittisena tavoitteena ja teemana oli kestävä kehi-
tys. Eu2019fi:n nimissä lähetettiin Instagramissa, Twitterissä ja YouTubessa myös tä-
hän poliittiseen tavoitteeseen liittyviä julkaisuja mm. otsikoilla ja aihetunnisteilla #sustaina-
bleeurope ja #sustainablefuture. Nämä julkaisut eivät kuitenkaan varsinaisesti liittyneet
kestäviin kokousjärjestelyihin vaan laajemmin kestävyiden ja kiertotalouden edistämiseen
ja poliittiseen agendaan. Nämä julkaisut erotettiin viestinnästä, jolla haluttiin korostaa ni-
menomaan kestäviä kokousjärjestelyjä. Myös kestävästä kokousjärjestelystä kertovissa
julkaisuissa käytettiin samoja otsikoita ja aihetunnisteita #sustainableeurope ja #sustaina-
blefuture, mutta lisäksi Instagramissa sellaisia aihetunnisteita kuin #meetingarrange-
ments, #finnishfood, #climatechange tai ei mitään (liite 1). Julkaisuja ei siis voinut erottaa
toisistaan pelkästään tunnisteiden perusteella vaan analysoimalla niiden sisältöä ja viestiä.
Kestäviin kokousjärjestelyihin liittyvät julkaisut erotettiin tarkastelemalla, liittyikö viestin si-
sältö kokousjärjestelyiden kestävyteen vai kestäväan kehitykseen yleensä.

Twittejä julkaistiin Twitterissä tililtä @EU2019FI. Twiitit analysoitiin aikaväliltä 22.5.2019
puheenjohtajakauden loppuun 31.12.2019 asti. Twittejä julkaistiin päivittäin ja monesti
useita kappaleita päivässä eli kaikkiaan satoja. Twitter oli sosiaalisen median kanavista
tärkein ja siellä julkaistiin ennen kaikkea asiapainotteista sisältöä painottaen kunkin viikon
kokousten ohjelmaa ja päätöksiä. Myös Twitter-julkaisujen analyysissä listattiin ensin
kaikki yleisesti kestävyteen ja päästöihin liittyvät julkaisut, jonka jälkeen tutkittiin tarkem-
min, liittyvätkö julkaisut kokousjärjestelyihin vai poliittiseen kestävyiden teemaan.

YouTube-kanavalla EU2019FI julkaistiin 46 videota aikavälillä 21.5.2019-24.1.2020. Li-
säksi valtioneuvoston kanavalla julkaistiin alkuvuodesta 2019 ennen puheenjohtajakauden
alkua videoita otsikolla Suomi valmistautuu EU-puheenjohtajakauteen. Näissä valtioneu-
voston videoissa haastateltiin eri henkilöitä kokousjärjestelystä ja kauteen valmistautumi-
sesta. Ääneen pääsivät mm. tulkauksesta, turvallisuudesta ja Finlandia-talon kokousjär-
jestelystä vastaavat henkilöt sekä myös EU-puheenjohtajuussihteeristön päällikkö Anja
Laisi ja Brysselin EU-edustuston henkilökunta. Videot eivät olleet osa puheenjohtajakau-

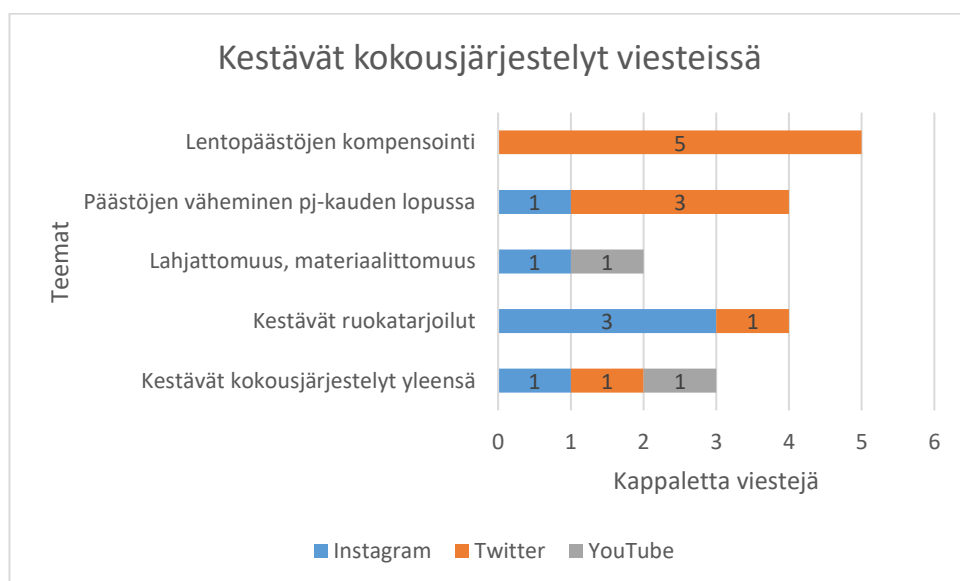
den virallista viestintää eivätkä kertoneet kestävästä kokousjärjestelyistä, joten ne eivät olleet mukana analyysissä. YouTube-videoiden analyysissä listattiin ensin kaikki videot, joiden otsikossa, sisältökuvauksessa tai aloituskuvassa viitattiin kestävyys-, päästöjen vähentämiseen tai kokousjärjestelyihin. Sen jälkeen analysoitiin tarkemmin videon sisältö ja arvioitiin liittyykö video kestäviin kokousjärjestelyihin vai poliittiseen kestävyys-temaan.

EU:n puheenjohtajamaiden on tapana aloittaa viestintä noin kuukausi ennen oman puheenjohtajakauden alkua. Valtioneuvoston kanslian viestintäosasto avasi Instagram-tilin eu2019fi huhtikuussa 2019 ja julkaisi ensimmäisen Instagram-kuvan 2.4.2019. Kestävästä kokousjärjestelyistä kerrottiin kuudessa Instagram-julkaisussa 107 julkaisusta. Näissä olivat esillä kestävät kokousjärjestelyt yleensä, hanavesi, satokauden kasvikset, lahjattomuus sekä se, miten paljon kestäväillä kokousjärjestelyillä vähennettiin päästöjä. Liitteessä 2 nimeltä Instagram-kuvien analyysi, on analysoitu kuvien tarkempi sisältö. Kaikki julkaisut ja aihetunnisteet olivat englanniksi. Yleisesti kestävydestä, kiertotaloudesta tai hiilidioksidipäästöjen vähentämisestä puhuttiin lisäksi viidessä julkaisussa, mutta nämä liittyivät enemmän Suomen poliittiseen tavoitteeseen eivätkä kokousjärjestelyihin. Aihetunnisteista näissä kuvissa yleisimmin olivat käytössä #sustainableeurope ja #sustainablefuture. Kokousjärjestelyistä kertovissa kuvissa olisi voinut käyttää aihetunnistetta #meetingarrangements, mutta se löytyi yhden kuvan yhteydestä.

Kestäviin kokousjärjestelyihin liittyviä viestejä julkaistiin Twitterissä EU2019FI-tililtä 12 kappaletta. Liitteenä 2 olevassa taulukossa nimeltä Twitter-viestien analyysi, on analysoitu viestien tarkempi sisältö. Koska Twitter-materiaalia oli paljon, taulukkoon on koottu vain viestit, jotka liittyivät kestäviin kokousjärjestelyihin. Kaikki viestit olivat englanniksi. Myös Twitterissä julkaistiin useita twiittejä, jotka liittyivät yleisemmin Suomen puheenjohtajakauden poliittisiin tavoitteisiin kestävyys-temaan edistämisestä. Twiittejä kestävästä kokousjärjestelyistä ei ollut tasaisesti puheenjohtajakauden aikana vaan lähinnä kahdessa ryppäessä: ensin kesäkuun lopussa liittyen julkistukseen kestävien kokousjärjestelyjen toteuttamisesta ja sitten joulukuussa, kun julkaistiin tiedote siitä, miten järjestelyissä oli onnistuttu. Twiitit seurasivat pitkälti tiedotteita. Esimerkiksi tiedote lentopäästöjen kompensoinnista julkaistiin 27.6.2019 ("Suomi kompensoi EU-puheenjohtajakauden lentopäästöt") ja tähän liittyen oli kolme twiittiä 27.6.2019. Syksyn ajan eu2019.fi-sivustolla julkaistut viestit koskivat mm. eri asioiden etenemistä neuvostoissa sekä ministereiden kannanottoja. Twiitti-rintamalla kestävästä kokousjärjestelyistä oli hiljaista. Suurempi rypäs twiittejä nähtiin 17.12.2019, jolloin julkaistiin tiedote "Suomen EU-puheenjohtajakauden kestävät kokousjärjestelyt ovat vähentäneet päästöjä merkittävästi" (Eu2019.fi 2019h). Twitter-viestintä tuntui liittyvän tiiviisti tiedotteiden jakeluun, eikä esimerkiksi spontaaneja twiittejä kokousjärjestelyistä tai kokouspaikoilta ollut.

EU2019FI-kanavalla julkaistuista 46 videosta kaksi kertoi kestävästä kokousjärjestelyistä, ja lisäksi kahdella videolla viitattiin osin kestäviin kokousjärjestelyihin (liite 3). Ensimmäinen videoista oli 27.6.2019 julkaistu ”Finland’s Presidency Will Put Sustainability First”, jolla kerrottiin konkreettisista toimista, joita kokousjärjestelyissä tehdään päästöjen vähentämiseksi. Videolla nostettiin esiin mm. kokousten keskittäminen Helsinkiin, lahjoista luopuminen ja lentopäästöjen kompensointi, julkisten liikennevälineiden käyttö sekä jätteiden määrän ja muovin käytön vähentäminen. Toinen videoista oli 13.11.2019 julkaistu ”Digital Presidency Ties and Scarfs”, joka liittyi päätökseen olla jakamatta lahjoja. Videolla kerrottiin, miten Suomi on luopunut perinteisesti jaettavista huiveista ja kravateista, mutta miten somekanavien kuviin voi hakea huivi- ja kravattitarrat. Lisäksi kestäviin kokousjärjestelyihin viitattiin videolla, jossa kerrottiin visuaalisen ilmeen luomisesta ja kierrätysajatuksen hyödyntämisestä, sekä videolla, jossa eri henkilöt toivat esiin kauden kohokohtia. EU2019FI-kanavalla julkaistiin lisäksi muita videoita, joissa pääosassa oli kestävä kehitys Suomen poliittisen agendan näkökulmasta eikä kestävien kokousjärjestelyiden kannalta. (liite 3.)

Yhteenvedon voidaan todeta, että kestävät kokousjärjestelyt olivat pääroolissa 18:ssa Twitter-, Instagram- tai YouTube-viestissä. Alla olevasta kuviosta 4 käy ilmi, mistä kestävien kokousjärjestelyiden teemoista viestejä oli, ja miten eri teemat painoutuivat eri viestintäkanavissa. Mukaan ei ole laskettu viestejä, joissa kestävät kokousjärjestelyt olivat aiheena vain osin. Eniten viestejä oli lentopäästöjen kompensoinnista, kestävästä ruokatarjoiluista sekä siitä, mitä kestävillä kokousjärjestelyillä saavutettiin eli kuinka paljon päästöt vähenivät.

Kuvio 4. Kestävät kokousjärjestelyt viesteissä.

7 Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kestäviin kokousjärjestelyihin valmistautumista, käytännön toteutusta ja järjestelyjen onnistumista EU-puheenjohtajakaudella sekä kestävästä kokousjärjestelystä viestimistä. Haastattelujen perusteella kestävyysteema tuli kokousjärjestelyihin mukaan pikkuhiljaa ja vahvistui valmistelujen edetessä, kun teemalle saatiin poliittinen hyväksyntä. Kestävässä kokousjärjestelyssä ei noudatettu tiukasti minikään tietyn oppaan, järjestön tai muun tahon neuvoja eikä järjestelyille haettu esimerkiksi sertifiointia, vaikka sellainen olisi ollut mahdollista. Päätöksiä tehtiin oman asiantuntemuksen perusteella ja ennemmin ratkaisu kerrallaan niissä raameissa, jotka käytännössä olivat mahdollisia. Rajoituksia asettivat mm. kokouspaikka, saatavilla olevat tilat, vakiintuneet käytännöt ja turvallisuusnäkökulmat. Toisaalta myös rikottiin vakiintuneita käytäntöjä, eli mm. luovuttiin lahjoista ja luotiin valtionhallintoon uutta toimintatapaa lentopäästöjen kompensatiolla.

Kestävien kokousjärjestelyiden käytännön toteutuksessa suuri painoarvo oli haastattelujen perusteella ruokavalinnoissa eli mm. kasvisruoan painottamisessa ja punaisen lihan välttämässä sekä kokousten keskittämässä yhteen paikkaan eli Finlandia-talolle. Lisäksi tärkeitä tekoja olivat liikennejärjestelyissä yhteiskuljetusten suosiminen ja kannustaminen julkisten liikennevälineiden käyttöön sekä valittu lahjattomuus, kokousten paperittomuus sekä lentojen päästöjen kompensointi. Kestävyyden toteutumista käytännön järjestelyissä ei johtanut tai valvonut kukaan yksittäinen henkilö, vaan kestävyysteemaa pidettiin yllä tiimipalaverissa ja viestinnässä ministeriöille sekä pyrittiin huomioimaan kaikissa osa-alueissa ja yksityiskohdissa.

Alla olevaan taulukkoon 2 on koottu haastatteluissa esiin nousseita tärkeimpiä EU-puheenjohtajakauden kestävien kokousjärjestelyiden käytännön toimia.

Taulukko 2. Kooste EU-puheenjohtajakaudella toteutetuista kestävästä kokousjärjestelyistä

Kokouksien määrän vähentäminen

Kestävät kokousjärjestelyt kantavaksi teemaksi

Finlandia-talon valinta kokouskiinteistöksi

- keskeinen sijainti
- kiinteistöllä ISO 14001 -sertifikaatti ja Ekokompassi

Yhteistyöhotelleilla omat ympäristöohjelmat

Ruokapalveluissa ympäristönäkökulma

- kasvisruoka, lähiruoka, luomuruoka, hanavesi
- pyrkimys ruokahävikin pienentämiseen

Päätös hankkia tavaraa pj-kaudelle mahdollisimman vähän

Hankinnoissa kestävyysnäkökulma

- kierrätysmateriaalit, kestävät materiaalit, liisaus

Benchmarking, mallin hakeminen aiemmista hyvistä käytännöistä

Kestävyysnäkökulman vieminen mahdollisimman hyvin alihankkijoille

Paperiton kokous

- sähköinen ilmoittautuminen kokouksiin
- dokumentit ja tiedotus sähköisissä palveluissa
- sähköiset informaatiotaulut Finlandia-talolla

Kestävät liikkumisjärjestelyt

- henkilökohtaisten kuljetusten vähentäminen, yhteiskuljetusten lisääminen
- biopolttoaineiden käyttö bussikuljetuksissa
- HSL-liput kokousvieraille, kannustaminen julkisten liikennevälineiden käyttöön

Kokouslahjoista luopuminen

Lentopäästöjen kompensointi

Viestintä kestävydestä sidosryhmille

Sisäinen viestintä kestävästä kokousjärjestelystä & motivointi

Vastuu kestävästä kokousjärjestelystä koko pj-sihteeristön organisaatiolla

Kokouksista aiheutuvien päästöjen laskeminen

- Gaia Consultingin laskelma

Tehtyjen toimien arvioiminen

Viestintä kestävien kokousjärjestelyiden onnistumisesta

Kestävien kokousjärjestelyjen käytännön toteutumiseen haastateltavat olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä, vaikka kaikki nostivat esiin myös epäonnistumisia. Ennen kaikkea oltiin tyytyväisiä siihen, että kestävyys ylipäänsä valittiin kantavaksi teemaksi ja nostettiin esiin. Haastatellut kokivat onnistuneensa kokousten järjestämisessä mahdollisimman kestävästi. Kestävyyden nähtiin koostuvan monista yksittäisistä valinnoista ja teoista, jotka yhdessä vaikuttivat päästöjen vähenemiseen. Suurimpana parannuskohteena pidettiin ruokahävikin vähentämistä ja tarkempaa seuraamista. Kilpailutetuissa yhteistyöravintoloissa ruokahävikkiä ei ollut ongelmia ruokahävikin kanssa, mutta ruokahävikki muodostui ongelmaksi Finlandia-talon lounasbuffetissa. Ongelmaa ratkottiin koko puheenjohtajakauden ajan, mutta asiaan olisi pitänyt voida puuttua jo kilpailutus- ja hankintavaiheessa.

Kokousjärjestelyiden onnistumisesta kertoi myös haastatteluiden tekemisen jälkeen tullut tieto, että Suomen EU-puheenjohtajakausi maksoi noin 26 miljoonaa euroa vähemmän mihin oli varauduttu. Valtioneuvoston kanslia arvioi kauden kustannusten olevan noin 55 milj. euroa, kun puheenjohtajuutta varten oli varattu 81,3 miljoonaa euroa. Puheenjohtajakauden kokonaisbudjetti oli 81,3 miljoonaa euroa, ja summa sisälsi myös henkilöstö- ja turvallisuuskuluja, ja kokousjärjestelyt olivat vain osa summasta. Valtioneuvoston kanslian mukaan säästöjä saatiin aikaan mm. rajallisella määrällä kokouksia ja tehokkailla kokousjärjestelyillä. (Valtioneuvosto 2020.)

Haastatellut viittasivat siihen, että kokousjärjestelyiden päästöt olivat laskelmien mukaan vähentyneet. Konsulttiyhtiö Gaian laskelma valmistui joulukuussa 2019. Gaia selvitti, millainen vaikutus erilaisilla kestävillä ratkaisuilla oli kasvihuonekaasupäästöihin. Laskelmaa varten tehtiin kaksi skenaariota, joista A-skenaario vastasi keskimääräisiä kokousjärjestelyjä sisältäen 300 kokousta ja noin 36 000 kokousvierasta ja B-skenaario vastasi vuoden 2019 puheenjohtajakauden toteumaa, jossa järjestettiin noin 130 kokousta ja vieraita oli noin 16 000. Kun keskimääräisen kokouskauden päästöt olivat 2 405 tCO₂e, Suomen kauden olivat 717 tCO₂e eli päästöt vähenivät 70 %. Tärkein syy päästöjen vähenemiseen oli pienempi kokousten määrä, mikä vähensi päästöjä 41 %. Lisäksi kestävien kokousjärjestelyjen vaikutuksen päästöjen vähenemisessä arvioitiin olevan 29 %. Laskelmassa arvioitiin päästöjen vähenemää ratkaisukohtaisesti. Esimerkiksi kokousten keskittäminen yhteen paikkaan vähensi päästöjä 557 tCO₂e, HSL:n lippujen jakaminen 42 tCO₂e, kokouslahjojen hankimatta jättäminen 70 tCO₂e, kestävät ruokatarjoilut 17 tCO₂e, hanaveden tarjoaminen 6,2 tCO₂e, biopolttoaineiden käyttö 7 tCO₂e, ja digitaalisten ratkaisujen hyödyntäminen kokouksissa 7,6 tCO₂e. (Eu2019.fi 2019e.)

Haastatelluilla oli eri näkemyksiä kestävästä kokousjärjestelyistä viestimisestä. Teema koettiin viestinnän kannalta innostavaksi ja kestävydestä haluttiin kertoa ylpeydellä. Toisaalta kestävydestä kertominen oli vaikeaa, koska ei haluttu välittää vääriä, kiitokuvamaisia tai harhaanjohtavia viestejä. Viestinnän haluttiin olevan avointa ja läpinäkyvää myös kestävien kokousjärjestelyiden suhteen, ja esiin nostettiin sellaisia asioita, joita ei voida ymmärtää väärin ja jotka ovat todennettavissa. Käytännössä kestävästä kokousjärjestelyistä viestinnässä nostettiin esiin mm. hanaveden käyttö, satokauden kasvikset ja lentopäästöjen kompensointi. Vaikeampia asioita viestiä olisivat olleet kasvisruoka, kierrätys tai sähkön- ja vedenkulutus, koska varsinaista faktatietoa näistä ei ollut. Osa haastatelluista olisi kaivannut kestävydestä enemmän viestintämateriaalia, mutta toisaalta puutetta ei nostettu esiin kokouskauden aikana. Mahdollisesti se jäi muiden, kiireellisempien toimien varjoon.

Kestävästä kokousjärjestelyistä lähetettyjen viestien analysointi paljasti, että kestävästä kokousjärjestelyistä viestittiin aika maltillisesti. Ne olivat pääroolissa kaikkiaan 18 viestissä, ja viestien sisältönä olivat mm. lentopäästöjen kompensointi, kestävät ruokatarjoilut ja päästöjen väheneminen näillä järjestelyillä koko puheenjohtajuuskauden aikana.

Alla olevaan kuvioon 5 on koottu kestävien kokousjärjestelyiden keskeisimmät osa-alueet ja samalla on arvioitu tutkimuksessa kerätyn tiedon pohjalta, miten puheenjohtajakaudella onnistuttiin eri osa-alueilla. Vihreällä pohjalla olevissa osa-alueissa onnistuttiin hyvin ottaen huomioon esimerkiksi lainsäädännön tai tarjonnan asettamat rajoitukset. Kokousten määrää vähennettiin ja hankinnoissa huomioitiin kestävyys ja lahjoista luovuttiin. Kokouskiinteistön valinta osoittautui kestäväksi ja yhteistyöhotellit mm. sijaitsivat lähellä ja noudattivat omia ympäristöohjelmiaan. Liikkumisratkaisut toteutettiin mahdollisuuksien rajoissa mahdollisimman kestävästi. Vastuu kestävyystoimista kokousorganisaatiossa oli kaikilla, mitä haastatellut pitivät hyvänä ratkaisuna. Kokoukset toteutettiin ilman printattua materiaalia hyödyntämällä sähköisiä järjestelmiä. Kokousosallistujien lentopäästöt kompensoitiin, ja käytännössä kompensointi kattoi lopulta myös kokousjärjestelyiden päästöt. Kokousten ympäristövaikutuksia ja hiilidioksidipäästöjä selvitettiin Gaia Consultingin toimesta ja konsulttiyhtiö teki toteutuneista päästöistä laskennan.

Keltaisella pohjalla olevissa osa-alueissa puolestaan oli eniten parannettavaa. Kestävyys olisi voitu huomioida järjestelmällisemmin jo sopimuksissa alihankkijoiden kanssa. Ruokapalveluissa onnistuttiin mm. kasvisruoan ja hanaveden tarjoamisen kannalta, mutta ruokahävikin kanssa taisteltiin koko kokouskauden ajan. Kestävien kokousjärjestelyiden eri toimista olisi voitu viestiä enemmän ja viestiä ulottaa laajemmin eri sidosryhmille. Ympäristöjärjestelmän- tai standardin käyttämättä jättämiselle löytyi haastatteluissa perustelut,

mutta käyttö olisi lisännyt järjestelmällisyyttä, mitattavuutta ja vertailtavuutta. Jätteiden määrän arviointi ja kierrätyksen seuraaminen oli lähinnä alihankkijoiden vastuulla, ja siihen olisi myös voitu puuttua tarkemmin. Joillain osa-alueilla onnistuttiin erinomaisesti, joidenkin osa-alueiden kohdalla on haastavaa arvioida, oliko toimissa parannettavaa vai voidaanko todeta, että niissä onnistuttiin niin hyvin kuin mahdollista, joten oheinen arvio on enemmän suuntaa antava.

Kokousten määrä	Kestävät hankinnat	Sopimukset alihankkijoiden kanssa	Kokouskiinteistön valinta sijainti, kierrätys, energiankulutus, catering, johto
Ruokapalvelut luomu, lähiruoka, kasvisruoka, reilu kauppa, hanavesi, ruokahävikki, jätteiden kierrätys	Hotellien valinta sijainti, ympäristöohjelmat	Liikkumisratkaisut	Kestävyystiedon viestintä
Vastuu kestävyystoimista kokousorganisaatiossa	Tietoisuuden lisääminen kestävyydestä sidosryhmille	Paperin vähentäminen, sähköiset palvelut	Ympäristöjärjestelmän käyttö
Jätteiden määrän ja kierrätyksen suunnittelu ja seuraaminen	Kokouksesta aiheutuvien päästöjen kompensointi	Ympäristövaikutusten mittaaminen, hiilijalanjäljen laskeminen	Toteutuneiden päästöjen laskeminen

Kuvio 5. Kestävien kokousjärjestelyiden onnistuminen eri osa-alueilla

8 Johtopäätökset ja tutkimuksen luotettavuus

Luvun alussa kerrotaan tutkimuksen johtopäätökset ja pohditaan tutkimuksen tuloksia. Toisessa alaluvussa arvioidaan tutkimuksen onnistumista ja luotettavuutta, tutkimustyössä kohdattuja haasteita ja omaa oppimista sekä esitetään jatkotutkimusideoita ja ajatuksia tutkimuksen hyödyntämiseen.

8.1 Tutkimuksen johtopäätökset

Aiempien tutkimusten perusteella kokousten kestävyyttä voidaan parantaa mm. vähentämällä kokousvieraiden matkustamista ja suosimalla julkisia liikennevälineitä, suosimalla kasvisruokaa sekä paikallista ja sesongin mukaista ruokaa, käyttämällä hanavettä pulloveden sijaan, lisäämällä jätteiden kierrätystä, parantamalla kokouskiinteistön energiatehokkuutta, suosimalla ympäristöystävällisiä hotelleja, vähentämällä printattua kokousmateriaalia ja tarjoamalla vieraille tietoa kestävästä kokousjärjestelyistä. Haastattelujen perusteella monet aiemmissa tutkimuksissa suositelluista keinoista olivat käytössä myös puheenjohtajakauden kokouksissa. Haastattelujen perusteella jäi epävarmaksi, kuinka paljon tehdyt ratkaisut nojasivat tutkimustietoon ja suosituksiin. Niihin päädyttiin aluksi yleisestä ymmärryksestä ja käytännön syistä, ja vasta IPCC:n ilmastoraportin jälkeen kestävyden teema nousi vahvemmin esiin ja siihen pyrittiin tietoisesti. Tutkimuskirjallisuudessa suositellaan vahvasti kestävien kokousjärjestelyiden standardisoimista tai sertifikaattien hakemista toiminnalle. Sertifikaattia järjestelyille ei haluttu hakea eikä valintoja tehdä ennalta valitun tarkistuslistan tai ohjekirjan perusteella, koska tiedettiin, että käytännössä kaikkia ulkopuolisen tahon vaatimuksia ei voitaisi ehkä saavuttaa. Tanska oli kuitenkin hakenut puheenjohtajuuskautensa kokousjärjestelyihin sertifikaatit, joten mitenkään mahdotonta se tuskin olisi ollut Suomellekaan. Mahdollisia olisivat olleet mm. ISO 14001 - tai ISO 20121-standardi, Ekokompassi-sertifikaatti, EU Ecolabel, Joutsenmerkki, EMAS tai WWF:n Green Office. Kestävyysteema oli näkynyt kokousjärjestelyissä vahvasti Tanskan ja Irlannin kausilla vuosina 2012 ja 2013, mutta sitten innostus tuntui hiipuvan vuosiksi, eikä esimerkiksi tutkimuskirjallisuudessa näkynyt viittauksia muiden puheenjohtajuusmaiden viireisiin tai kestäviin järjestelyihin. Euroopan komission vuonna 2018 julkaisemassa opissa kuitenkin tarjottiin komission työntekijöille ohjeita kestäviin kokousjärjestelyihin, ja komissio halusi toimia esimerkkinä EU-jäsenmaille ja luoda minimitason kestäville kokousjärjestelyille. Opasta saatettiin hyödyntää myös Suomen kokousvalmisteluissa, mutta asia ei noussut haastatteluissa esiin. Sen sijaan puhuttiin mallin hakemisesta mm. ulkoministeriön käytännöistä.

Oppaita, muistilistoja ja tutkimuksia kestävästä kokousjärjestelystä oli julkaistu maailmalla runsaasti ennen vuotta 2019, mutta haastatteluissa ei noussut juurikaan esiin tiettyjen oppaiden tai ohjeistusten nimiä, joita olisi noudatettu. Olisiko kokousjärjestelyitä voinut toteuttaa vielä järjestelmällisemmin ja enemmän tutkimustietoon peilaten ja sieltä tukea hakien? Lopputulos olisi tuskin poikennut suuresti toteutuneesta, mutta tarkkojen tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen seuranta olisi ehkä tuonut järjestelyihin uuden ulottuvuuden ja tahtotilan, sekä tarjonnut hyödyllistä tietoa tuleville järjestelyille. Toisaalta monilla haastatelluilla oli entuudestaan vahvaa osaamista kestävästä kokousjärjestelystä, eikä tarvetta asian opiskelulle ollut. Valtionhallinto myös tarvitsisi omat ohjeet sen sijaan, että käyttöön otettaisiin jonkin kansalaisjärjestön ja ulkopuolisen organisaation ohjeet.

Tutkimuskirjallisuudessa kehoitetaan kestävien toimien tilastoimiseen, datan keräämiseen ja toimien raportointiin. Kestävyyden järjestelmällisempi seuranta olisi edellyttänyt lisää aikaa ja resursseja. Kokousjärjestelyiden budjettia oli pienennetty vuodesta 2006 eikä kestäviin järjestelyihin esimerkiksi nimetty erillistä vastuuhenkilöä. Kokousvieraiden matkustamisesta aiheutuvien hiilidioksidipäästöjen laskemiseen olisi tarjolla useita erilaisia työkaluja, joita esiteltiin luvussa 3. Näitä ei käytetty, ja ensisijaisena syynä oli, että päästöjä lähdettiin kompensoimaan lahjoihin budjetoidulla summalla eikä arvioimalla matkustamisesta syntyvien päästöjen määrää. Lisäksi resursseja erillisten laskelmien tekemiseen ei ollut. Finlandia-talo osoittautui kestävien periaatteiden mukaiseksi kokouspaikaksi, mutta kiinteistön energiankulutuksesta, jätteiden lajittelusta tai veden kulutuksesta ei saatu tarkkaa tietoa, jota olisi voitu hyödyntää mm. raportoinnissa. Kokouskiinteistön lämmitys aiheuttaa suuren osan energiankulutuksesta, mutta käytännössä kokouskaudella ei voitu seurata esimerkiksi huonelämpötilan muutosten suoraa vaikutusta energiankulutukseen, koska ajantasaista ja tarkkaa tietoa ei ollut saatavilla. Myöskään tietoa kokousosallistujien hiilijalanjäljestä Finlandia-talolla ei ollut saatavilla.

Kestävien kokousjärjestelyiden oppaissa listataan oikeita ja väriä toimia. Mustavalkoisessa maailmassa kokousjärjestäjä voi vain valita parhaat ratkaisut loputtamasta määrästä eri vaihtoehtoja. Käytännössä kokousjärjestäjä voi kuitenkin törmätä erilaisiin esteisiin tai rajoituksiin. Esimerkiksi Helsingissä oli käytännössä vain rajallinen määrä tarpeeksi suuria kokoustiloja. Oppaissa voidaan neuvoa valitsemaan parhaat ratkaisut, mutta käytännössä valinnanmahdollisuudet voivat olla rajatut. Hankintalaki mahdollistaa ja velvoittaa kestävyysnäkökulman ottamisen huomioon julkisissa hankinnoissa. Puheenjohtajakaudella huomioitiin kestävyysnäkökulma hankinnoissa ja lisäksi uusia hankintoja pyrittiin tekemään mahdollisimman vähän. Kaikkea ei ollut kuitenkaan mahdollista kilpailuttaa kestävyysnäkökulma ykkösprioriteettina.

Vastuullisista ruokavalinnoista oli ohjeistettu mm. ELO-säätiön ja valtioneuvoston kanslian oppaassa, ja haastattelujen perusteella ruokalajien valinnoissa toteutuivat vastuullisuus- ja kestävyysnäkökulmat. Parannettavaa oli kuitenkin mm. ruokahävikin minimoimisessa, ylijäämätuotteiden hyödyntämisessä ja vieraiden odotuksien huomioimisessa, joihin oppaassa kannustettiin. Haastatteluista nousi esiin pettymys siihen, että kestävässä ruokajärjestelyissä ei onnistuttu kaikilta osin niin hyvin kuin olisi haluttu ja ruokahävikkiä oli vaikea pienentää. Haastatellut nostivat tämän esiin yhtenä asiana, jossa olisi pitänyt toimia toisin. Kirjattuja toimia olisi pitänyt edellyttää jo hankintavaiheessa. Käytännössä hankalaksi asiaksi osoittautui mm. ruokailijoiden määrän arvioiminen. Ravintolat ja catering-yhtiöt toivovat yleensä varmistuksen ruokailijoiden määrästä 7–14 vuorokautta aikaisemmin, mutta kokouksen osallistujamäärä voi elää vielä tämän jälkeen. Jos resursseja olisi, Lyytistä voisi seurata osallistujien lentojen tulo- ja lähtöaikoja, ja arvioida sen perusteella ruokailijoiden määrää eri aterioilla. Käytännössä ruokailijoiden ja tilattavan ruuan määrän tarkka arvioiminen voi olla hyvin haasteellista. Myös lautashävikin määrä nousi esiin haastatteluissa ja herätti kysymyksiä siitä, mitä ulkomaisille vieraille kannattaa tarjota. Jos tarjolla on suomalaisia erikoisuuksia ja perinneruokia, syntykö enemmän lautashävikkiä, jos ruoka on liian eksoottista. Jatkossa myös hävikkiruuan parempaan hyödyntämiseen voisi löytyä uusia käytäntöjä ja teknisiä ratkaisuja.

Viestinnässä kestäviä kokousjärjestelyitä tuotiin esiin, mutta ei niin voimakkaasti kuin tutkimuskirjallisuudessa kannustetaan tekemään. Kestävien kokousjärjestelyiden oppaissa kannustetaan mm. osallistamaan kokousvieraita kestävyden teemaan, mahdollistamaan vieraille omien kestävien ideoiden esiin tuominen ja visualisoimaan kokouspaikalle päästöjen väheneminen. Esimerkiksi Pasanen kehotti suuntaamaan viestin vastuullisuudesta suoraan asiakkaille ja kertomaan toiminnasta selkein termein ja tunteisiin vetoavasti. Oliko Suomenkin pitänyt mainostaa valittua linjaa enemmän? Suomalaisella vaatimattomuudella päädyttiin tekoihin eikä turhiin puheisiin. Toisaalta tämä on ymmärrettävää valti-onhallinnon kokouksissa, joissa ei ole tarvetta markkinoida mitään, vaan mahdollistaa yhteisten asioiden hoito toimivilla kokouskäytännöillä. Viestinnän tärkein tavoite oli kertoa kokousten asiasisällöstä, valmistelusta ja päätöksistä, eikä varsinaisesti kokousjärjestelyistä, jolloin kokousjärjestelyistä viestiminen jäi vähäiseksi. Tutkimuskirjallisuuden perusteella viestiä kokousjärjestelyiden kestävydestä pitäisi välittää ennen kokouksia, kokousten aikana ja kokousten jälkeen (Henderson & McIlwraith 2013, 143–145; UNEP 2009, 15–16). Viestiä kestävästä kokousjärjestelystä vietiin sidosryhmille kotisivujen kautta sekä mediatiedotteilla ja some-kanavissa. Kokousvieraille kerrottiin käytännön järjestelyistä mm. PIN:n kautta ja puheenjohtajuussihteeristön henkilöstö ja ministeriöiden yhteyshenkilöt kävivät aktiivista viestienvaihtoa kestävästä kokousjärjestelystä ennen kokouksia ja kokouskaudella. PIN:ssä oli kestävästä kokousjärjestelystä lyhyt maininta. Jatkossa PIN:ssä

voisi olla esimerkiksi linkki, jonka kautta pääsisi lukemaan lisää käytännön toimista. Tutkimuksessa ei käynyt ilmi, että viestintää kestävästä kokousjärjestelystä olisi aktiivisesti seurattu kokouskaudella. Haastatteluista nousi esiin arvioita sisäisestä viestinnästä ja sen onnistumisesta sekä epävirallisesta viestinnästä puheenjohtajuussihteeristön ja ministeriöiden välillä. Sisäisessä viestinnässä kestävät järjestelyt olivat hyvin esillä. Viestintää ministeriöiden suuntaan kuvailtiin jatkuvaksi työmaaksi, jossa jouduttiin perustelemaan valitua kestävyysteemaa ja muistuttamaan valitusta linjasta.

Kestävät kokousjärjestelyt olivat Twitter-, Instagram- ja YouTube-viesteissä pääteemana 18:ssa viestissä. Kestävät kokousjärjestelyt olivat teema, jota Suomi olisi voinut nostaa rohkeammin ja ylpeämmin esiin puheenjohtajakautensa johtotähtenä. Asiasta viestittiin kuitenkin melko koruttomasti ja vaatimattomasti. Toisaalta viestintälinja sopi Suomen käytännönläheiseen lähestymistapaan. Sen sijaan että korostettaisiin vihreää puheenjohtajakautta, haluttiin pienillä arkisilla käytännön teoilla toteuttaa vihreää puheenjohtajuutta. Twitter-viestintä linkittyi mm. tiedotteiden julkaisuun ja Twitter oli kanava asiantiedon välittämiseen. Twitteriä ei hyödynnetty suoraan kestävästä kokousjärjestelystä viestimiseen eikä esimerkiksi spontaanien tai hauskojen viestien välittämiseen kokouspaikalta. Jälkikäteen ajateltuna Twitterissä olisi voitu välittää pieniä yksityiskohtia kestävästä kokousjärjestelystä. Esimerkiksi kerran kuussa knoppitietoa tyyliin: Tiesitkö, että kokoukset on keskitetty Helsinkiin ja Finlandia-talolle, jotta päästöjä syntyy vähemmän. Tiesitkö, että Suomen juomavesi on niin puhdasta, että kokouksissa juodaan hanavettä. YouTube-videoita kestävästä kokousjärjestelystä oli kaksi, ja lisäksi kahdella videolla niihin viitattiin lyhyesti. Kokousjärjestelyiden eri osa-alueista olisi mahdollisesti voinut tehdä videoita, joissa olisi nostettu esiin eri toimia ja niiden vaikutusta päästöihin. Esimerkiksi lahjattomuuden linjasta oli saatu aikaan hauska video virtuaalisista kokouskravateista ja -huiveista, ja vastaavia olisi voinut ehkä tehdä kasvisruoasta, hanavedestä, julkisista liikennevälineistä jne. Instagramissa nostettiin esiin mm. kokouksien kasvisruokaa.

Haastatellut pohtivat myös kokousjärjestelyiden tulevaisuutta. Keinoiksi nähtiin mm. kokousten määrän vähentäminen, liikkumismuotojen vähäpäästöisyys, ruokatarjoilut, uusiuuvan energian osuuden lisääminen ja ylipäänsä jatkuva toiminnan kehittäminen. On mielenkiintoista nähdä, kuinka paljon kokoukset tulevat muuttumaan tulevaisuudessa ja tarvitaanko kasvokkain tapaamista ja kokouksia jatkossa. Opinnäytetyötä kirjoittaessani koronavirus levisi maailmanlaajuisesti epidemiaksi, joka sai ihmiset perumaan matkojaan ja massatapahtumia ja kokouksia peruttiin tartuntojen estämiseksi. Epidemia sai ihmiset hakemaan uusia ratkaisuja yhteydenpitoon, kun kasvokkainen tapaaminen ei karanteenien ja taudin välttelyn vuoksi onnistunut. Epidemian myötä Skype-kokoukset, videokonferenssit, webinaarit ja muut teknologiset ratkaisut yleistyvät. Jatkossa etäkokouksia voidaan

suosia ympäristöystistä. Ihmiset kaipaavat kuitenkin edelleen ihmiskontaktia ja yksi kokoustamisen muoto voisi olla eräänlainen välimuoto, jossa kokoonnutaan pienryhmissä ja katsotaan esimerkiksi ryhmissä videoluentoja ja asiantuntijoiden puheenvuoroja. Tämä vähentäisi lentämistä ja pienentäisi hiilijalanjälkeä.

Tehokkain keino pienentää kokousvieraiden lentämisestä aiheutuvia päästöjä on jättää kokous järjestämättä. Suomi pyrki omalla EU-puheenjohtajakaudellaan vähentämään kokousten määrää ja valmistelutyössä hyödynnettiin etäyhteyksiä ja etäkokouksia (Eu2019.fi 2019a). EU-asioiden alivaltiosihteeri Jori Arvosen mukaan digitaalisilla työvälineillä on mahdollista tehostaa neuvoston työtä ja vähentää tarvetta perinteisille työryhmäkokouksille, joihin matkustaminen pääkaupungeista vie aikaa ja rahaa ja aiheuttaa päästöjä. Suomi onkin käynnistänyt prosessin, jonka tavoitteena on lisätä videoneuvottelujen käyttöä neuvoston työryhmäkokouksissa. (Eu2019.fi 2019i.)

Tutkijat Henderson ja McIlwraith puhuivat kokousten kolmesta vastuullisuusnäkökulmasta, eli resurssien säästeliään käytön lisäksi positiivisen muutoksen luomisesta yhteisöön ja jopa positiiviseen hiilijalanjälkeen pyrkimisestä, sekä toimimisesta vastuullisuuden katalysaattorina niin, että saadaan aikaan muutosta kokousvieraiden käyttäytymisessä (Henderson & McIlwraith 2013, 21–22). Puheenjohtajakauden kokousjärjestelyissä onnistuttiin erinomaisesti päästöjen kompensoinnissa ja hiilijalanjäljen pienentämisessä. Jatkossa eniten parannettavaa voisi julkisella sektorilla olla toimimisessa vastuullisuuden ja kestävyden edelläkävijänä ja esimerkkinä. Jo nyt esimerkkinä toimittiin mm. luopumalla lahjoista, vähentämällä kuljetuksia ja muuttamalla ruokatarjoiluja kasvispainotteiseksi. Kokousjärjestelyiden kautta voitaisiin jatkossa saada aikaan enemmänkin muutosta kokousvieraiden käyttäytymisessä.

On vaikeaa nähdä, että kokousjärjestelyissä voitaisiin enää palata vanhaan entiseen ei-kestävään tapaan. Esimerkiksi Euroopan komissio haluaa toimia esimerkkinä jäsenmaille kestävien kokousten järjestämisessä ja tarjoaa oppaassaan neuvoja kokousten negatiivisten ympäristövaikutusten minimoimiseksi ja positiivisten vaikutusten kasvattamiseksi. Toki ympäristötoimet ovat hyvin eri vaiheessa eri EU-maissa. Osa asioista tuntuu itsestään selviltä, kun niitä katsotaan suomalaisin silmin, mutta toisissa EU-maissa saatetaan olla vasta ympäristötietoisuuden alussa, ja kestävät kokousjärjestelyt voivat tuntua haastavilta ja vierailta. Komission asettama linja ja Suomen puheenjohtajakaudella nähdyt kestävät kokousjärjestelyt saattavat olla jatkossa minimitaso, eli edes tämä pitää tehdä, ja jatkossa pyrkiä vielä parempaan. Mitä se parempi voisi olla, siihen oli haastateltavillakin vaikea löytää vastauksia. Komissio nostaa oppaassaan esiin mm. ympäristövastuullisuuden tietoisuuden kasvattamisen ja tapahtuman kestävydestä viestimisen sidosryhmille (Euroopan

komissio 2018, 14–15). Voisiko tämä olla kokouksille yksi tulevaisuuden suunta? Suomi ei halunnut kokouksissa tuoda näyttävästi esiin kestävyyttä, mutta ehkä sitä jatkossa nostetaan esiin, vieraita kannustetaan hyviin tekoihin, ja saadaan ympäristöhenki tarttumaan kaikkiin. Kukaan ei heitä ruokaa sekaroskikseen, kun näkee, että muutkaan eivät heitä.

Tutkijoiden mukaan hallitukset ovat todennäköisesti ensimmäisten joukossa vaatimassa kokousjärjestäjiltä kestävyiden huomioimista, ja kokousjärjestäjien ei pidä odottaa markkinakysynnän syntymistä kestäville kokousjärjestelyille, vaan toimia asiassa etupainotteisesti (Razaq, Walters & Rashid 2015, 411–412). Kokousjärjestelyissä haluttiin toimia juuri näyttämällä hyvää esimerkkiä muille EU-maille. Suomessa hallitus ei ollut varsinaisesti vaatimassa kestäviä järjestelyjä, vaan antoi poliittisen hyväksynnän EU-puheenjohtajuus-sihteeristössä jo tehdylle suunnannäyttämiseksi.

Jäivätkö Suomen kestävät kokousjärjestelyt elämään ja innostuivatko seuraavat jäsenmaat niistä Suomen toiveiden mukaisesti? Suomelta puheenjohtajuus siirtyi Kroatialle, jonka puheenjohtajasivustolla ollut mitään mainintoja kestävästä kokousjärjestelystä (Eu2020.hr). Saksan puheenjohtajakausi oli 1.7. –31.12.2020, ja Saksa kertoi ottavansa kokousjärjestelyissä mallia mm. Suomesta ja Itävallasta ja tekevänsä puheenjohtajakaudestaan ilmastoneutraalin. Kaikkien noin 500 tapahtuman suunnittelussa aiottiin ottaa huomioon kestävyysstandardit. Saksa kertoi luopuvansa lahjojen jaosta tapahtumissa, suosivansa paikallista ruokaa ja kasvisruokaa sekä hanavettä, vähentävänsä jätteiden määrää sekä arvioivansa kokouspaikkojen ja hotellien ympäristöystävällisyyttä. Lisäksi Saksa kertoi kompensoivansa tapahtumien kaikki kasvihuonekaasujen päästöt, joita ei voitu välttää. Muun muassa kaikista puheenjohtajakauden tapahtumista aiheutuvat päästöt oli ennakkoon laskettu. Saksa laski puheenjohtajuuskauden päästöjen olevan 71 519 tonnia Co2-eq. (Eu2020.de s.a. a; Eu2020.de s.a.b.) Koronaviruspandemian vuoksi suurin osa tapahtumista jouduttiin todennäköisesti perumaan ja järjestämään etäkokouksina, joten kokouksista aiheutuvat päästöt jäivät todennäköisesti selvästi laskettua pienemmiksi.

Kestävempien kokousjärjestelyiden yleistyminen edellyttää paitsi muutoksia järjestelyissä, myös muutoksia yksittäisten ihmisten asenteissa. Nähtäväksi jää, kuinka paljon voidaan vaatia ja edellyttää kokousvieraita muuttamaan käyttäytymistään ja asennoitumistaan järjestelyihin. Haluaako kokousvieras olla tähti ja tulla notkuvien pöytien ääreen, vai voisiko hän ilahtua niukemmasta ruokapöydästä, jossa on selvästi huomioitu hävikki. Voisiko vieras kävellä kokouspaikalta oheisohjelmiin sen sijaan, että odottaa valmiiksi järjestettyä kuljetusta? Voidaanko odottaa, että kokousvieras muistaa perua osallistumisena illalliselle, lounaalle, tai retkelle, jotta häntä varten ei turhaan varata ruokaa ja kuljetusta? Ehkä

ihmisten oma vastuunotto ja ymmärrys oman käyttäytymisen seurauksista kasvaa tulevaisuudessa.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja tutkimustulosten hyödyntäminen

Arvioin tutkimuksen onnistuneen hyvin ja katson saavuttaneeni tutkimukselle asetetut tavoitteet. Haastatteluihin valittu kuuden henkilön kohdejoukko vastasi tutkimuskysymyksiin avoimesti ja tarjosi runsaasti tietoa tutkimuskysymyksiin. Tutkimusaineistosta muodostui monipuolinen, ja aineiston avulla kyettiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Työssä noudatettiin Haaga-Helian opinnäytetyön raportointiohjetta sekä hyvää tieteellistä käytäntöä. Haastateltujen anonymiteetti pyrittiin turvaamaan ja lähteisiin viitattiin asianmukaisesti. Aineiston analyysissä noudatettiin ohjeita laadullisen aineiston oikeasta analyysitavasta.

Tutkimuksen idea ja tarkempi aihe kehittyivät työskennellessäni EU-puheenjohtajuussihteeristössä, ja työ sai alkunsa syksyllä 2019. Luin tutkimuskirjallisuutta, taustamateriaalia ja sisäisiä dokumentteja syksyn 2019 aikana. Aiemmat opintoni matkailualalta helpottivat tutkimuksen aihepiirin sijoittamista laajempaan kehykseen ja tutkimuksen aihe kiinnosti henkilökohtaisesti. Opinnäytetyöprosessin aikana opin haastattelujen tekemistä ja litteointia ja tutkimusaineiston tieteellistä ja systemaattista analysointia. Sain syvemmän ja laajemman ymmärryksen kokousjärjestelyiden käytännön toimista, haasteista ja toimien vaikutuksesta sekä siitä, miten viestintä on erilaista valintojen tekemistä ja miten eri viestintäkanavia voidaan hyödyntää. Oma osaamiseni tapahtumajärjestämisessä kasvoi, kun pääsin perehtymään tarkemmin tapahtumajärjestämisen eri osa-alueisiin ja käytännön haasteisiin.

Olin valmistautunut tutkimuksen tekemiseen lukemalla kirjallisuutta laadullisen tutkimuksen vaiheista, mutta käytännön tutkimustyössä tuli silti vastaan useita haasteita. Tutkimuskirjallisuutta ja teoriaa tutkimusaiheesta olisi voinut lukea ennen tutkimuskysymysten tekoa vieläkin enemmän. Haastatteluiden teon jälkeen tietoperustasta nousi vielä teemoja, joista olisi ollut kiinnostavaa kuulla haastateltujen näkemyksiä. Osa kysymyksistä oli myös epärelevantteja tai kaikilla haastatelluilla ei ollut sanottavaa kaikkiin kysymyksiin. Toisaalta haastatellut innostuivat puhumaan paljon sellaisesta, mitä ei kysytty. Olin haastateltujen kollega samassa työyhteisössä ja koin, että haastatellut puhuivat avoimesti, rehellisesti ja kriittisesti myös vaikeista asioista. Jos olisin tehnyt haastatteluja ulkopuolisena, epäonnistumisia olisi saatettu kaunistella tai jättää kertomatta. Haastatteluiden tekemiseen olisi voi-

nut valmistautua vielä paremmin, ja jokainen haastatteluista oli omanlaisensa. Tutkimuksen alkuperäinen rakenne meni osittain uusiksi haastattelujen jälkeen. Tämä on toisaalta tavallista laadulliselle tutkimukselle, sillä laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesin testaaminen, vaan aineiston monipuolinen tarkastelu, eikä tutkija määritä sitä mikä on tärkeää, vaan tärkeät teemat nousevat aineistosta (Hirsjärvi, Remes & Sarajärvi 2007, 160).

Haastatteluiden tekemisen ja tutkimuksen kirjoittamisen välissä oli vuoden mittainen tauko, mikä ei ollut hyväksi tutkimuksen tekemiselle. Haastattelut oli litteroitu ja haastatteluvastaukset luokiteltu heti niiden tekemisen jälkeen, joten ne olivat tarkasti dokumentoituina. Instagram-, Twitter- ja YouTube-materiaali oli myös taulukoituna ja analysoituna, mutta vuoden aikana julkaisuja oli poistettu EU2019.FI-tililtä, joten niihin ei voinut enää palata. Onneksi tarvetta palata alkuperäisiin viesteihin ei ollut. Osittain tutkimuksen kirjoittamisen viivästyttämisestä ja etäisyyden ottamisesta oli myös hyviä puolia. Pystyin seuraamaan Suomen kokouskäytäntöjen jatkuvuutta seuraavissa kokousmaissa ja koronapandemian takia tapahtumatoimiala mullistui täysin, mikä toi haastateltujen näkemykset tulevaisuuden kehityksestä uuteen valoon.

Tutkimus onnistui myös validiteetin näkökulmasta eli tutkimusmenetelmällä ja aineistolla pystyttiin tutkimaan haluttua asiaa. Haastatteluaineiston avulla saatiin riittävästi tietoa kestäviin kokousjärjestelyihin valmistautumisesta, toteutuksesta sekä onnistumisesta ja haastattelujen sekä Twitter-, Instagram- ja YouTube-aineiston avulla saatiin tietoa kestävien kokousjärjestelyiden viestinnästä. Aineistoa oli riittävästi ja useat kokousjärjestelyistä vastaanneet pääsivät ääneen. Haastattelut tehtiin puheenjohtajakauden lopulla, jolloin olin toiminut viiden kuukauden ajan viiden haastateltavan työtoverina. Välillemme oli jo ehtinyt syntyä luottamuksellinen suhde ja arvioin, että kaikki haastateltavat puhuivat avoimesti ja suoraan asioista. Tarvetta esimerkiksi epäkohtien tai epäonnistumisten salailuun ei ollut, koska näistä oli puhuttu jo aiemmin tiimin sisällä avoimesti. Lähinnä riskinä oli, jäikö jotain itsestäänselvyyksiä kysymättä tai sanomatta ääneen, kun tein haastatteluja ollessani itse saman tiimin jäsen. Myös haastatellut arvioivat toimintaa organisaation sisäältä käsin, mutta uskon, että haastateltavat osasivat objektiivisesti arvioida järjestelyiden onnistumista. Aineistosta nousi sekä yhtäläisiä näkemyksiä että ristiriitaisia kommentteja, ja pyrin tuomaan ne kaikki selvästi esiin sekä nostamaan suorilla sitaateilla esiin haastateltujen oman äänen.

Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan mm. tutkimustulosten toistettavuutta ja kykyä antaa ei-sattumanvaraisia vastauksia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226). Kuuden

asiantuntijan haastattelu tarjosi riittävän laajan otoksen tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi. Haastateltaviksi valitut henkilöt olivat asiantuntijoita sekä yleisesti kokousjärjestelyissä että järjestelyiden eri osa-alueiden asiantuntijoita, ja pystyivät tarjoamaan tietoa, jota olisi ollut muualta mahdotonta saada.

Tässä tutkimuksessa ei ollut mahdollisuutta perehtyä laajemmin eri kokousjärjestäjien ratkaisuihin kestävässä kokousjärjestelyissä. Tulevissa tutkimuksissa voisi olla antoisaa perehtyä esimerkiksi benchmarkingin keinoin eri kokousjärjestäjien, kuten Messukeskuksen tai Marina Congress Centerin valintoihin ja niiden toimivuuteen. Valtionhallinnolle ja julkishallinnolle yleensä voisi luoda ohjeet kestäviin kokousjärjestelyihin. Tutkimukseni perusteella ohjeissa tulisi huomioida erityisesti hankintavaihe ja ohjeiden tulisi kattaa kaikki kokousten osa-alueet.

Tämä tutkimus tarjoaa käytännön tietoa ja esimerkkejä toimista, joita kestävässä kokousjärjestelyissä kannattaa ottaa käyttöön. Samalla se nostaa esiin haasteita ja ongelmakohtia, joihin kokousjärjestelyissä on syytä varautua – käytännön järjestelyissä törmätään erilaisiin esteisiin ja joudutaan etsimään vaihtoehtoisia parhaita ratkaisuja. Tutkimuksen perusteella kokousten järjestäminen ympäristön kannalta mahdollisimman kestävällä tavalla ei vaadi valtavia taloudellisia panostuksia. Oppaita järjestelyihin on löydettävissä, joten osaamisen puutteen sijaan kyse on enemmän tahdon puutteesta tai vanhoihin käytäntöihin takertumisesta. Tutkimuksen perusteella kestävä toiminta ei ole vaikeampaa tai kalliimpaa ja useilla pienillä valinnoilla saadaan aikaan suuri lopputulos ja vaikutus. Ei ole olemassa mitään estettä sille, miksi kaikkia kokouksia ei jatkossa järjestettäisi mahdollisimman kestävästi. Tutkimuksen perusteella voidaankin suositella kestävien kokousjärjestelyiden ottamista käyttöön laajemmin julkishallinnossa. Käytäntöjen ei tarvitse olla kiveen hakattuja, vaan kokousjärjestelyiden eri osa-alueilla voidaan toteuttaa kulloinkin parhaita ratkaisuja. Jokaiselta osa-alueelta on mahdollista löytää parannettavaa, oli se sitten siirtymistä pelkästään julkisten liikennevälineiden käyttöön, lähi- ja kasvisruoan tarjoamista, energiatehokkaampien kokouskiinteistöjen etsimistä tai kokousten määrän vähentämistä. Julkiset toimijat voivat olla suunnannäyttäjiä ja esimerkkejä yksityiselle puolelle ja toimialalle yleensä. Julkisten kilpailutusten kriteereiden kautta voidaan myös asettaa alalle yleisemmin normeja ja toimintatapoja.

Lähteet

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Vastapaino. Jyväskylä.

Asikainen, H-M. 2006. Toimiston ympäristöasiat. Teoksessa Sarkkinen, S. (toim.). Ympäristövastuu työpaikalla, s. 10–117. Edita Prima Oy. Helsinki.

Business Finland 2019. Suomi on kiinnostava kongressikohde. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/tutkimukset-ja-tilastot/kongressitilastot/>. Luettu 4.1.2020.

Business Finland s.a. a. Taattua laatua. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/vastuullisuus/sertifioinnit--ohjelmat>. Luettu 3.1.2020.

Business Finland s.a. b. Matkailutoimijoiden yhteinen kannanotto. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/vastuullisuus/kestavan-matkailun-periaatteet>. Luettu 6.1.2020.

Business Finland s.a. c. Vastuullisen matkailun puolesta. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/vastuullisuus/sustainable-travel-finland>. Luettu: 5.2.2021.

Congress Network Finland 2018 a. Helsinki sijoittui kongressikaupunkien kestävyysvertailussa viidenneksi. Luettavissa: <https://cnf-ry.fi/ajankohtaista/helsinki-sijoittui-kongressikaupunkien-kestavyysvertailussa-viidenneksi/>. Luettu 12.2.2021.

Congress Network Finland 2018 b. Finlandia-talo voitti maailman parhaiden tapahtumatalojen kisan. Luettavissa: <https://cnf-ry.fi/ajankohtaista/finlandia-talo-voitti-maailman-parhaiden-tapahtumatalojen-kisan/>. Luettu 10.2.2021.

Congress Network Finland 2020. Suomi on kuuma kongressimaa – viime vuonna järjestettiin kongresseja enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Luettavissa: <https://cnf-ry.fi/ajankohtaista/suomi-on-kuuma-kongressimaa-viime-vuonna-jarjestettiin-kongresseja-enemman-kuin-koskaan-aikaisemmin/>. Luettu 3.2.2021.

Danish Presidency of the Council of the European Union 2012. Driving Change through Collaboration. Danish EU Presidency 2012. Event Sustainability Report. The Danish Sustainable Events Initiative. March 2013. Luettavissa: https://www.eukn.eu/fileadmin/Files/Presidencies/2012_Denmark/EU2012_Danish_presidency_sustainability_report.pdf. Luettu 3.12.2019.

Ekokompassi s.a. Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä perustuu 10 kriteeriin. Luettavissa: <https://ekokompassi.fi/ymparistojarjestelma/10-kriteeria/>. Luettu 12.1.2020.

Endless Events 2018. Go Green: How to Start Creating Sustainable Events. Luettavissa: <https://helloendless.com/sustainable-event-trend/>. Luettu 4.2.2021.

Eu2013.ie 2012 'Olympic' sustainable awards for Ireland's Presidency headquarters. Luettavissa: <http://eu2013.ie/news/news-items/sustainableawardsdublincastle/>. Luettu 4.12.2019.

Eu2019.fi 2019a. Kestävyys korostuu kokousjärjestelyissä. Luettavissa: <https://eu2019.fi/eu-puheenjohtajuus/kestavat-kokousjarjestelyt>. Luettu 8.2.2020.

Eu2019.fi 2019b. Anja Laisi : Sustainability – A Storyline running through all presidency meeting arrangements. Luettavissa: <https://eu2019.fi/en/-/anja-laisi-kestavyuden-tarina-kulkee-lapi-kokousjarjestelyjen>. Luettu 8.2.2020.

Eu2019.fi 2019c. Ilmeenkin voi kierrättää: EU2019FI yhdistää uutta ja vanhaa. Julkaistu 21.5.2019. Luettavissa: https://eu2019.fi/en/-/ilmeenkin-voi-kierrattaa-eu2019fi-yhdistaa-utta-ja-vanhaa?languageId=fi_FI. Luettu 15.2.2021.

Eu2019.fi 2019d. Kestävä visuaalinen ilme. Luettavissa: <https://eu2019.fi/eu-puheenjohtajuus/grand-one-esittely>. Luettu 15.2.2021.

Eu2019.fi 2019e. Finland's presidency of the Council of the EU 2019 Sustainable meeting arrangements. Summary of calculations of greenhouse gas emissions. Luettavissa: <https://eu2019.fi/documents/11707387/12748671/Summary+of+calculations+of+greenhouse+gas+emissions+during+Finland%27s+Presidency+of+the+Council+of+the+EU/5ea38478-e3db-d3b0-22aa-24d764321f3a/Summary+of+calculations+of+greenhouse+gas+emissions+during+Finland%27s+Presidency+of+the+Council+of+the+EU.pdf>. Luettu 17.12.2019.

Eu2019.fi 2019f. Suomi kompensoi EU-puheenjohtajakauden lentopäästöt. Luettavissa: <https://eu2019.fi/eu-puheenjohtajuus/kestavat-kokousjarjestelyt/lentopaastojen-kompensointi>. Luettu 12.2.2021.

Eu2019.fi 2019g. Suomi kompensoi EU-puheenjohtajakauden lentopäästöt. Luettavissa: https://eu2019.fi/en/-/suomi-kompensoi-eu-puheenjohtajakauden-lentopaast-1?languageId=fi_FI. Luettu 12.2.2021.

Eu2019.fi 2019h. Suomen EU-puheenjohtajakauden kestävät kokousjärjestelyt ovat vähentäneet päästöjä merkittävästi. Luettavissa: https://eu2019.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomen-eu-puheenjohtajakauden-kestavat-kokousjarjestelyt-ovat-vahentaneet-paastoja-merkittavasti. Luettu 17.12.2019.

Eu2019.fi 2019i. Jori Arvonen: Finland prepares for the Presidency. Julkaistu 21.5.2019. Luettavissa: <https://eu2019.fi/en/-/jori-arvonen-suomi-on-valmis-eu-puheenjohtajakauteen>. Luettu 5.1.2020

Eu2020.de s.a. a. Sustainability and the climate-neutral approach of the German Council Presidency 2020. Luettavissa: <https://www.eu2020.de/eu2020-en/presidency/sustainability-and-climate-neutral-approach/2325702>. Luettu 2.2.2021.

Eu2020.de s.a. b. Germany's Council Presidency will be climate neutral. Luettavissa: <https://www.eu2020.de/eu2020-en/presidency/climate-neutrality-presidency/2367990>. Luettu 2.2.2021.

Eu2020.hr s.a. News. Luettavissa: <https://eu2020.hr/Home/News>. Luettu 2.2.2021.

Euroopan komissio 2018. Sustainable Work. Guidelines on organising sustainable meetings and events at the Commission. Approved by the EMAS Steering Committee on 30/07/2018. European Commission. Luettavissa: https://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/other/EC_Guide_Sustainable_Meetings_and_Events.pdf. Luettu 8.1.2020.

Eurooppatiedotus 2019. Puheenjohtajuuskulisseissa: keittiöpäällikkö Timo Lepistö. Luettavissa: <https://eurooppatiedotus.fi/2019/09/11/puheenjohtajuuskulisseissa-keittiopaallikko-timo-lepisto/>. Luettu 13.2.2021.

EUROSAI s.a. Sustainable meeting checklist. Luettavissa: <https://www.eurosai.org/handle404?exporturi=/export/sites/eurosai/.content/documents/training/training-events/EUROSAI-Sustainable-Meeting-Checklist.pdf>. Luettu 3.1.2020.

Evento 2020. Vastuullisuusstandardi tuo ryhtiä tekemiseen. Luettavissa: <https://eventolehti.fi/artikkelit/vastuullisuusstandardi-tuo-ryhtia-tekemiseen/>. Luettu 3.2.2021.

Finland Convention Bureau 2014. Ympäristövastuullisen kokoustapahtuman manuaali. Julkaistu 17.8.2009, päivitetty 28.8.2014. Travelcon Oy. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/4aab35/globalassets/finnish-customers/02-build-your-network/visit-finland/ymparistovastuullisen-kokoustapahtuman-manuaali-2014.pdf>. Luettu 4.2.2020.

Finlandia-talo s.a. Finlandia-talo on yritys vastuun kokenut konkari. Luettavissa: <https://www.finlandiatalo.fi/fi/yritys/yhteiskuntavastuu/>. Luettu 23.1.2020

Finlandia-talo 2019. Finlandia-talossa ennätyskevät edeltää EU-kokouksia. Luettavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/finlandia-talossa-ennatyskevät-edeltää-eu-kokouksia?publisherId=4348&releaseId=69853878>. Luettu 23.1.2020

Finlandia-talo 2020. Finlandia-talo Oy tuplasi liikevaihtonsa lähes 16 miljoonaan euroon. Luettavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/finlandia-talo-oy-tuplasi-liikevaihtonsa-lähes-16-miljoonaan-euroon?publisherId=4348&releaseId=69874804>. Luettu 23.1.2020.

GDS s.a. Global Destination Sustainability Movement. What do we do? Luettavissa: <https://www.gds.earth/index/>. Luettu 18.2.2020.

General Secretariat of the Council 2018. Handbook of the Presidency of the Council of the European Union. Brussel 2018. Luettavissa: <http://www.mvep.hr/files/file/2018/181212-handbook-of-the-presidency-02-2018-1.pdf>. Luettu 28.1.2020.

Goldblatt, S. d., 2012. The complete guide to Greener meetings and Events. New Jersey. John Wiley & Sons Inc.

Green Key Finland s.a. Green Key ja Green Activities sertifioidut kohteet. Luettavissa: <http://greenkey.fi/kohteet/>. Luettu 16.1.2020

Greening Events 2014. Greening Events -hanke on päättynyt. Luettavissa: <https://www.greeningevents.fi/>. Luettu 4.1.2020.

Green Event Ninjas 2014. Environmentally Sustainable Events and Meetings with the APEX/ASTM Standards. Luettavissa: <https://greeneventninjas.com/the-doj/apex-astm-green-meetings-standard/>. Luettu 7.3.2020.

Harmaala, M-M. & Jallinoja, N. 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. SanomaPro. Helsinki.

Hiltunen, L. 2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. Graduryhmä 18.2.2009. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf. Luettu 17.2.2021.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Tammi. Keuruu.

Helsingin kaupunki 2019. Sustainable Meeting – Valitse vastuullisemmin kokousjärjestelyissä. Luettavissa: <https://www.myhelsinki.fi/fi/kongressi-ja-tapahtumaj%C3%A4rjest%C3%A4j%C3%A4t/sustainable-meeting-valitse-vastuullisemmin-kokousj%C3%A4rjestelyiss%C3%A4>. Luettu 18.1.2020.

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2014. Siisti tapahtuma! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjille. Luettavissa: https://www.greeningevents.fi/files/2014/10/GE_ymparistoopas_suom1.pdf. Luettu 4.1.2020.

Henderson, E, & McIlwraith, M. 2013. Ethics and Corporate Social Responsibility in the Meetings and Events Industry. John Wiley & Sons. New Jersey.

Häkkinen, H. 2014. The Aalto University event handbook. Version 2. The Aalto University. Espoo.

ICAO s.a. ICAO Green Meetings Calculator. International Civil Aviation Organization ICAO. Luettavissa : <https://applications.icao.int/igmc>. Luettu 4.2.2021.

IPCC 2018. Special Report on Climate Change and Land. Summary for Policymakers. Luettavissa: <https://www.ipcc.ch/srccl/chapter/summary-for-policymakers/>. Luettu 3.1.2020.

ISO 20121 s.a. Welcome to the ISO 20121 Web Site. Luettavissa:
<http://www.iso20121.org/>. Luettu 21.1.2020.

Isotalus, P, Jussila, J. & Matikainen J. 2018. Twitter viestintänä ja sosiaalisen median ilmiönä. Teoksessa Isotalus P., Jussila J. & Matikainen J. (toim.). Twitter viestintänä. Ilmiöt ja verkostot, s. 9-30. Vastapaino. Tampere.

Juholin, E. 2013. Communicare! Kasva viestinnän ammattilaiseksi. Management Institute of Finland MIF Oy. Helsinki.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen Yliopistopaino. Tampere.

Kuikka, J. 2019. Kaupungeilta täystyrmäys EU-kokousten keskittämiseksi Helsinkiin – perustelut eivät vakuuta kaupunginjohtajia. Aamulehti 29.4.2019. Luettavissa:
<https://www.aamulehti.fi/a/85144ec0-2654-4e5c-a73a-3d42d9e8975c>. Luettu 16.1.2020.

Kippo-Edlund, P. 2006. Ympäristöjohtaminen ja ympäristöjärjestelmä. Teoksessa Sarkkinen, S. (toim.). Ympäristövastuu työpaikalla, s. 118–125. Edita Prima Oy. Helsinki.

Lampinen, J. 2011. Ekologisen ja turvallisen yleisötilaisuuden järjestämisopas. Suomen Ympäristö- ja Terveysalan Kustannus Oy. Pori.

Lankoski, L. & Halme, M. 2011. Vastuullisuuden vaikutukset globaalissa taloudessa. Teoksessa Joutsenvirta, M., Halme, M. Jalas, M. & Mäkinen, J. (toim.). Vastuullinen liiketoiminta kansainvälisessä maailmassa, s. 31–51. Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Helsinki.

Lohtaja, S. & Kaihovirta-Rapo, M. 2007. Tehoa työelämän viestintään. WSOYpro. Helsinki.

Matter 2019. Videomarkkinointi ja tilastot 2019 – miksi panostaa tänä vuonna videoihin? Luettavissa: <https://matter.fi/videomarkkinointi-ja-tilastot-2019-miksi-panostaa-tana-vuonna-videoihin/>. Luettu 8.2.2021

Mauno, P. 2019. WWF ja ulkoministeriö rakensivat arktisiin kokouksiin lähiruokamenyyn – ei maksa enempää ja ruokahävikki jää pienemmäksi. Turun Sanomat 7.5.2019. Luettavissa: <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/4570461/WWF+ja+ulkoministerio+rakensivat+arktiin+kokouksiin+lahiruokamenyyn++ei+maksa+enempaa+ja+ruokahavikki+jaa+pienemmaksi>. Luettu 20.1.2020.

MeetTurku s.a. Visit Turku. Kestävien kokousjärjestelyjen muistilista. Luettavissa: <https://www.meetturku.fi/meet-turku/kestavat-kokoukset/kestavien-kokousjarjestelyjen-muistilista>. Luettu 5.1.2020.

Motiva s.a. Ympäristömerkintä. Luettavissa: <https://www.motiva.fi/ratkaisut/ymparistomerkin>. Luettu 12.1.2020.

Nikula, T., Kekki, M., Koivusalo, S., Gorschnik, H. 2006. Kokousta vastuullisesti. Työkalu Suomen EU-puheenjohtajakauden järjestelyihin. Valtioneuvoston kanslian raportteja 3/2006. Luettavissa: <https://docplayer.fi/8478942-Kokousta-vastuullisesti-tyokalu-suomen-eu-puheenjohtajakauden-jarjestelyihin-valtioneuvoston-kanslian-raportteja.html>. Luettu 8.1.2020.

Pasanen K. 2017. Näin viestit kestävydestä ja vastuullisuudesta. Tietopaketti matkailuyrityksille. Kohti vastuullista matkailua -hanke. University of Eastern Finland. Luettavissa: https://www.slideshare.net/Uef_mot/nin-viestit-kestvyydest-ja-vastuullisuudesta. Luettu 3.2.2021.

Pönkä, H. 2014. Sosiaalisen median käsikirja. Docendo. Jyväskylä.

Rakennusteollisuus 2020. Leijonanosa rakennetun ympäristön päästöistä aiheutuu kiinteistöjen lämmityksestä. Luettavissa: <https://www.epressi.com/tiedotteet/rakentaminen/leijonanosa-rakennetun-ympariston-paastoista-aiheutuu-kiinteistojen-lammityksesta.html>. Luettu 10.2.2021.

Razaq, R., Walters, P., Rashid, T. 2015. Events Management principles & practice. Sage Publications Ltd.

Sarkkinen, S. 2006. Ympäristövastuu työpaikalla. Silja Sarkkinen (toim). Edita, Helsinki 2006.

Scandic s.a. Joutsenmerkityt hotellit. Luettavissa: <https://www.scandichotels.fi/koe-scandic/kestava-kehitys-ja-vastuullisuus/joutsenmerkityt-hotellit>. Luettu 25.1.2021.

SFS 2019. Standardi tuo kestävästä kehitystä tapahtumiin. Suomen standardoimisliitto SFS ry. 1.8.2019. Luettavissa: <https://sfs.fi/standardi-tuo-kestavaa-kehitysta-tapahtumiin/>. Luettu 23.1.2020.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

Ulkoministeriö s.a. Hyvä kollega. Luettavissa: [https://um.fi/documents/35732/0/Green+Meeting_suom_final+\(2\).pdf/5f119a18-9d56-821f-c867-67b1141726e3?t=1554276947781](https://um.fi/documents/35732/0/Green+Meeting_suom_final+(2).pdf/5f119a18-9d56-821f-c867-67b1141726e3?t=1554276947781). Luettu 2.2.2021.

UNEP 2009. Green Meeting Guide 2009. Roll out the Green Carpet for your Participants. United Nations Environment Programme 2009. Luettavissa: https://issuu.com/asiapacificadapt/docs/green_meeting_guide. Luettu 2.1.2020.

UNEP 2012. Sustainable Events Guide 2012. Give your large event a small footprint. United Nations Environment Programme, 2012. Luettavissa: <https://s3.us-east-2.amazonaws.com/assets.unenvironment.org/s3fs-public/2020-10/Sustainable%20Events%20Guide%20May%2030%202012%20FINAL.pdf?null=>. Luettu 2.1.2020.

United Nations 1987. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. Luettavissa: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>. Luettu 15.1.2020

United Nations s.a. Department of Economic and Social Affairs. The 17 Goals. Luettavissa: <https://sdgs.un.org/goals>. Luettu 13.1.2020.

UNWTO s.a. a. The World Tourism Organization. About us. Luettavissa: <https://www.unwto.org/about-us>. Luettu 12.1.2020.

UNWTO s.a. b. The World Tourism Organization. Sustainable development. Luettavissa: <https://www.unwto.org/sustainable-development>. Luettu 12.1.2020.

Valtioneuvosto 2019. Ulkoministeriö kokousta jatkossa ympäristövastuullisesti. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/ulkoministerio-kokousta-jatkossa-ymparistovastuullisesti>. Luettu 18.1.2020.

Valtioneuvosto 2020. EU-minvassa: Suomen EU-puheenjohtajuus hoidettiin ennakoitua edullisemmin. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/eu-minvassa-suomen-eu-puheenjohtajuus-hoidettiin-ennakoitua-edullisemmin>. Luettu 27.1.2021.

Valtioneuvoston kanslia 2019. Kohti kestävästä suomalaista ruokakulttuuria. Ohjeistus periaatteiden viemiseksi käytäntöön. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja. 2019:16. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki 2019. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161707/VNK_16_2019_Kohti%20kestavaa%20suomalaista%20ruokakulttuuria_net.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtiovarainministeriö 2020. Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2020:25. Suomen julkisten hankintojen tilannekuva. Hallintopolitiikka. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162171/VM_2020_25.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 13.2.2021.

WWF s.a. Mikä Green Office? Luettavissa: https://wwf.fi/greenoffice/mika-green-office/?gclid=EAlaIqobChMImdO4y5PS7gIVFtWyCh0rCwqaEAAYASAAEgJ-RfD_BwE. Luettu 15.1.2020.

Liitteet

Liite 1. Instagram-kuvien analyysi

Instagram-kuvan julkaisupäivä	Mitä kuvassa / videossa näkyy	Mitä kuvasta kerrotaan	Aihetunnisteet	Kuva liittyy kestäviin kousjärjestelyihin
24.6.2019	Omena, jonka päällä on pieni miesfiguuri.	Ilmastojalanjäljen pienentäminen on välttämätöntä. Suomi asettaa kestävyuden etusijalle puheenjohtajakaudella. Ohjataan verkkosivuille.	#eu2019fi #sustainability #climate #carbonoffset #euclimateaction	Kyllä
26.6.2019	Näyttökuvassa on musta, mutta klikkaamalla käynnistyy video, jossa aukeaa Suomen pj-kauden logo.	Sustainable Europe – Sustainable Future. Kerrotaan Suomen pj-kauden painopistealueet.	#sustainableEurope #sustainablefuture	Ei
12.7.2019	Hanavettä HSY:n lasikanussa.	Kokousvieraille tarjotaan hanavettä pulloveden sijaan.	#meetingarrangements #tapwater #sustainability #climatechange #sustainablefuture	Kyllä
9.9.2019	Aloituskuvassa vuonna 2006 jaettu kravatti. Klikkaamalla käynnistyy video, jossa kerrotaan lahjattomuudesta sekä virtuaalisista kravateista ja huiveista, joita voi lisätä kuviinsa.	Pj-kauden tavoitteena on tuottaa mahdollisimman vähän fyysistä materiaalia ja painottaa kiertotalouden tärkeyttä. Tarroista voi hakea eu2019fi-temaisen huivitarran ja kravattitarran, jota voi lisätä kuviinsa.	#autumnfashion #fashion #autumntrends #europeanfashion #sustainableeurope #sustainablefuture	Kyllä
21.10.2019	Pj-kauden logo, jota klikkaamalla käynnistyy video, jossa kerrotaan pj-kauden tavoitteista ehkäistä	Kerrotaan mm. pj-kauden tavoitteesta saavuttaa ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä ja kerrotaan, että se vaatii toimia kaikilla elämän osa-alueilla.	#sustainableeurope #sustainablefuture #climatechangemitigation	Ei

	ilmastonmuutosta.		#climatechange	
22.10.2019	Pj-kauden logo, jota klikkaamalla käynnistyy video kestävästä kehityksestä.	Kerrotaan mm., että EU tarvitsee kestävä kasvua. Kerrotaan Suomen pj-kauden tavoitteista.	#sustainableeurope #sustainablefuture #sustainable-growth	Ei
29.10.2019	Kanttarelleja	Satokauden kasviksia. Pj-kauden aikana tarjolla paljon satokauden kasviksia tapahtumissa Helsingissä ja Brysselissä. Yksi suosikeistamme on kanttarelli.	Ei aihetunnisteita	Kyllä
20.11.2019	Talvinen meri	Helsingin kaupunki lahjoittaa 50 000 euroa Itämeren suojeluun	#sustainablefuture #sustainableeurope	Ei
10.12.2019	Kattiloita, porkkanoita, vihreitä kasviksia.	Kestävä kehityksen periaatteet ovat olleet pääosassa kokousjärjestelyissä pj-kaudella. Kokouspaikoilla tarjolla luonnonmukaista, paikallisesti tuotettua ja pääosin suomalaista kasvisruokaa sekä tarjotaan hanavettä pulloveden sijaan.	#sustainablefuture #sustainabledevelopment #meetingarrangements #finnishfood #sustainableeurope	Kyllä
13.12.2019	Teksti Climate Neutral EU by 2050.	EU:n päättäjät ovat sitoutuneet siihen, että EU:sta tehdään hiili-neutraali vuoteen 2050 mennessä.	#EU2019FI #sustainableeurope #sustainablefuture	Ei
17.12.2019	Teksti Sustainable meeting arrangements reduced greenhouse gas emissions by ca 30 %. Kuvasarjassa kerrotaan mistä päästöt muodostuvat sekä kokousten, vieraiden ja hiilidioksidipäästöjen määrä.	Käytössä olleet kestävät kokousjärjestelyt vähensivät hiilidioksidipäästöjä 30 % verrattuna keskimääräisiin pj-kauden kokousjärjestelyihin. Kerrotaan tehokkaimmat keinot. Kokonaisuudessaan Suomi pienensi hiilijalanjälkeä 70 %:lla mm. leikkaamalla kokousten määrää.	#climateaction #sustainableeurope #sustainablefuture	Kyllä

Liite 2. Twitter-viestien analyysi

Twiiin jul- kaisupäivä	Viestin sisältö	Linkitetty kuva / video / tiedote	Viesti liittyy kestäviin ko- kousjärjeste- lyihin
22.5.2019	Visuaalisessa suunnitte- lussa kierrätyksen ajatus ei ole vieras. Materiaalittomat arvot ja monikäyttöinen digi- talisatio ovat pj-kauden vi- suaalisen identiteetin yti- messä.	Linkitetty video visuaali- sesta identiteetistä pj- kausiilla vuosina 2006 ja 2019 eli visuaalisen iden- titeetin kierrätyksestä.	Osin
24.6.2019	Kestävyys on teemana kai- kissa kokousjärjestelyissä Suomen pj-kaudella. ”Kestä- vien kokousjärjestelyiden ta- voite on vaikuttanut kaikkiin tehtyihin valintoihin, sekä suuriin että pieniin”, kirjoittaa pj-sihteeristön päällikkö Anja Laisi.	Linkitetty tiedote Anja Laisin haastatteluun.	Kyllä
27.6.2019	Suomi hyvittää lentämisestä aiheutuneet päästöt pj-kauden aikana. Suomen rahoitta- mat neljä hanketta hidasta- vat ilmastonmuutosta ja parantavat terveyttä ja hy- vinvointia paikallisissa yhtei- söissä.	Linkitetty tiedote lentämi- sestä aiheutuvien hiilidi- oksidipäästöjen hyvittä- miseen.	Kyllä
27.6.2019	Lentopäästöjen kompen- sointi on konkreettinen il- mastoteko ja osa pj-kauden kestäviä kokousjärjestelyjä.	Ympäristö- ja ilmastomi- nisteri Krista Mikkosen kuva ja sitaatti lentämi- sen aiheuttamien päästö- jen hyvittämisestä.	Kyllä
27.6.2019	Suomi hyvittää lentämisen päästöt pj-kaudella. Tämä saavutetaan rahoittamalla hankkeita, jotka vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä.	Linkki tiedotteeseen len- tämisestä aiheutuvien päästöjen hyvittämisestä Suomen pj-kaudella.	Kyllä
4.7.2019	Suomi hyvittää lentämisestä aiheutuneet päästöt rahoitta- malla hankkeita, jotka vä- hentävät kasvihuonekaasu- päästöjä ja samalla edistä- vät kestävä kehityksen ta- voitteita.	Kuva tekstillä We will off- set emissions from your air travel sekä linkki eu2019.fi-sivustolle tie- dotteeseen asiasta.	Kyllä
13.11.2019	Muutos saavutetaan suurilla ja pienillä askeleilla. Ilmasto- teot ovat yksi pj-kauden ta- voitteista. Ei liity suoraan kestäviin kokousjärjestelyi- hin, mutta kestävät kokous- järjestelyt mainitaan yhtenä ilmastotekojen tavoista.	Kuva, jossa esitellään toi- met kohti vihreämpää työpaikkaa. Toimina ovat mm. kestävä toimisto, kestävät kokoukset sekä kestävä liikkuminen.	Osin

2.12.2019	Kestävä ruokakulttuuri on otettu käyttöön Suomessa järjestävissä kokouksissa. Kokouksissa tarjotaan luonnonmukaista ja paikallisesti tuotettua ruokaa ja tarjotaan hanavettä pulloveden sijaan.	Kuvassa kattiloita, porkkanoita ja vihreitä kasviksia. Linkki tiedotteeseen Kohti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästä ruokakulttuurista.	Kyllä
17.12.2019	Ilmasto muuttuu ja meidänkin on muututtava. Kestävät kokousjärjestelyt vähensivät pj-kaudella päästöjä noin 30 % verrattuna keskimääräisiin kokousjärjestelyihin.	Linkki videoon Sustainable Europe Sustainable Future, jossa esitellään millä keinoilla kokousten päästöjä aiotaan vähentää. Video julkaistu ensimmäisen kerran jo pj-kauden alussa.	Kyllä
17.12.2019	Suomi hyvitti lentämisen päästöt pj-kaudella. Lentämisen päästöjen hyvittäminen on konkreettinen ilmastoteko ja osa pj-kauden kestäviä kokousjärjestelyjä.	Linkki tiedotteeseen, jossa kerrotaan päästöjen hyvittämisestä.	Kyllä
17.12.2019	Pj-kaudella käyttöön otetut kestävät kokousjärjestelyt ovat auttaneet vähentämään kasvihuonekaasujen päästöjä noin 30 %:lla verrattuna keskimääräisiin kokousjärjestelyihin.	Kuva, jossa kerrotaan mistä osa-alueista kokousten päästöt koostuvat, ja että kestävät kokousjärjestelyt vähensivät päästöjä 30 %:lla. Samaa kuvaa käytetty Instagramissa.	Kyllä
17.12.2019	Pj-kauden kestävät kokousjärjestelyt vähensivät merkittävästi päästöjä. Tehokkaimmat keinot olivat kokousten keskittäminen Helsinkiin, lahjattomuus ja päätös välttää tuottamasta ylimääräistä tavaraa pj-kautta varten.	Linkki 17.12.2019 julkaistuun tiedotteeseen pj-kauden kestävien kokousjärjestelyjen päästövähennyksestä.	Kyllä

Liite 3. YouTube-videoiden analyysi

Videon julkaisupäivä	Videon nimi	Videon sisältö	Video liittyy kestäviin kokousjärjestelyihin
21.5.2019	Visual identity of Finland's Presidency – Something borrowed, something new	Kerrotaan pj-kauden visuaalisen ilmeen luomisesta. Pohjana käytettiin vuoden 2006 logoa, eli hyödynnettiin kierrätystä.	Osin
27.6.2019	Finland's Presidency Will Put Sustainability First	Pääsisältönä ovat kestävät kokousjärjestelyt. Videolla kerrotaan mm. kokousten keskittämisestä Helsinkiin, lahjattomuudesta, lentopäästöjen kompensoinnista, julkisen liikenteen suosimisesta, kierrätyksestä ja muovin välttämisestä.	Kyllä
19.8.2019	Finland's Presidency - Introduction	Suomen pj-kauden poliittisten tavoitteiden sekä Suomen esittelyä. Kerrotaan mm. että, suomalaisilla on uniikki luontosuhde ja kestävä ajattelu sekä käytännöllisten ratkaisujen etsiminen tulee suomalaisille luonnostaan.	Ei
19.8.2019	Sustainable Europe – Sustainable Future	Esitellään Suomea ja pj-kauden tavoitteita, mm. ilmastonmuutoksen ehkäisyä.	Ei
14.10.2019	Promoting Climate Issues During Finland's Presidency	Suomen poliittiset tavoitteet ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi ja päästöjen vähentämiseksi.	Ei
17.10.2019	The EU needs sustainable growth	Suomen pj-kauden poliittiset tavoitteet, joista yksi on kestävä kehityksen Eurooppa	Ei
13.11.2019	Digital Presidency Ties and Scarfs	Kerrotaan, että pj-kaudella ei anneta aineellisia lahjoja, kuten huiveja ja kravatteja. Sen sijaan vieraat voivat ladata some-kuviinsa kravatti- ja huivitarrat.	Kyllä
24.1.2020	Some highlights of EU2019FI	Eri henkilöt kertovat puheenjohtajakauden huippukohdista. Suurin osa kommentteista liittyy poliittisiin tavoitteisiin. Puheenjohtajuussihteeristön päällikkö Anja Laisi nostaa videolla esiin kestävät kokousjärjestelyt, joiden avulla pienennettiin päästöjä 70 %.	Osin